

PROFESSIONELE BACHELOR IN HET ONDERWIJS
SECUNDAIR ONDERWIJS

Bachelorproef

PAV Next Level

“DE 21STE -EEUWSE VAARDIGHEDEN BINNEN PAV:
EVALUEREN OP DOELEN IN PLAATS VAN PUNTEN”

PROMOTOR

BRITT BULTHÉ

RAMAEKERS RITA

PAV-NCZ

PAV

ACADEMIEJAAR 2018-2019

PROFESSIONELE BACHELOR IN HET ONDERWIJS
SECUNDAIR ONDERWIJS

Bachelorproef

PAV Next Level

“DE 21STE-EEUWSE VAARDIGHEDEN BINNEN PAV :
EVALUEREN OP DOELEN IN PLAATS VAN PUNTEN”

Voorwoord

Het maken van een bachelorproef is te vergelijken met het bouwen van een huis. De laatste rechte lijn van mijn opleiding aan de hogeschool, het was de kers op de taart na een driejarige opleiding. Het heeft me dan ook wel wat bloed, zweet en een traan gekost.

Ik beseef dan maar al te goed dat ik dankzij de mensen rondom mij dit nooit tot een goed einde had kunnen brengen. Vooral in de laatste maanden waren ze voor mij een grote steun. Ik wil daarom van deze gelegenheid gebruik maken om toch wel enkele mensen in het bijzonder te bedanken.

Allereerst mijn promotor, mevrouw Ramaekers Rita, zij die er altijd met een lach voor me stond en me steeds bijstond met een oplossing. Vervolgens wil ik ook heel graag Robbie Courtois bedanken die me van het begin de kans heeft gegeven om binnen zijn klasgroep de praktijk te kunnen uitoefenen. Hij heeft me leerkransen en ervaringen laten opdoen, heeft me uitgedaagd en mee bijgedragen aan mijn vaardigheden als leerkracht.

Uiteraard ook nog al de vak lectoren (Taal, ICT, Pav & Didactiek,...) binnen mijn opleiding die ervoor gezorgd hebben dat ik tijdens mijn opleiding de juiste competenties heb verkregen.

Verder de school, de directeur en in het bijzonder de vakwerkgroep PAV en de leerlingen, ouders en leerkrachten van het KTA 2 Hasselt. Zij gaven me de kans om mee te kunnen draaien als een volwaardig schoolteam.

En vervolgens ook nog mijn familie, zij waren voor mij de grootste steun en toeverlaat. Zonder hun aanmoediging had ik nooit gestaan waar ik nu sta, dankzij hun voorwaardelijke steun en hun eindeloos begrip ook voor hen een woord van dank.

Tot slot nog een hele belangrijke, mijn gezin, in het bijzonder mijn echtgenoot, Bram. Als hij me de kans niet had gegeven om terug te gaan studeren had ik dit nooit kunnen waarmaken..

Met deze woorden wil ik afsluiten...

Dankjewel, aan iedereen !

Britt Bulthé

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	5
Inhoudsopgave	7
Inleiding.....	11
1 Hoe het onderwijs er in de toekomst zou moeten uitzien.....	9
1.1 Onze wereld verandert razendsnel en het onderwijs verandert weinig tot niets.....	9
1.1.1 Ons onderwijs is geweldig maar niet voor alle leerlingen	9
1.1.2 Leerkrachten maken het cruciale verschil	10
1.1.3 Het onderwijs kan een bijdrage leveren om het tij te doen keren	10
2 Geef ons zinvol onderwijs	11
2.1 Een lijst aan sleutelcompetenties.....	12
2.1.1 Taal en informatie doen werken.....	13
2.1.2 Kennis doen werken	13
2.1.3 Hun verbeelding doen werken	13
2.1.4 Moderne technologie doen werken	13
2.1.5 Sociale relaties doen werken	13
2.1.6 Verandering doen werken.....	14
2.1.7 Hun eigen 'leer-'kracht doen werken.....	14
2.1.8 Hun eigen leven doen werken.....	14
2.1.9 Het leven op de planeet doen werken.....	15
3 Sleutel- en vakoverschrijdende competenties	17
3.1 Sleutelcompetenties vs. vakoverschrijdende competenties	17
3.2 Hoe meten we de sleutelcompetenties en wat is het niveau?	17
3.3 Het evalueren van sleutelcompetenties	18
3.4 Wat vinden ouders en leerkrachten van de sleutelcompetenties?	18
4 Kwaliteitsvol onderwijs kan worden gemeten.....	19
4.1 Doelstellingen	19
5 We leren dingen van anderen	20
5.1 Belangrijk is dat we fouten maken en mogen maken, het doel is om eruit te leren .	20
5.2 We leren vanzelf.....	20
5.2.1 Waarom willen we leren ?	21

5.2.2	Leren leidt tot participeren, participeren leidt tot leren	22
5.2.3	Leren geeft voldoening	22
5.2.4	Autonomie (sleutelcompetentie) is van levensbelang.....	22
6	Evalueren	24
6.1	Definitie	24
6.2	Evalueren in het lang en in het breed.....	24
6.3	Testen, rapporten en examens	24
6.3.1	Waarom evalueren ?.....	25
6.3.2	Wat wil je evalueren ?.....	25
6.3.3	Evalueren door punten ?.....	26
6.3.4	Wetgeving rond evalueren	28
7	De krachtige leeromgeving binnen het BSO	29
8	Duurzaam onderwijs voor de 21ste eeuw	31
8.1	Het is de taak van het onderwijs om te zorgen dat de ontwikkeling zo optimaal mogelijk verloopt.	31
8.2	Hoe ziet het onderwijs er dan vervolgens uit ?	31
8.2.1	Vakoverschrijdend werken	31
8.2.2	Diversifieer.....	32
8.2.3	Passioneer.....	33
8.2.4	Samenwerken.....	34
8.3	Wat is de rol van toetsen, examens en rapporten binnen de 21ste -eeuws onderwijs 35	
8.3.1	Wat als...er geen toetsen meer worden gegeven?	35
Besluit		37
9	Evalueren binnen het GO!.....	39
9.1.1	Waarom moeten we evalueren in het secundair onderwijs?.....	39
9.1.2	Evaluatiebeleid	40
9.1.3	Kwaliteitszorg	40
9.1.4	Waarom evalueren?.....	40
9.1.5	Wanneer wordt er geëvalueerd?	41
9.1.6	Summatieve en formatieve evaluatie	41
9.1.7	Proces/ productevaluatie	41
9.1.8	Wie evalueert ?.....	42
9.2	De kenmerken van een kwaliteitsvolle evaluatie	42
9.2.1	Doelmatigheid :.....	42

9.2.2	Billijkheid.....	43
9.2.3	Bijkomende kenmerken van een goede evaluatie	43
9.3	Breed evalueren.....	43
10	Observatie van de sleutelcompetenties-voorbeelden binnen onze lessen PAV.....	45
10.1	Actualiteit tot beeld brengen in de klas. (activeren).....	45
10.2	Een veilig paswoord. (activeren)	45
10.3	Op stap naar het station (grenzen verleggen)	46
10.4	Proefjes : (abstracte concretiseren)	47
10.5	De warmste week (verbinden).....	47
10.6	Debatteren- het Lagerhuisdebat (differentiatie).....	48
11	Op bezoek bij de Spectrumschool	51
11.1	Wat is de Spectrumschool?	51
11.1.1	Hoe gaat men tewerk op de Spectrumschool?.....	52
11.2	Waarom is men binnen de Spectrumschool van punten overgestapt naar ‘bollen?’ 53	
11.3	Was het voor de ouders, leerkrachten maar vooral voor de leerling een aanpassing?.....	53
11.4	Worden attitudes ook geëvalueerd aan de hand van bollen?.....	54
11.5	Hoe wordt er gedelibereerd, hoe verlopen de klassenraden?	54
11.6	Hoe werkt deze rapportering binnen Skore?	55
11.6.1	Evaluatiewijzer bij het doelgericht evalueren in de Spectrumschool.....	56
11.7	Hoe is de planlast voor de leerkracht ?.....	57
12	Een evaluatie van een nieuwe leerling.....	59
13	Het maken van goede evaluatiecriteria.....	60
13.1	Voorbeeld 1 : opstellen evaluatiecriteria.....	60
13.2	Voorbeeld 2 : peerassessment	62
14	Het beoordelen van een opdracht aan de hand van een vooropgesteld evaluatiecriteria en woordrapport : praktijkgegeven uit de klas 4BVV	64
14.1	Besluit van het praktijkonderzoek.....	64
15	Het al dan niet bereiken van de doelstellingen – doelenrapport. 66	
15.1	Hoe gaat het tewerk?.....	66
16	Bevraging bij leerkrachten, ouders en leerlingen	68

16.1	DE OUDERS :	68
16.1.1	Besluit :	75
16.2	DE LEERLINGEN :	75
16.2.1	Besluit :	82
16.3	DE LEERKRACHTEN :	83
16.3.1	Besluit :	91
Literatuurlijst.....		94
Geraadpleegde werken.....		95
Bijlagen		96
Bijlage 1 : Deze tabel dient als handvatten voor de leerkrachten binnen het duurzame 21ste eeuws onderwijs.		96
Bijlage 2: Woordrapport		98
Bijlage 3: Doelenrapport.....		123
Bijlage 4: Voorbeeld doelenrapport leerling		128

Inleiding

Waarom kies ik voor puntenloos evalueren en waarom denk ik dat het binnen PAV en het vernieuwend onderwijs een item is dat moet worden veranderd?

De motivatie om te onderzoeken of we binnen PAV een toekomstgericht, vernieuwend onderwijs kunnen evalueren zonder punten, heeft me altijd geboeid omdat ik mezelf altijd de vraag stel of de punten die worden toegekend ons echt een beeld geven over wat we wel en niet kunnen. Kunnen we aan de hand van doelen/vaardigheden of gewoonweg woorden ook niet zeggen wat we wel of niet kunnen?

Heel onze maatschappij draait rond cijfers. Maar wat betekent het concreet? Een cijfer of een punt is voor iedereen wat anders. Iedereen zijn capaciteiten en mogelijkheden liggen toch anders. Zegt het niet meer als we spreken over "Het is goed of het is slecht."

Of eerder zoiets als: "Dit kan jij goed, maar hierop moet je nog oefenen?"

We moeten ons steeds bewijzen en we moeten steeds presteren. Zou dit een gevolg zijn van de jarenlange becijferde school? Punten en gemiddelden, het zit er al meer dan een eeuw in. Kinderen associëren punten met school en omgekeerd. Hoeveel keer per dag hoor je niet (zelfs nu nog en nog veel meer dan vroeger), zoiets als: "Is het voor punten, mevrouw/meneer?"

Kinderen werken enkel voor punten. Terwijl mijn gevoel zegt: Een punt, dat is enkel een cijfer, meer toch niet?

Binnen het vernieuwend onderwijs zou ik als eerste het systeem van punten en al zeker de gemiddelden wegnemen. De reden is gewoonweg omdat een punt niets zegt. Niets is zo sterk om te beoordelen op een doel, een vaardigheid, en dit om te zetten tot een kern van woorden. Waarom? Ik denk dat een cijfer enkel een moment opname is of een globaal geheel van een toets of een opdracht. Daarmee bedoel ik dat er met het maken van een toets of een examen verschillende vaardigheden worden getoetst, zo kan het zijn dat je een goed cijfer behaalt omdat net je vaardigheden waar jij goed in bent worden beoordeeld. Ook het omgekeerde is zeker van toepassing. Het besluit dat je er uit kan trekken is dat je toets/examen dan goed of slecht is. Bij een doelenrapport of een woordrapport is het de kunst om het proces te begeleiden en te beoordelen en te kijken waar het mis liep of waar het net goed liep. Dat wil dan zeggen doelen of vaardigheden die je niet goed onder de knie hebt, zijn niet bereikt en daar moet je verder op oefenen. De doelen of de vaardigheden die je wel kan, mogen als bereikt worden beschouwd, hierop moet niet verder worden geoeffend.

Je hoort het dagelijks en zelfs in de beroepsklassen meer en meer.

"Mevrouw als het voor punten is, wil ik het maken anders niet."

"Mevrouw staat het op punten?"

"Heb je onze toets verbeterd?"

"Hadden we goede punten?"

1 Hoe het onderwijs er in de toekomst zou moeten uitzien

1.1 Onze wereld verandert razendsnel en het onderwijs verandert weinig tot niets

Iets om te onthouden :

Iets wat we voor een lange periode doen, dat vinden we goed, meer zelfs, na verloop van tijd vinden we zelfs dat het zo hoort te zijn. Als we dan afwijken van deze gewoonte dan valt het op en vinden we het vaak abnormaal gedrag.

Doordat de wereld constant in beweging is, is ons leven op een plotse manier fel veranderd. Alles loopt hectischer, er is meer technologie, moeten we iets opzoeken, grijpen we naar het digitale, kortom alles is meer divers geworden. Dankzij de technologie vergaren, verspreiden en delen we informatie op een snelle en efficiënte manier, hoe we in de jaren '90 met elkaar communiceerden, is ondenkbaar geworden. De globalisering is enorm toegenomen, onze grenzen worden verlegd. Hierdoor zijn er ook wel wat onzekerheden bijgekomen, niets staat nog vast en we krijgen een bredere kijk, we denken ruimer over ons gezin, ethische kwesties, seksuele waarden die ook binnen het onderwijs belangrijke parten spelen. We worden ruimdenker en alles wordt bespreekbaar. Zo lijkt het vanuit de wereld en de mens maar zo is het niet binnen het onderwijs.

De Amerikaanse onderwijsexpert Tony Wagner stemt het scherp : 'de wereld is drastisch veranderd, de school niet. En dus falen onze scholen niet. Ze zijn gewoon hopeloos verouderd.'¹

1.1.1 Ons onderwijs is geweldig maar niet voor alle leerlingen

Uit studie van bijvoorbeeld de PISA-test blijkt dat Vlaanderen en Nederland een hoge kwaliteit van onderwijs aanbieden. Uit onderzoek blijkt dat leerlingen die onder het gemiddelde scoren van de internationale toetsen vaak de oorzaak zijn van de volgende factoren:

- Er is een duidelijk verschil tussen leerlingen van hoog opgeleide ouders en leerlingen die opgroeien in de lage sociale klasse. Kinderen van laag opgeleide ouders komen sneller in het beroeps secundair, buitengewoon of moeten sneller blijven zitten. De kans is ook veel kleiner dat ze verder studeren na het secundair dan leerlingen van hoog opgeleide ouders. Kinderen van laag opgeleide ouders hebben een verhoogd risico dat ze zelf laag opgeleide ouders worden.
- Leerlingen met een beperking in het reguliere onderwijs te integreren, is voor een school maar al te vaak een grote opgave. Men moet voor zowel de leerlingen met beperkingen als voor de sterkte leerlingen het onderwijs op maat brengen wat een hele uitdaging maakt. Vaak worden de zwakkere leerlingen nog aan hun lot overgelaten waardoor de motivatie voor deze leerlingen verloren gaat.
- Heel veel jongeren verlaten de school zonder een schooldiploma². In Vlaanderen gaat het om 8000 jongeren die geen diploma secundair behalen. Het risico om in de maatschappij

¹ Branden, K. V. (2015). Onderwijs voor de 21ste eeuw. Leuven : Acco . 8.

Wagner,2008,p.xxi:'schools haven't changed; the world has. And so our schools are not failing. Rather; they are obsolete'(vertaling KVdB

² Zie de rapporten over schooluitval op [www. Aanvalopschooluitval.nl](http://www.Aanvalopschooluitval.nl)(voor Nederland) en www.steunpuntsel.be (voor België)

geen plek te vinden is meer dan reëel. Men vindt geen werk, leeft van een sociale uitkering, je komt in isolatie, geen plek of waarde in de maatschappij en je komt terecht in een negatieve spiraal binnen de maatschappij.

1.1.2 Leerkrachten maken het cruciale verschil

Een goede leerkracht is cruciaal en maakt het verschil voor een leerling. Hij/zij is een rolmodel, zorgt voor de ontwikkeling van de jongeren, men heeft een invloed op het leerproces van de leerling. Ondanks de vernieuwingen en veranderingen blijft de taak van de leerkracht om de leerlingen dingen bij te leren maar vooral zijn talenten te ontdekken en te gebruiken. Andere factoren zoals politici, hervormingen, structureringen en innovaties, als leerkrachten niet bereid zijn zich hieraan aan te passen, heeft het geen effect op het onderwijs. Een leerkracht moet gepassioneerd blijven om de leerling centraal te stellen en mee te innoveren telkens in het belang van de jongeren.

1.1.3 Het onderwijs kan een bijdrage leveren om het tij te doen keren

Door goed onderwijs te bieden en zoveel mogelijk competenties aan te verwerven die bruikbaar zijn binnen de maatschappij kan de lerende een beter leven leiden dit betekent dat men een betere wereld rond zich heen creëert. Hierdoor wordt de persoon zijn motivatie en welbevinden bevorderd en neem je een plekje in de wereld in. Binnen deze 21ste-eeuws tijdperk, waar sociale conflicten voor een grotere kloof tussen arm en rijk zorgen en de opwarming van de aarde, de uitputting van energiebronnen en de toevlucht van vluchtelingen is dit zeker voor alle leerlingen de moeite waard.

2 Geef ons zinvol onderwijs

Leer ons wat we echt nodig hebben. Datgene wat leren we op school is dit van toepassing op ons dagelijks leven? Dat wat we leren, moeten we dat ook echt kunnen en waarom meten we het door er een punt op te plakken? Zijn we dan wel zeker dat we het kennen of hadden we net op dat moment even geluk, of misschien eerder ongeluk? Ga op onderzoek wanneer we dingen echt leren en we ze ook kennen, moeten we ze ook beoordelen. Misschien is het van belang binnen de 21ste - eeuwse vaardigheden dat elke individu zijn eigen competenties leert kennen en weet waaraan hij/zij aan toe is. Of het nu gaat om kennis vaardigheden of competenties, iedereen heeft er genoeg om zijn weg in de maatschappij te vinden.

Om hier enkele voorbeelden te geven die werden aangehaald binnen het Vlaams onderwijs zijn onder andere de volgende vaardigheden, kennis en competenties. Stel jij je maar eens de vraag of we ze op school kunnen/ moeten aanleren.

- De leerlingen kunnen een belastingbrief invullen
- De leerlingen kunnen EHBO toedienen
- De leerlingen kennen de verschillende politieke partijen en waarvoor ze staan
- De leerlingen kunnen een vreemde taal vlot leren en begrijpen
- ...

Natuurlijk is niet iedereen het met deze stellingen eens. Want waar dienen scholen eigenlijk voor? Vaak is het de visie die mensen hebben op de maatschappij en de rol die het onderwijs daarin speelt. Vaak is het dus heel lokaal, tijdelijk en cultureel bepaald. Vaak is het de regering en het parlement die er beslissingen over nemen en kan de school indien gewenst zijn eigen accenten leggen. Zo ontstaan er bij ons ook de verschillende visies vanuit de verschillende koepels.

Drie grote doelen :

- 1 *Economisch perspectief*: scholen moesten de jongeren voorbereiden op de arbeidsmarkt. Kennis en vaardigheden zoals leren lezen en schrijven en volgende competenties specifiek voor het beroepsvlak.
- 2 *Maatschappelijk-cultureel perspectief* : de school zorgt ervoor dat de jongeren vrije, kritische en verantwoordelijke burgers worden. Inzicht in het culturele leven is van belang en kansen krijgen om deel te nemen aan dit deel. De leerlingen leren via de school de waarden, normen, de taal en de regels van een land kennen. Ze moeten vlot kunnen communiceren met openbare diensten, instellingen en voldoende opgroeien tot mensen met een verantwoordelijkheid en burgerzin, de basiswaarden van een democratische samenleving.
- 3 *Persoonlijke ontwikkeling* : jongeren moeten bekwaam zijn om hun eigen leven in handen te nemen, zelfstandig leren worden en voor zich zelf beslissingen en verantwoordelijkheid kunnen opnemen. In het onderwijs moet je jezelf kunnen ontplooien en je eigen talenten kunnen ontdekken en verder ontwikkelen. De school of de omgeving is dan de plaats waar je deze talenten kan uiten. Dankzij de school kan je je eigen passie en interesses exploreren.

Men probeert een balans te zoeken tussen de drie perspectieven, maar dit is echter niet gemakkelijk. Denk maar in bepaalde streken waar het economische de bovenhand neemt en dit ten koste van het persoonlijke.

Als men het bekijkt vanuit de 21ste-eeuw kan je besluiten dat het niet meer op dezelfde manier is als in de jaren '90. Alles is zo fel veranderd dat het NU er inderdaad helemaal anders moet uitzien.

Op economisch vlak is dit al het geval, de arbeidsmarkt van nu ziet er helemaal anders uit dan vroeger. Denk maar aan het handig zijn, hard werken en nooit klagen en het hebben van een secundair diploma. De meeste werknemers van nu hebben een doorzetting nodig en de competenties om levenslang te willen leren, ook kennis en de wil om te werken zijn belangrijke elementen.

Deze verandering is de oorzaak van allerlei innovaties en veranderingen. Voorbeelden zijn de machines die het werk overnemen of jobs die verhuizen naar lage loonlanden. Digitalisering neemt het werken met de handen over. Het is dan ook niet meer nodig om af te studeren met een volledig pakket vakkennis, specifieke vak training wordt aangeleerd op de werkvloer zelf. Het ontstaan van nieuwe jobs en specifieke opleidingen gebeurt op de werkvoet. Het is vaak de vaardigheid die essentieel is.

De competenties die voor de 21ste-eeuw wel cruciaal zijn voor de werknemers is meer en meer de volgende competenties :

- probleemoplossend en creatief denken,
- flexibel kunnen zijn met veranderingen en ontwikkelingen,
- zelf beslissingen kunnen en durven nemen,
- goede communicatie tussen anderen,
- werken in team,
- attitude : stiptheid, motivatie, respect voor anderen culturen, realiteitszin,
- complexe informatie kunnen verwerken.

Bovendien moet de werknemers zelf genoeg innovatief zijn om mee te veranderen binnen een bedrijf. Datgene wat een persoon aan competenties moet hebben (stiptheid, informatie verwerken, samenwerken,...) in de maatschappij te kunnen meedraaien moet men ook hebben om te kunnen functioneren binnen een bedrijf of firma. We noemen ze ook wel de sleutelcompetenties.

2.1 Een lijst aan sleutelcompetenties

In de 21ste eeuw moeten leerlingen leren hoe ze³ :

- taal en informatie doen werken,
- kennis doen werken,
- hun verbeelding doen werken,
- moderne technologie doen werken,
- sociale relaties doen werken,
- verandering doen werken,
- hun eigen 'leer'-kracht doen werken,
- hun eigen leven doen werken,
- het leven op de planeet doen werken.

³ Branden, K. V. (2015). Onderwijs voor de 21ste eeuw. Leuven : Acco., 21

2.1.1 Taal en informatie doen werken

We hebben nog nooit zoveel aan informatie gehad. Nog nooit zo snel hebben we informatie kunnen verkrijgen. We moeten al deze informatie op onze eigen manier kunnen verwerken vaak objectief en subjectief. Over voldoende informatie beschikken is niet meer het punt, het is belangrijk wat je ermee doet. Kritisch omgaan met informatie, niet alles zomaar aanvaarden, maar een eigen verklaring of betekenis aangeven, is essentieel. Maar er is meer, wanneer je informatie hebt verwerkt, is het ook van belang hoe je over deze informatie communiceert. Mondeling, schriftelijk, het maken van verslagen en vaak nog in een andere taal heeft dan alleen maar een voordeel.

Binnen het onderwijs in de 20ste eeuw vindt men redelijk veel nadruk op het letterlijk terugvinden van informatie. Binnen het onderwijs in de 21ste eeuw is het vooral op kritisch verwerken en duidelijk communiceren van complexe informatie.

2.1.2 Kennis doen werken

Men moet kennis vergaren om het flexibel te kunnen toepassen en in authentieke situaties te kunnen gebruiken. Het is niet belangrijk om kennis uit het hoofd te leren en letterlijk te reproduceren. (*Voorbeeld: een examen*). Men moet ook kennis aanleren om eerder een oordeel te vellen dan zich blind staren aan dingen die je worden opgelegd, aan slogans of dogma's zonder er zelf te kunnen over na denken. Kennis die je wordt aangeboden moet je leren begrijpen. Doordat je dingen gaat begrijpen kan je er je eigen talenten en vaardigheden in weerleggen wat een bijdrage kan geven tot nieuwe inzichten.

Binnen het onderwijs in de 20ste eeuw vooral sterk gericht op reproductieve kennis. Binnen het onderwijs in de 21ste eeuw meer gericht op diepgaande verwerking, kritisch denken en toepassen van kennis.

2.1.3 Hun verbeelding doen werken

Hiermee bedoelt men het loskomen van vaste denkpatronen. Door de verbeelding de vrije loop te laten, ontstaan er nieuwe denkpatronen en krijg je nieuwe ideeën. Hierdoor ontstaan er nieuwe uitvindingen, niet doordat er spectaculaire evoluties zijn voorafgegaan. Men zegt van kleuters dat ze ongelofelijk creatief zijn. Eigenlijk zijn we het allemaal, alleen worden we op latere leeftijd eerder beperkt en geremd. In tijden zoals nu is het van belang dat we innovatief verder denken niet alleen voor de volgende generatie maar ook voor de opkomende problemen die voor onze voeten liggen. We moeten verder denken en niet meer vanuit één oplossing, wie heeft geleerd om oplossingen te bieden vanuit verschillende perspectieven zal minder snel ten prooi vallen aan één typische denkwijze. In de 20ste eeuw was men eerder gericht op het doorgeven van tradities en kennis terwijl we in de 21ste eeuw meer en meer innovatiegericht zijn.

2.1.4 Moderne technologie doen werken

Hoewel men de moderne technologie niet meer kan wegdenken, wilt het niet altijd zeggen dat jongeren er op de juiste manier mee leren werken. Zo blijkt dat heel veel jongeren onvoldoende digitaal geletterd zijn en vaak erg oppervlakkige kennis hebben. Bovendien zijn er ook grote gevaren verbonden aan de digitale media. In het onderwijs moet ICT de jongeren mediawijs maken. Men moet de technologieën doelgericht en kritisch kunnen toepassen.

In de 20ste eeuw werkte men vooral met bord en papier terwijl in de 21ste eeuw het onderwijs meer multimedia en digitaal is.

2.1.5 Sociale relaties doen werken

Samen kunnen mensen enorm veel, door samen te werken, realiseert de mens de meest onwaarschijnlijke dingen. We schakelen ook snel de hulp in van een ander omdat we weten dat

samenwerken ons motiveert en stimuleert om verder te leren. Dingen ontdekken en leren van elkaar. De mens is van nature een groepsdier, wanneer we sociaal kunnen zijn en ons in groepsverband kunnen ontwikkelen dan werken de relaties ook beter, we voelen ons sterker en gelukkiger. Doordat er in de 21ste eeuw veel meer diversiteit is, kunnen we niet anders dan leren samenwerken en samenleven met mensen die anders zijn. Doordat we vaak zo verschillend zijn, moeten we hier het positieve uithalen. We moeten dus niet enkel streven naar onze persoonlijke successen, maar constructief samenwerken met anderen. Anderen hun ideeën, culturele standpunten en compromissen proberen te aanvaarden. In de 20ste eeuw was individuele verdienste erg benadrukt terwijl in de 21ste eeuw de openheid voor diversiteit en elkaar aanvaarden binnen een groep van groot belang is.

2.1.6 Verandering doen werken

Door de grote veranderingen doorheen de tijd is het van cruciaal belang om ook in het onderwijs veranderingen door te voeren. We moeten onze toekomstige jongeren zo vormen dat ze ooit in de toekomst jobs gaan uitvoeren die nu nog niet bestaan. Ideeën en oplossingen gaan bedenken voor problemen die zich nu nog niet voordoen. Technieken gaan bedenken die nu nog niet van toepassing zijn. Die algemene sleutelcompetenties zorgen ervoor dat we hiermee kunnen omgaan.

Binnen het onderwijs zorgt men ervoor dat de jongere zich flexibel openstelt, zich kunnen aanpassen aan veranderingen en situaties. Ze zijn ook niet bang voor verandering en kunnen zich zo opstellen wanneer er bepaalde methoden niet (meer) blijken te werken. **“Survival of the fittest is dus dag dagelijks van toepassing, meer en meer.”** In de 20ste eeuw was men gesteld op de kennisbestanden en voorgeschreven bewerkingen. In de 21ste eeuw is het, het evenwicht vinden tussen het verleden en de snelle veranderingen in het heden, en de onbekende uitdagingen in de toekomst.

2.1.7 Hun eigen ‘leer-‘kracht doen werken

‘The only man who is educated is the man who has learnt how to learn.’⁴

Door de snelle veranderingen moeten we binnen de 21ste eeuw blijven leren. We moeten een brede waaier aan leerstrategieën, leerattitudes en leervaardigheden ontwikkelen om zodanig hun eigen leren en leven in handen te nemen. In deze periode is er een enorme keuze aan leren. De 21ste eeuw biedt een enorme waaier aan ‘leer-kracht’. Men moet er wel voor zorgen dat de jongeren gemotiveerd blijven en hun talenten waarvoor ze geschikt zijn, blijven ontwikkelen. Leerlingen die door schoolmoeheid te vroeg hun school verlaten zijn hier jammerlijk bewijzen van. Het gevoel hebben te falen werkt twijfel in hun eigen kunnen, in de hand waardoor het vertrouwen en de goesting in het leren zoek raakt en ze niet meer willen investeren in de schoolprestatie omdat ze het gevoel hebben dat het toch geen positief effect oplevert. In de 20ste eeuw was onmiddellijk resultaat een vereiste terwijl men in de 21ste eeuw werkt aan de competenties om levenslang te leren en vertrouwen te krijgen in hun eigen kunnen.

2.1.8 Hun eigen leven doen werken

De leerkracht heeft niet de taak om de leerling te zeggen “wat” ze moeten denken en zeggen. Het is aan de leerkracht om te leren “hoe” de leerling een vraag kan stellen en hoe hij/zij kritisch tot het denken komt. Leerlingen moeten zelfstandig kunnen werken en beslissingen nemen. Zoals eerder al vermeld zorgt het onderwijs ervoor dat leerlingen ontdekken wie ze zijn, wat ze kunnen en wat ze willen. Het onderwijs zorgt ervoor dat jongeren zich klaar voelen om voor zichzelf te zorgen. Dit kan zowel lichamelijk, financieel, emotioneel en sociaal een betekenis hebben. Men moet leren

⁴ Rogers, 1969, p.163

hoe om te gaan met tegenslagen. Binnen de schoolomgeving kan je dan je ervaringen delen, meeleven met de andere studenten en er zelf kracht uit putten, indien dit voor jou van toepassing moest zijn. Voor het onderwijs van de 20ste eeuw is weerbaarheid, optimisme, zelfsturing, autonomie, zelfvertrouwen passie, en energie belangrijke elementen om te kunnen functioneren. Het onderwijs van de 21ste eeuw leert hoe men ten volle de basisvrijheden benutten om volwaardig in het leven te staan.

2.1.9 Het leven op de planeet doen werken

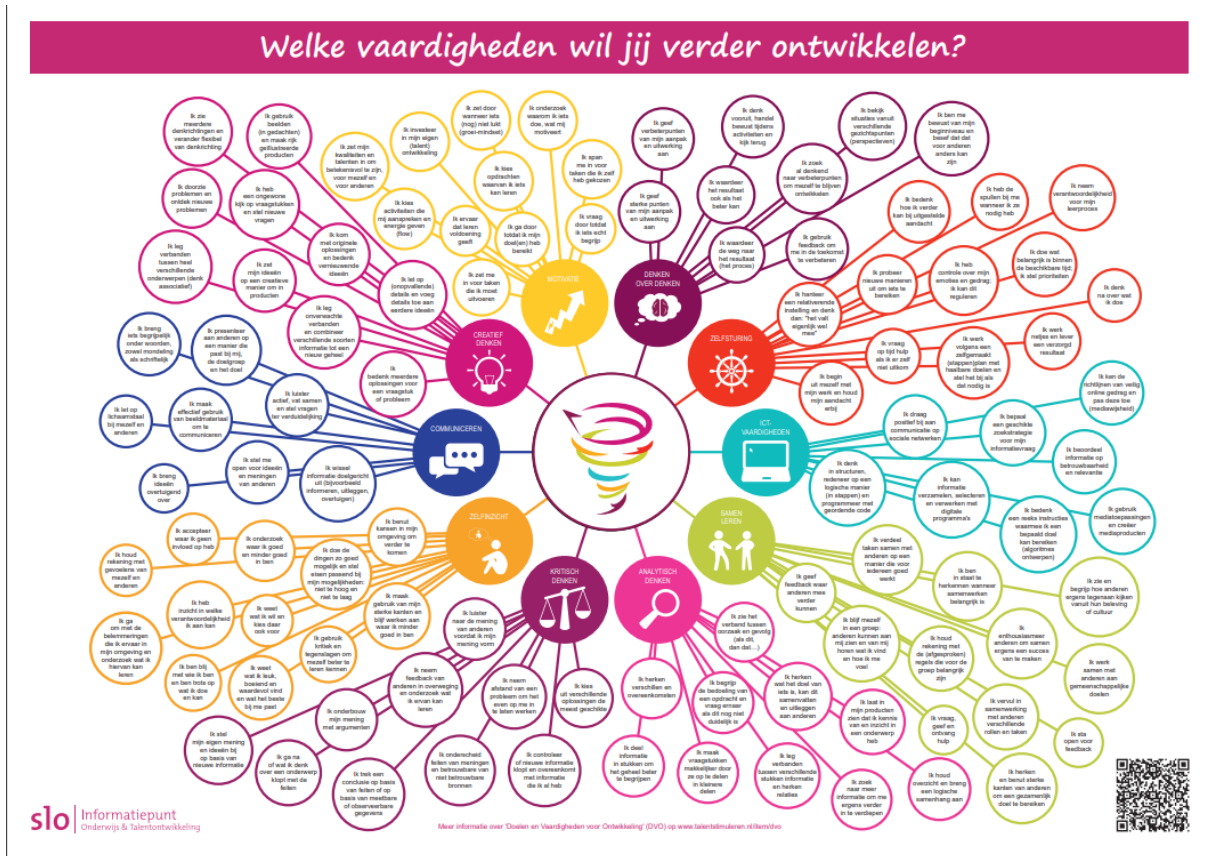
Hier wordt bedoeld dat mensen de verantwoordelijkheid moeten nemen om zich vrij te voelen maar tegelijkertijd de vrijheid van anderen te respecteren en te beschermen.

De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens klinkt als volgt :

‘Het onderwijs zal gericht zijn op de volledige ontwikkeling van de menselijke persoonlijkheid en op de versterking van de eerbied voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden. Het zal het begrip, de verdraagzaamheid en de vriendschap onder alle naties, volkeren of godsdienstige groepen bevorderen en het zal de werkzaamheden van de Verenigde Naties voor de handhaving van de vrede steunen.’⁵

Het onderwijs van de 21ste eeuw bereidt de jongeren voor op het maken van winst enerzijds en en zorg te dragen voor de planeet anderzijds. Men wil ook streven naar het samenleven binnen een democratie en de vreedzaamheid naar verschillende volkeren minimaliseren net zoals het samenleven van mensen te verrijken.

⁵ S.N. (2019). UNIVERSELE VERKLARING VAN DE RECHTEN VAN DE MENS: VOLLEDIGE VERSIE. Opgehaald van Amnesty International : <https://www.amnesty-international.be/subthema/universele-verklaring-van-de-rechten-van-de-mens-volledige-versie/842>

⁶ informatiepunt. (SN). <https://talentstimuleren.nl>. Opgehaald van SLO- informatiepunt onderwijs en taalontwikkeling : www.talentstimuleren.nl

3 Sleutel- en vakoverschrijdende competenties

De vraag die we ons kunnen stellen is of we de 'klassieke vakkennis' moeten afschaffen? Natuurlijk is dat niet de bedoeling, de sleutelcompetenties hebben geen enkele toegevoegde waarde als we ze niet kunnen koppelen aan bepaalde vakken. Zo moeten we informatie kunnen verwerken en over 'iets' leren. Iets creatiefs oplossen kan enkel als we het inhoudelijke begrijpen. Ook leren samenwerken lukt beter wanneer men een concrete situatie voor zich heeft. We kunnen dus besluiten dat sleutelcompetenties steunen op inhoudelijke basiskennis. De sleutelcompetenties hebben we nodig om tot het bereiken van doelen te komen. In de derde graad van het beroepsonderwijs komen de sleutelcompetenties zoals zelfsturing, autonomie en probleemoplossend denken terug in de eindtermen van PAV. Het is dus van essentieel belang om aandacht te geven aan de sleutelcompetenties en deze te verwerken in de vaardigheden van de leerlingen.

3.1 Sleutelcompetenties vs. vakoverschrijdende competenties

In de 20ste eeuw gaf men vooral vakkennis door en indien er nog tijd overbleef werkte men ook aan vakoverschrijdende competenties. De inspectie vroeger was er minder streng op. Ze werden minder opgevolgd en minder streng geëvalueerd, die tijd is nu voorbij. Wat vroeger een optie was is nu de basis. Elke leerkracht ongeacht zijn vak, moet 'out of the box' durven kijken en werken aan die sleutelcompetenties binnen zijn vak domein. Vergeet nooit dat je kan werken aan verschillende sleutelcompetenties binnen één thema/vak. Je hoeft ook niet eerst aan je doelstellingen te werken en vervolgens aan de sleutelcompetenties, integreer alles maar samen zo werkt het in de realiteit ook.

3.2 Hoe meten we de sleutelcompetenties en wat is het niveau?

De vraag die wordt gesteld binnen het vernieuwend onderwijs is: als we ons teveel gaan toelichten op sleutelcompetenties en minder gaan denken in vakjes waar de basiskennis wordt gegeven, is de kans dan niet groot dat het niveau van naar omlaag gaat? Onderzoek heeft aangetoond dat dit zeker niet het geval is.⁷ Integendeel zelfs door aan sleutelcompetenties te werken en vakoverschrijdend te durven gaan binnen een school til je het niveau eerder naar omhoog. Met niveau wordt dan wel niet bedoeld datgene wat je maximaal in je hoofd kan proppen en met een test kunnen reproduceren. Het gaat erom in welke mate men de kennis kan toepassen, begrijpt en de manier hoe men het verwerkt. Dankzij de sleutelcompetenties doorbreekt men het oppervlakkig denken.

Naast het diep graven en dankzij het leggen van transfers⁸ kan men onderwerpen verder uitwerken. Toch denkt men dat het volume van kennis verkleint, de oorzaak hiervan is hoe wij het onderwijs al eeuwen na eeuwen zien. Het was de leerkracht, de leerboeken en enkele posters vooraan in de klas die de enige informatiebron dienden. Het was dan ook vooral de taak van de leerkracht die het antwoord moest geven en waarvan men er vanuit ging dat hij/zij die vooraan stond het ook wist. Men had als leerkracht dan ook een bepaalde macht, zozeer omdat hij/zij meer kennis had dan de leerlingen. Leerlingen hebben bovendien ook maar een beperkte discipline om leerstof te verwerken en te kennen. In de 20ste eeuw zag men het onderwijs als volgt : de leerkracht die de kennis doorgeeft, de leerling die absorbeert en het op het juiste moment reproduceert, en de leerkracht tot slot evalueert. In de 21 ste eeuw is hier een enorme verandering in gekomen. Terwijl we nu een overvloed aan informatie hebben, moeten we ons bewaken om de juiste informatie te

⁷ Branden, K. V. (2015). *Onderwijs voor de 21ste eeuw*. Leuven : Acco .

⁸ Linken leggen met andere vakken, opgedane kennis binnen een vak ook gebruiken in en bij andere vakken.

kunnen verwerken. Dankzij het digitale en het internet is ook alle informatie direct beschikbaar. Door het gebruik van de smartphones hebben we elke informatie binnen handbereik.

3.3 Het evalueren van sleutelcompetenties

Bij het observeren van de complexe leeractiviteiten en de leerprocessen kunnen we heel veel factoren niet voorspellen. We kunnen bepaalde competenties voorop stellen die we graag bij een bepaalde leerling willen observeren. Soms vormen situaties de meest authentieke aanleidingen om tot een valide evaluatie te komen. Nadien kom je dan als leerkracht tot de vaststelling dat je bepaalde sleutelcompetenties niet hebt kunnen evalueren. In de echte praktijk zoals bij het werkplekleren en bij buitenschoolse projecten is het multidimensionaal en vaak onvoorspelbaar waardoor het evalueren van sleutelcompetenties zo rijk en inspirerend wordt.

Belangrijk is dat we leren omgaan met fouten die we maken en dat niet alles van de eerste keer kan en moet lukken. Door fouten te maken, opdrachten onvolledig te maken, zorgt het voor een gezamenlijke reflectie en het zet aan tot nadenken en motiveert het tot leren. Door feedback te geven geraken leerlingen verder op weg. Het maken van fouten geeft informatie over de onvolkomenheden binnen het leerproces.

In het onderwijs dat gericht is op duurzame verwerving van competenties is het aan te raden om fouten niet steeds als negatief te zien. Het zijn eerder natuurlijke en zelfs noodzakelijke stappen binnen een proces. Steven Pinker omschrijft **'intelligentie als de vaardigheid om doelen te bereiken als obstakels opduiken.'**⁹ Men bedoelt: we 'leren uit fouten' maar het is meer dan dat. De leerling moet zijn fouten durven inzien dit zowel binnen het onderwijs als later buiten de schoolomgeving, ze zullen immers nog genoeg tegen tegenslagen en mislukkingen aanlopen.

Wanneer je je afsluit en faalangstig bent tegenover nieuwe dingen maak je minder kans om bij te leren en te groeien. We leren als mens constant bij daarom is het cruciaal om je niet te laten ontmoedigen bij de eerste de beste tegenslag. We kunnen ons alvast de vraag stellen of dit niet in tegenstelling staat tot wat het onderwijs zegt, namelijk het streven naar perfectie en na een gegeven les de volledige beheersing te hebben. Het streven naar perfectie mag dus niet de vijand worden van het streven naar duurzame leereffecten

3.4 Wat vinden ouders en leerkrachten van de sleutelcompetenties?

Echte cijfers zijn er niet gekend over hoe men denkt over sleutelcompetenties. Men weet enkel dat er in België onderzoek gedaan is bij leerkrachten en dat ze zich wel bewust zijn van de 'vakoverschrijdende doelen' en ze hier ook wel positief tegenover staan. Alleen vrezen veel leerkrachten dat de takenlast beduidend groter zal worden.

Binnen mijn praktijkgedeelte ga ik op zoek of ik hier meer informatie over kan vinden bij leerkrachten, en leerlingen.

⁹ Intelligence, then, is the ability to attain goals in the face of obstacles by means of decisions based on rational (truth-obeying) rules'. (Pinker, 1997, p.62).

4 Kwaliteitsvol onderwijs kan worden gemeten

Als we het over meten hebben gaat men ervan uit dat bepaalde doelstellingen wel of niet werden bereikt. De doelstellingen bepalen in feite de maatstaf van kwaliteit binnen het onderwijs. Toch is er meer dan dat, de manier waarop en hoe we het proces bepalen bepaalt eveneens of het kwaliteitsvol is net zoals de omgeving of deze al dan niet kwaliteitsbevorderlijk is.

De kwaliteit binnen het onderwijssysteem kan je op drie verschillende niveaus beoordelen¹⁰ :

- de overheid,
- de school,
- de klas.

De kwaliteit is afhankelijk van drie belangrijke aspecten :

- waardevolle doelstellingen,
- efficiënte strategieën,
- rendement bij het behalen van de doelstellingen.

4.1 Doelstellingen

We moeten ons afvragen bij doelstellingen die we willen gaan meten of ze waardevol zijn.

Diegene die baat hebben bij doelstellingen zijn een hele reeks mensen; in de eerste plaats de leerling, de leerkracht, de ouders, de opvoeders, de maatschappij, de bedrijven, en alle omstanders,...Het kiezen van een doelstelling is daarom niet vanzelfsprekend. Wat voor de één belangrijk of waardevol is, wil niet zeggen dat het voor de ander ook zo is. Het is voor de hand liggend dat men binnen de gemeenschap de doelen die men essentieel vindt, in het onderwijs wil krijgen. Men streeft ernaar om zoveel mogelijk opvattingen binnen het schoolcurriculum op te nemen. In dat evenwicht zitten dan doelstellingen voor kennis, vaardigheden en houdingen. De verhoudingen hiertussen is een discussie op zich en vormt zich in eindtermen (de overheid), ook op het niveau van de school (opvoedingsproject) en binnen de klas (wat vindt de leerkracht binnen zijn groep van belang?) = waardevolle doelstellingen. Onder efficiënte strategieën verstaat men: de manier waarop de doelstellingen en de leerstof wordt aangeleerd, de methodes die worden gebruikt, de procedures en de systemen die men hanteert. Als men het bekijkt op verschillende niveaus dan is het eerste niveau het overkoepelende gedeelte, de ondersteuning, de inspectie, de lerarenopleiding, het financiële en het wetenschappelijke. Het tweede niveau de school, de groepering van de leerlingen, het lessenrooster en het lessenspakket, de bijscholingen, het rapport, het evaluatiesysteem wat van toepassing is binnen het puntenloos evalueren. Het derde niveau is in de klas op pedagogisch, methodiek en didactiek vlak.

De effectiviteit of het rendement van het onderwijs wordt geleid door wetenschappelijk onderzoek. Het niveau van de school bepaalt de kwaliteit van een school. Men geeft een overzicht per school welke afhakers en wat voor studierichting er wordt gekozen en de verwijzingen naar het buitengewoon onderwijs. Binnen het derde niveau of de klas kijkt men naar de betrokkenheid van de leerling, de studierichting en de resultaten voor de vooropgestelde doelstelling. Dit moet blijken uit de toetsen, overhoringen, taken, portfolio's en dergelijke opdrachten. Deze worden dan beoordeeld aan de hand van een puntensysteem en niet aan de hand van een beoordeling op doelen, met bereikt of niet bereikt.

10 Standaert, R. (2014). de becijferde school pag. 83-84. De Haag/ Leuven : Acco

5 We leren dingen van anderen

Het aanleren van vaardigheden doen we niet altijd uit onszelf, vaak leren we dingen aan door te kijken en te luisteren naar anderen. De ondersteuning van een ander is vaak van essentieel belang. Soms beschikken we zelf over te weinig voorkennis, door dingen zelf te ontdekken leren we onszelf verkeerde dingen aan en hierdoor verliezen we ook tijd. Het is belangrijk dat een lerende goede feedback krijgt van een expert. De interactie tussen beiden is van groot belang. Door naar de expert te luisteren, leren we kennis, ervaringen en vaardigheden te hanteren die we in een latere fase dan zelfstandig kunnen uitvoeren.

5.1 Belangrijk is dat we fouten maken en mogen maken, het doel is om eruit te leren

Missen en dingen verkeerd doen wil niet zeggen dat iets fout is, het is gewoon een manier om te zeggen dat die oplossing niet werkt voor datgene wat je uitvoert.

'Ik ben niet mislukt, deze manieren zullen gewoon niet werken.' Deze uitspraak zouden leerlingen die iets leren en zelf uitvoeren meer moeten gebruiken. Het is belangrijk dat we dingen proberen en ontdekken die niet lukken of niet helemaal werken. Voor het leerproces is dit van grote waarde. Het kan juist een motivatie zijn om ervoor te zorgen dat het 'wel' gaat werken. We gaan dan verder op zoek naar de juiste oplossing. Dit kunnen we doen door het voorgaande puntje toe te passen, hulp inroepen of leren van anderen. Als we alle leerkansen benutten die we ontdekken in 'missers' dan kunnen we eruit besluiten dat die processen leerrijker zijn dan dat we het allemaal goed doen, temeer omdat we daar ook niet meer bij stil staan. Wat goed is vinden we normaal, wat we slecht doen, staan we meestal wel even bij stil. We kunnen onze leerprocessen zien al iets wat kneedbaar is : als we tijdens ons leerproces een fout maken, en we doen iets met deze informatie dan kunnen we eruit leren en kunnen we sterker uit de situatie komen.

Als we dit proces bekijken binnen het onderwijs zien we vaak het tegenovergestelde. Het idee dat we op school fouten proberen te vermijden is verkeerd. Het gaat zelfs nog verder, het maken van fouten wordt vaak bestraft door slechte punten, negatieve opmerkingen, ontevreden gedrag, ... Volgens Nassim Taleb ¹¹ worden leerprocessen fragiel, dat wil zeggen dat we ze niet meer durven maken want als het stuk is kunnen we het niet meer herstellen. Dit is eigenlijk helemaal niet de bedoeling met fouten te maken. De bedoeling is dat het anti-fragiel is, dat wil zeggen: we worden beter door uit de gemaakte fouten te leren. Het is dus aan de expert- leerkracht om op een juiste manier met de 'fouten' van de leerlingen om te gaan.

5.2 We leren vanzelf

Als we de sleutelcompetenties die we voordien hebben besproken allemaal goed en wel willen aanleren dan vraagt dit enorm veel tijd, het is tenslotte een leerproces, het kost de lerende ook veel moeite (je probeert dingen die niet altijd van de eerste keer lukken, je krijgt feedback deze moet je verwerken en ermee aan de slag gaan, fouten maken en uit je fouten leren). Ook al deze vaardigheden leren, alles verwerken en uiteindelijk er ook iets mee doen kost energie...kunnen we ons dan niet de vraag stellen of leren altijd moeiteloos en vanzelf gaat ?

De kleuters zijn de schuld : Leren is vaak voor peuters kinderspel, ze leren het meest en het vaakst door te spelen. Ze leren een moedertaal zonder al te veel moeite. Voordat kleuters vlot en begrijpelijk een taal kunnen spreken zijn ze al in ontelbare situaties met taal geconfronteerd geweest een taal leren wordt hen niet bewust aangeleerd. Kleuters zijn enorm goed in oppikken, zo lijkt het dat kinderen een nieuw woord leren terwijl het gewoon door imitatie wordt opgepikt, het

¹¹ Taleb, 2014

woord verwerken en het verder gebruiken is door meerdere keren in contact te komen met het woord en het dan te verwerven. Een ander voorbeeld is mensen die naar het buitenland verhuizen, ze pikken de taal ook niet moeiteloos op, het is door de interactie en vaak te herhalen dat ze een taal beter gaan beheeren.

- Losse elementen, die we niet als geheel zien leren vlotter :

Het leren van aparte elementen gaat vlot als we waarde of interesse hebben in de kennis over het feit. Iets nieuws leren gaat ook makkelijker als we er al enige voorkennis over hebben. Het verwerken van nieuwe kennis loopt ook gesmeerd als we niet teveel elementen moeten onthouden. Belangrijk is ook dat de nieuwe kennis eerder wordt herhaald, en dat we het bijvoorbeeld moeten toepassen, zo kan het tot een goede verwerking komen, waardoor we het niet te snel gaan vergeten. Om nieuwe kennis te verbreden moet je vaak ook losse feiten en inzichten met elkaar verbinden. Dit kan vaak leiden tot nieuwe inzichten en kennis. Soms is ervaring hier ook een groot pluspunt.

- Leren is een onzichtbaar proces

Het lijkt soms wel of we leren zonder dat onze hersenen hier al te veel moeite voor moeten doen. Het is zelfs zo dat onze hersenen soms onbewust leren of eerder impliciet iets leren. Zo lijkt het sterk dat we moeiteloos leren maar niets is minder waar. In onze hersenen worden er patronen aangelegd die losse feiten met elkaar verbinden en ze met elkaar in verband leggen. Die patronen zijn nog niet volledig uitgewerkt. Door deze patronen te verfijnen en verder uit te werken is er feedback en hulp nodig door een externe. Het ontdekken van de abstracte patronen vraagt veel tijd. Veel leerkrachten proberen dit proces bij oudere leerlingen te versnellen door expliciet te onderwijzen. Vaak lukt dit dan op het moment zelf maar vanaf het moment er een bepaalde tijd is overgegaan en men het aangeleerde moet toepassen in een andere situatie brengen de leerlingen er nog maar weinig goeds vanaf. Dit komt omdat men dan veel dingen tegelijk moet doen. Verbanden leggen en transfers maken. (vb. een oefening maken op een vervoeging, vervolgens de vervoeging gebruiken in een gesprek tijdens een vakantie). Het leren en inoefenen van losse regels en feiten zet zich dus niet automatisch om in het toepassen van regels en feiten in authentieke situaties.

- Als we het ene kunnen, kunnen we ook het anderen

We mogen niet te snel veralgemenen, soms doen onze hersenen dit wel. Het is niet zo dat als we een uitgebreide woordenschat hebben van één bepaalde vreemde taal we andere vreemde talen ook goed kunnen spreken. Misschien hebben we de woordenschat van deze taal helemaal niet onder de knie. Vaak vereist het bereiken van een volgende stap bijkomende oefeningen of techniek. Ook hier speelt ervaring weer een grote rol. Vaak is het zo om competenties in verschillende situaties toe te passen en te oefenen, waardoor ervaringen een rol kan spelen.

5.2.1 Waarom willen we leren ?

Als leren zoveel moeite kost waarom doen we dan die moeite?

Het antwoord is vrij voor de hand liggend, we willen graag leren omdat het onze persoonlijkheid verruimt, we verleggen onze grenzen. Datgene wat we belangrijk vinden, willen we leren omdat we daardoor onze doelen bereiken. Deze doelen zorgen ervoor dat we onze leerprocessen verder ontwikkelen en we nooit stoppen met leren. Je kan een bepaald doel voor ogen hebben maar je doel moet ook realistisch zijn. Dit wil zeggen dat je het doel moet kunnen bereiken. (vb. een topsport moet je kunnen uitoefenen indien je hiervoor het potentieel hebt.)Leerdoelen worden vaak door anderen opgelegd en trachten deze dan te behalen.

- Excentrieke motivatie

Het leereffect blijft in veel gevallen uit, of het wordt vergeten als je leert vanuit je eigen is de motivatie ook groter is en hierdoor is het slagen ook reëler.

- Intrinsieke motivatie

Dit wil zeggen dat je er zelf persoonlijke ervaringen uithaalt en je er zelf iets positief aan toeschrijft. De intrinsieke motivatie wordt verstrekt door je basisbehoefte en je sociale capaciteiten.

5.2.2 Leren leidt tot participeren, participeren leidt tot leren

Leren van en voor elkaar zorgt voor een sociaal welzijn. Als mens behoor je graag tot een groep, een groep waar we ons goed in voelen en waar we op veel gebieden hetzelfde zijn als de anderen. We hebben interesse in een groep wanneer deze aansluit bij onze interesse. Van nature uit is de mens een groepsdier, dit komt vanuit de prehistorie en zal zich in onze genen steeds verder zetten. Doordat we vaak in groep zijn, leren we ook vaak dingen van elkaar en leren we elkaar dingen aan. We leren ook sociale relaties aan te scherpen.

Kortom, wanneer men het gevoel krijgt dat je niet tot een groep behoort en niet wordt aanvaard, zal de persoon minder gemotiveerd zijn om zich goed te voelen in groep, zal men minder geneigd zijn tot leren binnen de groep.

5.2.3 Leren geeft voldoening

We leren niet alleen om onze behoeften te bevredigen, maar vaak leren we ook omdat dingen ons voldoening geven. Als we dingen leren en zelfstandig uitproberen en het resultaat is positief is dan geeft dit zelfvertrouwen en energie, soms is het zelfs zo dat je de grenzen wil verleggen. In onze hersenen komen er stoffen vrij die een chemische reactie teweegbrengen hierdoor krijg je een goed gevoel waardoor je de competenties wil verleggen om beter en beter te worden. De kick die we krijgen om iets te leren, zet je aan om opnieuw te leren.

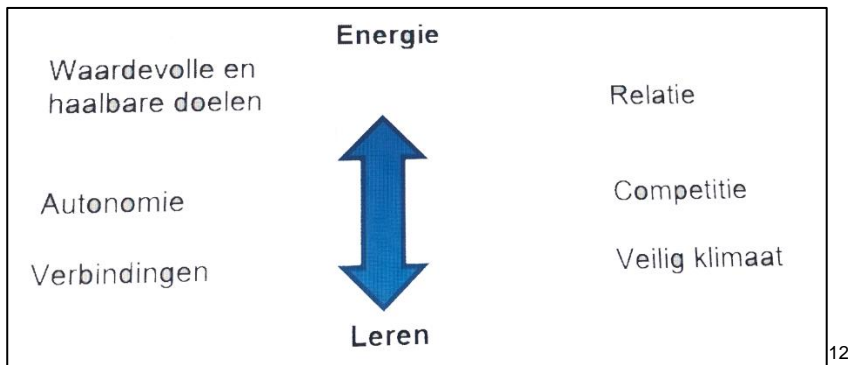
5.2.4 Autonomie (sleutelcompetentie) is van levensbelang

In het vorige deel hebben we besproken dat datgene wat we leren vanuit onszelf vaak de dingen zijn die we het liefst willen leren en ons ook het best zullen bijblijven. Dit komt omdat de leerling het gevoel heeft dat hij/zij zelf de keuzes heeft mogen maken in zijn leerproces, en dat men zelf voor een groot deel de vragen op zijn/haar antwoorden kan geven.

Bij falen probeert men een mislukking of falen toch op een ander te schuiven, dit noemt men EXTERNE ATTRIBUTIE. Een voorbeeld is wanneer we een slecht cijfer behalen op een test, dan komt het niet omdat je niet goed hebt gestudeerd maar omdat de leerkracht het niet heeft uitgelegd.

Een mislukking ten gevolge van een aangeboren talent. 'Ik heb hier geen talent voor'. Dit hoor je ook vaak bij leerlingen die toch geen motivatie hebben om een nieuwe vaardigheid aan te leren. Dit is eerder een negatieve perceptie, de persoon ziet er geen nut in om er toch in te geloven en je grenzen te verleggen. We geven het op voorhand al op zonder er in te geloven. Dit is onterecht en vooral op de sleutelcompetenties is dit zeker niet van toepassing, het gaat niet zozeer om aangeboren talenten. Het draait meer om motivatie, wil en kracht, een goede ondersteuning, de tijd en de moeite om te willen bijleren.

De jongeren mogen zeker niet het idee krijgen dat men aangeboren talenten nodig heeft om aan sleutelcompetenties te voldoen. Anders creëer je de aangeleerde hulpeloosheid. Jongeren moeten blijven geloven in hun eigen kunnen en geloven dat ze beter kunnen worden in wat ze zijn. Ze moeten blijven geloven dat ze kunnen bijleren en niet dat hun prestaties worden bepaald door genetische factoren. Doordat veel jongeren zo denken gaan heel veel talenten en kansen verloren omdat men niet gelooft in hun eigen 'leer-kracht.'

Mensen leren om iets nieuws te leren, wanneer dat leren leidt tot iets positiefs, krijgt men nieuwe energie om opnieuw te leren. Op mentaal vlak kan dit veel zelfvertrouwen, welbevinden en geloof in jezelf geven. Door nieuwe leerervaringen heeft de lerende nieuwe energie. Ook op intellectueel vlak zorgt het voor uitbreiding op kennis, vaardigheden en attitudes.

- Waardevolle en haalbare doelen :wat voor jou persoonlijk waardevol is, kan een doel op zich zijn je zal sneller geneigd zijn om er energie in te steken en om te leren.
- Autonomie: doordat je eigen zelfstandigheid hebt in je keuzes tijdens het leerproces ben je eerder geneigd te leren omdat het je het gevoel geeft dat jij meewerkt.
- Verbindingen: Als we voelen dat we iets nieuws kunnen leren gaan we energie steken in elementen waarvan we weten dat we verbindingen kunnen leggen tussen het nieuwe en het bestaande; diepere inzichten en nieuwe inzichten, tussen het concrete en het abstracte, tussen de theorie en de praktijk, het verleden en de toekomst.
- Relatie : We gaan eerder energie in een leerproces steken waarvan we weten dat we als individu binnen de groep worden aanvaard en binnen hetzelfde interesseveld ligt.
- Competentie: Als je het gevoel hebt op slaagkansen ga je sneller energie steken in een leerproces dan wanneer je weet dat je het doel waarschijnlijk niet kan halen.
- Veilig klimaat : Wanneer je je veilig en goed voelt zal je eerder nieuwe ervaringen gaan leren, je durft fouten maken en weet dat het niet erg is als het fout is. Zo leer je uit je fouten en doe je nieuwe leerervaringen op.

Hieruit blijkt dat elk onderwijs zijn eigen onderwijs nodig heeft. Veranderingen zorgen voor verandering op alle gebied. Onderwijs van de jaren '90 kende geen digitalisering terwijl we het nu niet meer kunnen wegdenken. Vroeger vond men werk vond in de traditionele economie, terwijl nu de globalisering en de diversiteit veel uitgebreider is dan voordien.

Het brein werkt dus niet enkel op het intellectuele maar ook vaak om het sociaal- emotionele gedeelte. Het geloof, de motivatie en de kracht om door te zetten zorgen dat we onze doelen trachten te bereiken. De emotionele steun die we soms nodig hebben van anderen om door te zetten. Het gevoel en het verstand maken deel uit van de leerervaring, nu en in de toekomst !

Binnen de 21ste -eeuwse vaardigheden wordt gestreden naar levenslang leren, terwijl we dit van nature al heel ons leven doen. We leren niet altijd op school, niet altijd bewust en niet altijd vanuit onszelf. We leren omdat we mens zijn.

¹² Branden, K. V. (2015). Onderwijs voor de 21ste eeuw. Leuven : Acco. , 64

6 Evalueren

6.1 Definitie

“We kunnen evalueren omschrijven als een activiteit waarbij leraren informatie verzamelen over de leerprestaties van de lerende, er een oordeel over uitspreken en op basis van deze beoordeling of interpretatie een beslissing nemen en die rapporteren.”¹³De organisatie van de manier waarop het evalueren gebeurt hangt af van de autonomie van de school. De manier waarop men evaluatie gaat gebruiken wordt vastgelegd in de regelgeving. En hoe men dit gaat toepassen in de school wordt neergeschreven in het schoolreglement.

6.2 Evalueren in het lang en in het breed

Zolang het onderwijs bestaat wordt er nagedacht en gediscussieerd over het evalueren. De manier waarop we leerlingen evalueren, de examens gaan beoordelen, hoe we punten gaan geven en wanneer we beslissen of een leerling wel/ niet is geslaagd.

Niet alleen leerlingen maar ook de school en de leerkrachten worden geëvalueerd, hiervoor staat de directie en de inspectie in om te zorgen voor een kwalitatief schoolbeleid. Door steeds vernieuwend te denken en steeds de leerling centraal te zetten komt men snel tot nieuwe inzichten en wordt er meer nadruk gelegd op de zelfevaluatie van de leerling, de leerkracht en de scholen.

Het evalueren binnen het onderwijssysteem is zeer complex geworden en alles is met elkaar verbonden en heeft bovendien een wisselwerking met elkaar.

De manier waarop we evalueren, verandert constant omdat we rekening moeten houden met wijzigingen in cultuur, economische factoren en sociologische veranderingen. De impact van de globalisering en de internationalisering zorgt voor veranderingen en wijzigingen. De snelheid van al deze wijzigingen zorgt ervoor dat we pragmatisch moeten omgaan met de veranderingen, dit is mede de verantwoordelijkheid van personage, actualiteit, modeverschijnselen en belangengroepen. Door deze ontwikkelingen ontbreekt er soms samenhang in het onderwijs, waardoor er een soort van chaos, onevenredigheid, miscommunicatie en achteruitgang ontstaat. Tot slot is het belangrijk om ervoor te zorgen dat de sleutelementen binnen het onderwijs, het meten van de kwaliteit goed te evalueren valt.

6.3 Testen, rapporten en examens

Zoals eerder vermeld in de tekst, wordt alles wat we doen, gedurende een lange tijd beschouwd als normaal. Als we hiervan zouden afwijken valt het op en is het eerder niet aanvaardbaar. Dit is net hetzelfde met het lesgeven en het evalueren. Ouders vinden het normaal dat hun kinderen worden geëvalueerd, net zoals zij vroeger op school zaten.

Dit gaat als volgt : er wordt les gegeven over een onderwerp, dit wordt in de klas ingeoeffend, er wordt een taak meegegeven daarna geeft men een toets en beoordeelt de leerling op zijn/ haar prestaties. De prestatie wordt uitgedrukt in een cijfer (meestal op 10). Het deel wordt dan afgevinkt als geziene leerstof en men gaat over tot het volgende lesonderwerp. Vervolgens herhaalt alles zich weer. Er gaat dan een periode over waarin verschillende cijfers worden verzameld, over

¹³ S.N. (september 2012). evalueren in het onderwijs . Visietekst van het GO! , 7.

deze cijfers wordt er dan met de ouders gecommuniceerd, dit via een rapport. Dit is hoe het tegenwoordig gaat. We kunnen ons afvragen of dit past binnen het vernieuwend onderwijs.

De beste manier om zich af te vragen hoe evaluatie het best kan bijdragen tot een krachtig, eigen-tijds en duurzaam onderwijs, begint best bij de analyse van de beginsituatie en dit met de 7 kern-vragen.

6.3.1 Waarom evalueren ?

Stel jezelf de vraag waarom je wilt evalueren.

- Je wil informatie **verzamelen** : je wilt iets meer te weten komen over de prestaties van de leerling. Je vergelijkt de prestaties aan de hand van een criteria of met de andere leerlingen hun prestaties en gemiddelde. Zo krijg je inzicht in wat de leerling kan en nog niet kan. Kan hij/zij het alleen of heeft hij/zij hulp nodig en wat is er wel of niet bereikt?
- Men **geeft** informatie over de beoordeling. De leerkracht deelt het punt mee aan de leerling en via het rapport aan de ouders, vervolgens kan er een oudercontact volgen waar de ouders om bijkomende uitleg kunnen vragen.
- Leerkracht en klassenraden nemen **beslissingen** aan de hand van een evaluatie, beoordelingen en commentaren hierrond. Zo kunnen er allerlei beslissingen worden genomen omtrent blijven zitten, schooltaken, bijlessen, doorsturen, verwittigingen krijgen,...

Evalueren dient dus niet enkel om een product te evalueren, maar kan ook dienen om een leerproces in gang te zetten.

6.3.2 Wat wil je evalueren ?

Bepaal vooraf welke doelstellingen/ competenties men moet kennen, om ze te kunnen evalueren. Stel doelstellingen voorop en breng competenties in kaart. (productevaluatie)

Door de manier waarop de doelstelling werd bereikt kan men ook het proces evalueren. Het product is het resultaat van het proces. De leerkracht moet in de eerste plaats te weten komen of de leerling de competenties heeft verworven. En de manier waarop het leren is verlopen. Deze informatie is in de eerste plaats belangrijk voor de leerkracht maar eveneens voor de ouders, zo krijg je een inzicht in de stappen die men al dan niet nog moet nemen om het leerproces te bevorderen. Het geeft ook een inzicht voor de leerkracht om nog meer te ondersteunen op maat van de leerling.

De vraag die je jezelf kan stellen is de volgende :” Wat moeten we evalueren? Dat is hetgeen wat de leerlingen moeten leren.” Hiervoor verwijzen we weer naar de lijst van de sleutelcompetenties.

Het evalueren is meer dan enkel een test afnemen van een individuele leerling achter de bank op dat moment. Men mag er ook niet van uit gaan dat een test steeds objectief, betrouwbaar en voldoende informatie geeft over de verwerving van de competenties, hierdoor zou je je als leerkracht snel kunnen laten (mis)leiden door datgeen wat snel en gemakkelijk kan getest worden.

Niet alle toetsen evalueren de cruciale competenties die ze beweren te toetsen.

Zo kan men bij een tekst rond begrijpend lezen, vragen beantwoorden die men uit de tekst kan afleiden en aflezen. Men hoeft dan ook enkel de vragen te corrigeren en het had nog makkelijker geweest om de vragen in een meerkeuzevorm te stellen, met dit soort testen wordt nauwelijks gekeken of de tekst die werd gelezen ook effectief werd begrepen. Want de vragen werden correct beantwoord.

Bij veel testen meet men soms een klein, soms een onbelangrijk deel van de competenties. Ze meten oppervlakkige feitenkennis, terwijl men eerder diepgaande inzichten moet evalueren. Het testen van een standaardformule, maar een evaluatie of de leerling kan beslissen in welke situatie men die formule moet toepassen is vaak niet aan de orde.

6.3.3 Evalueren door punten ?

Zoals eerder vermeld gaan we om drie belangrijke aspecten evalueren. Om informatie te verkrijgen, om een leerproces te ondersteunen en om een beslissing hierrond te nemen. Deze drie aspecten zijn met elkaar verbonden.

De vraag is moeten we dan steeds een evaluatie in een punt omzetten?

Als we kijken naar testen en examens die worden in de eerste plaats ook afgenomen om informatie te verkrijgen en aan de hand van die informatie wordt er een beslissing genomen, deze beslissing heeft een invloed op je leerproces. Wanneer de informatie niet goed blijkt te zijn, wordt dit omgezet in een negatief cijfer. Wanneer het cijfer geen betekenis heeft of geen duidelijkheid geeft voor de leerling ontstaat er vaagheid. Men heeft geen idee waaraan men moet werken of welke dingen men fout deed, waardoor je bij de volgende toets/examen hetzelfde fout gaat doen met als resultaat weer tegenvallende cijfers met als gevolg demotivatie, frustratie en de energie voor het leren gaat verloren.

Wetenschappelijk onderzoek heeft uitgewezen dat hierdoor leerlingen het onderwijs vroegtijdig verlaten en dit zonder diploma¹⁴. Zo blijkt dat er verschillende factoren een rol spelen maar de belangrijkste is de voortdurende strijd om dergelijke resultaten te behalen en tot de 'gemiddelde' leerlinge te behoren, die er 'jammerlijk' genoeg niet bestaat.

Zo blijkt ook waar leerlingen via toetsen en examens met elkaar worden vergeleken (het gemiddelde) zijn er per definitie leerlingen die het slechter doen dan het gemiddelde of de mediaan van de klas. Ze krijgen dan het signaal dat ze niet voldoen, ook al hebben sommige dan veel moeite gedaan.¹⁵ We kunnen hieruit maken dat als we alleen gaan rapporteren met negatieve cijfers dat dit tot een negatief resultaat kan leiden voor de leerlingen en hen de zin in leren ontnemt en hun zelfbeeld kan ondermijnen.

Het is van belang wanneer je de ondersteunende functie van het evalueren centraal stelt en je gaat gebruik maken van testen en examens om beslissingen te nemen, je regelmatig de vraag moet stellen of het leerproces van de leerling op een positieve manier wordt beïnvloed. Stel jezelf de vraag dat de evaluatie zorgt voor een betere zorg van de leerling die centraal staat. Je stelt voortdurend de vraag: hoe verloopt het proces? En kan het leerproces ondersteund worden?

We kunnen ons dan binnen de 21 ste -eeuwse vaardigheden de vraag gaan stellen of we niet beter kunnen gaan evalueren op de sleutelcompetenties en afstand nemen van de individuele testen en de gesloten meerkeuzevragen, maar eerder gericht werken op observatie binnen authentieke situaties waarin de leerling effectief en efficiënt functioneren. De vraag is dan of de internationale, gestandaardiseerde toetsen nog een bijdrage geven tot de 21ste-eeuws vaardigheden en deze niet eerder reduceert dan optimaliseert.

We mogen ook niet wegdenken dat een toets een prestatie weergeeft van één momentopname. Het resultaat kan beïnvloed worden door verschillende factoren. Stress van de leerlinge, zich niet

¹⁴ Byrne & Smyth, 2010; Lynche, 2010; OECD, 2012, zie ook het rapport van Eivers, Ryan & Brinkley op www.most.ie

¹⁵ Standaert, 2014.

goed voelen, een storende factor in de omgeving, de duidelijkheid van de instructies, de tijd die hiervoor werd uitgerekend,...Om een goed beeld te verkrijgen over een competentie die wel of niet is behaald zou men over verschillende keren in verschillende omstandigheden, testen en observaties moeten afnemen.

Nog een andere reden is de groei van de leerling observeren. Om te kijken of iemand voldoende heeft bijgeleerd zouden we minstens 2 tot zelfs 3 observaties op verschillende tijdstippen moeten afnemen en ze met elkaar vergelijken pas dan kan men een uitspraak doen over de ontwikkeling die iemand heeft doorgemaakt. (*zie ook praktijkgedeelte- het al dan niet bereiken van de doelstellingen*). Het is van belang om rekening te houden dat de lerende een besef krijgt dat hij groeit in zijn leren. Dit kan ervoor zorgen dat een leerling inzicht krijgt in wat hij kan. Dat geeft vaak energie om meer en verder te leren. Als leerkracht is het belangrijk om niet alleen inzicht te krijgen in de prestaties van de leerling maar ook te ondersteunen in de groei, zijn proces, de manier waarop de prestatie tot stand is gekomen.

Zo krijg je ook een beter inzicht tijdens het proces waar je al dan niet moet bijsturen en ondersteunen. We geven binnen het evaluatieproces aandacht aan de herhaalde evaluatie, dit wil zeggen dat je als leerkracht of begeleider gaat kijken of je de leertaak na een bepaalde tijd nog (beter) leert uitvoeren, of de leerling minder ondersteuning nodig heeft. Men gaat na of men bij de eerste evaluatie de ondersteuning die men toen kreeg nog steeds nodig heeft. Kan men na verloop van tijd nagaan of men de taak bewust heeft uitgevoerd en werden er succeservaringen opgedaan? Kortom met de herhalingsevaluatie en het breed evalueren van de leerling gaat men na of het energie-leren van een leerling aan het werk wordt gezet.

Evalueren is dus niet enkel de groei en de prestaties van de leerling beoordelen het heeft ook een invloed op het intellectuele en het emotionele.

- Energie?

Heeft de leerling energie geïnvesteerd in het uitvoeren van de leertaak? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom? Wat was wel/ niet de motivatie?

- Leren?

Wat heeft de leerling wel/ niet geleerd?

- Waardevolle en haalbare doelen?

Werden er aan sleutelcompetenties gewerkt? Was het haalbaar?

- Autonomie?

Kon de leerling zelf beslissingen nemen? Was het relevant en haalbaar?

- Verbindingen?

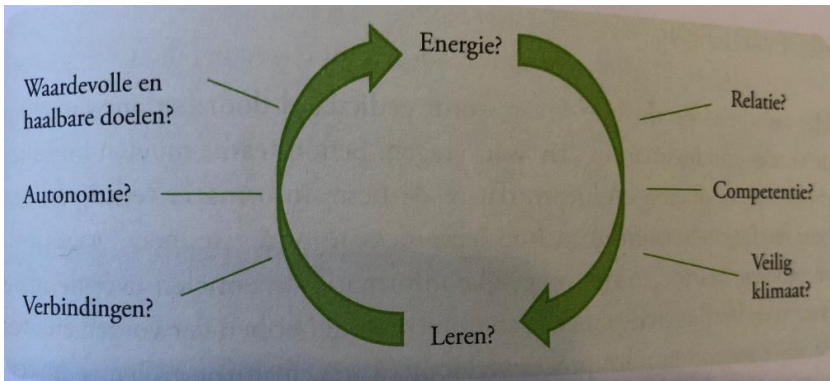
Kon men met de voorkennis en de nieuwe inhoud verbanden leggen?

- Relaties?

Was er begeleiding nodig? Kreeg men de kans om nieuwe relaties op te bouwen?

- Veilig klimaat?

Kon en mocht de leerling fouten maken? Voelde de leerling zich veilig genoeg om nieuwe dingen te leren en te ontdekken?

16

Binnen het 21 ste-eeuw onderwijs gaat evaluatie bewust voorbij de harde cijfers en houdt men meer rekening met de ontwikkelingen en de processen van de leerling. Het is de manier hoe men leert en waarom men wel of niet leert. Daarbij wordt ingezet op het ontwikkelingsproces (dat veel complexer, wispelturig en onvoorspelbaar is dan het strakke universele productieprocessen van het economisch denken.) en een zo fijne en persoonlijke ondersteuning aan elk individu te bieden.

6.3.4 Wetgeving rond evalueren

Elke school heeft de vrijheid om zelf te bepalen op welke manier men evalueert. De gemiddelde school doet zijn evaluatie door een puntensysteem. Dit is voor iedereen gekend.

De vraag die je binnen de innoverende school kan stellen is of men door punten te geven men nog op de juiste manier kan evalueren.

Binnen het praktijkgedeelte is er een onderzoek gedaan ' Hoe te evalueren binnen het GO !' zie puntje 1 praktijkgedeelte.

¹⁶ Branden, K. V. (2015). *onderwijs voor de 21ste eeuw* , pag. 121. Leuven: Acco.

7 De krachtige leeromgeving binnen het BSO

De krachtige leeromgeving binnen het BSO kan men onderverdelen in de 4 pijlers. Één van de pijlers zijn de 21 ste eeuw vaardigheden, deze is de meest optimale voor mijn praktijkonderzoek.

Binnen de krachtige leeromgeving wordt er gezorgd voor participatie van de leerlingen, zelfsturing en leerlingen die levensecht leren in een authentieke context. Het verhoogt het leerrendement en zet aan tot motivatie bij de leerling, hierdoor wordt de kwaliteit van het onderwijs verbeterd. De diversiteit wordt gestimuleerd. Het is de taak van de leerkracht om hier mee te investeren door aan klasmanagement te doen, de leeromgeving te bevorderen en de school/klas aan te laten sluiten bij de leefwereld van de leerlingen. Leerlingen worden om deze manier gemotiveerd om actief deel te nemen aan hun eigen leerproces, wat dan weer op die manier het zelfsturing proces bevordert.

Het is de leerling die binnen de krachtige leeromgeving centraal staat omdat hij/ zij zijn identiteit verder wil ontwikkelen op het beroepsvlak. Alle andere pijlers draaien rond de leerling. Één van de drie pijlers is de 21ste eeuw vaardigheden waar het puntloos evalueren zou in kunnen passen.

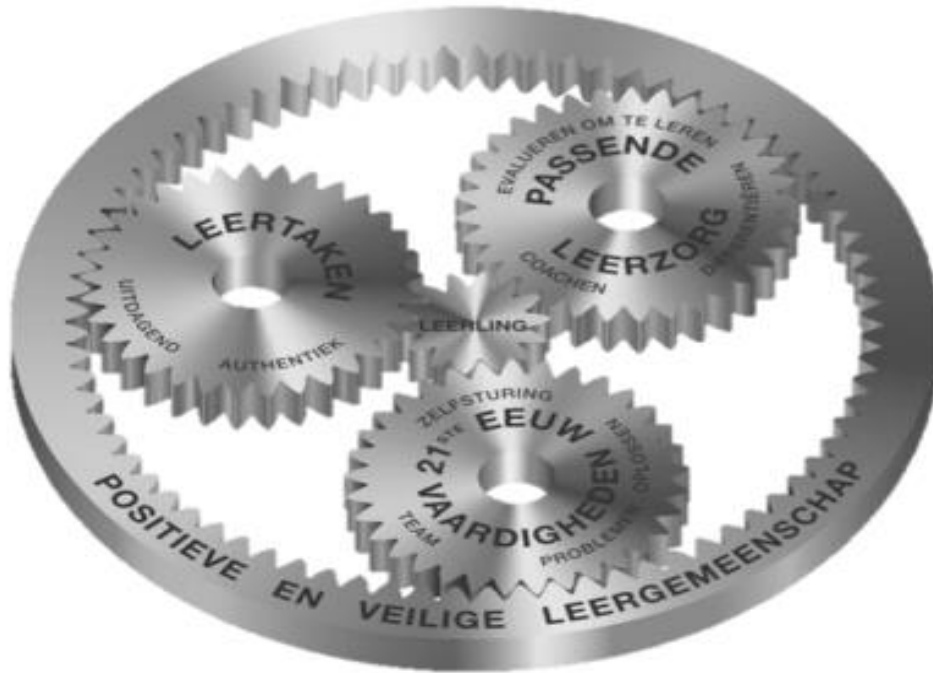
‘Krachtige leeromgevingen zijn situaties en contexten die bij de leerlingen de vereiste leerprocessen en motivatie kunnen uitlokken en op gang houden om de beoogde leerresultaten te bereiken.’
17

Pijler 1 : 21ste eeuw vaardigheden

Hierin bevinden zich de sleutelcompetenties van een beroepsleerling. De drie competenties die van groot belang zijn binnen de krachtige leeromgeving zijn de volgende : probleemoplossend, coöperatief samenwerken en zelfgestuurd handelen binnen een eigen leerproces. De laatste competentie is bij leerlingen in het beroepsonderwijs vaak een struikelblok, de leerlingen zijn vooral de leerkracht gestuurde omgeving gewend waardoor de leerlingen het vaak moeilijk vinden om zelf te plannen. Als leerkracht mag je er niet vanuit gaan dat leerlingen dit zomaar ineens kunnen vaak is het een heel proces om de zelfsturing bij leerlingen aan te leren. Het is de taak van de leerkracht hierin te stimuleren je kan dan de functie als coach op zich nemen. Binnen onze maatschappij is het van belang dat deze drie sleutelcompetenties goed worden ontwikkelt, ze zijn immers van groot belang om binnen onze maatschappij te participeren. Zo is het belangrijk dat leerlingen in groep maar ook individueel een probleem kunnen benoemen en weten welke informatie ze moeten raadplegen, eveneens als het samenwerken aan een project of een doel, ze leren van elkaar en leren respect voor elkaar opbrengen. Leerlingen leren ook zo dat iedereen uniek en tegelijkertijd verschillend is.

Dit is het model van de krachtige leeromgeving voor het BSO. Hier zie je waar de 21 ste eeuw vaardigheden zich bevinden tussen de andere pijlers. Duidelijk te zien is de samenhang tussen de verschillende pijlers en zie je dat de tandwielen met elkaar in verbinding staan. Alles wordt voorgesteld in een vorm van een wiel, als er één wiel begint te draaien zorgt het voor de beweging van de anderen. Hoe meer tandwielen in beweging komen, hoe beter voor het centrale gedeelte (de leerling). De leerling krijgt optimale kansen tot groeien en leren.

¹⁷ Bron: De Corte, E.Verschaffel, L. Entwistle, N., & van Merriënboer, J.J.G. (Eds.). (2003). Unravelling Basic Components and Dimensions of Powerful Learning Environments. Oxford: Elsevier Science.

Figuur 2: Model voor krachtige leeromgeving in het BSO, 14 februari 2012, I. Placklé, VUB, faculteit EWP, vakgroep EDWE/IDLO

8 Duurzaam onderwijs voor de 21ste eeuw

8.1 Het is de taak van het onderwijs om te zorgen dat de ontwikkeling zo optimaal mogelijk verloopt.

Het onderwijs moet allereerst afgestemd worden op de manier waarop mensen leren. De positieve energie om te leren moet bij iedere mens aanwezig zijn. Werken aan de sleutelcompetenties, ze aanreiken en ervoor zorgen dat iedereen leert vanuit zichzelf is zorgen voor duurzaam onderwijs. Een krachtige leeromgeving creëren is in de eerste plaats niet om wat je ziet of wat aanwezig is, het gaat vooral om hetgeen wat je net niet ziet. In de eerste plaats gaat het om wat er in de hoofden van de leerlingen afspeelt. Het gaat om de energie tot leren bij de leerlingen. De kwaliteit van de leeractiviteit is de kwaliteit van het onderwijs. Het gaat niet zozeer op welke manier de leerkracht lesgeeft, wel over het feit wat ze leren zinvol is en het verwerken van de leerstof op een eerlijke en duurzame manier verloopt, en tot slot komen alle leerlingen tot leren?

De ideale onderwijsmethode zodat alle leerlingen tot een duurzame leerervaring komen, bestaat niet. De laatste 15 jaar is er vooral onderzoek gedaan naar de 'meta-analyse' hier denken we vooral aan Hattie.¹⁸

8.2 Hoe ziet het onderwijs er dan vervolgens uit ?

Het onderwijs van de toekomst is moeilijk te voorspellen. Dit komt omdat we nog steeds niet alles weten over het onderwijs, zoals we al eerder hebben aangegeven verandert onze wereld in een razend tempo en belangrijk is dat we ons onderwijs hier aan aanpassen. De belangrijkste pijlers die dit kunnen volbrengen zijn de toekomstige leerkrachten die meegaan in vernieuwend onderwijs dag in dag uit. Het onderwijs staat niet vast en we mogen het zeker niet vastschroeven zoals het jaren geleden wel is gedaan. De velen onderzoeken die de voorbije jaren hebben plaatsgevonden geven als resultaat dat het kind centraal staat en zoals we weten is elke kind uniek en dus altijd anders. Studies uit het verleden geven ook aan wat er wel heeft gewerkt en dit moeten we als leerkracht eveneens meenemen.

Het besluit dat je hieruit kan trekken is dat elk kind onderwijs anders ervaart. Onderwijzen en leren zijn geen synoniemen van elkaar. Onderwijs draait om kansen geven, leren draait om kansen nemen. De leerkracht krijgt steeds meer handvatten aangereikt om in de kunnen schatten wat er in zijn klas wel/ niet zou kunnen werken.

8.2.1 Vakoverschrijdend werken

Om tot een probleemoplossend en zelfgestuurd onderwijs te komen is het misschien een mogelijkheid om geen les te geven vakgebonden maar eerder vakoverschrijdend. Door af te bakken in vakken belemmert men vaak het probleemoplossende, het creatieve en kritisch denken. Doordat je onderwijs geeft in aparte vakken, gaat men ook denken binnen die vakken en durft men de transfers, de andere dingen belangrijke dingen niet mee te nemen naar een ander vak en dat is een fout. Het oplossen naar authentieke problemen vraagt net om de muren rond de persoon te slopen, transfers te maken en alles wat je hebt geleerd eender waar te gebruiken in het dagelijks leven. Binnen het toekomstgericht onderwijs is het dus de uitdaging om de leerlingen kansen te geven om verbindingen te leggen tussen de verschillende soorten kennis en de weloverwogen

¹⁸ Hattie : is een onderwijswetenschapper, die de leerlingen niet bekijkt , wie ze zijn, niet wat ze doen maar wat ze denken. Hij is onderzoeker in evaluatie en doet metingen naar kwantiteit onderwijs. (evidence based). De leerresultaten van een lerende.

oplossingen om tot een levensechte context te komen. Dit kan binnen de school geleerd worden, maar ook de ervaringen door de jaren heen spelen een rol.

Dit vraagt voor de leerkracht en de schoolorganisatie echter wel wat tijd en ruimte. Zo blijkt dat leerlingen die in een strak omlijdend curriculum zitten en op een korte tijdsperiode moeten presteren. Zo ontstaat er druk op de ademruimte die ze nodig hebben om in te gaan op de globalisering van een eigentijds onderwijs.

‘De integratie van kennis vereist tijd, energie, gevarieerde activiteiten en veel kansen om verbanden tussen onderwerpen te leggen. In een zeer strak gestroomlijnd curriculum verminderen we onvermijdelijk de kansen voor leerlingen om na te denken over de verbanden tussen verschillende onderwerpen. Als leerlingen doorheen de leerstof heen moeten racen. Ze hebben veel minder de kans om hun ideeën te ordenen, vergelijken, prioriteren, organiseren en kritisch te benaderen. Al die processen zijn cruciaal voor levenslang leren, maar dreigen te weinig aandacht te krijgen in het gestroomlijnd curriculum.’¹⁹

Duurzaam onderwijs bestaat erin om te durven na denken over projecten, neem hiervoor de tijd en de ruimte die de projecten en de leerlingen nodig hebben. Uitdaging, flexibiliteit, planning en zelfsturing zijn weer enkele sleutelcompetenties die men bij de leerlingen kan aanraken. Binnen het vernieuwend onderwijs zou je als school flexibel en creatief met de lessenrooster kunnen omgaan. Een voorbeeld is om binnen je lessenspakket een aantal uren te voorzien voor een projectwerk. Verschillende vakken kunnen dan thematisch met elkaar samenwerken.

Voorbeelden hiervan zijn : bepaalde dagen of weken uitroepen tot een projectweek.

Leerkrachten via team-teaching om zo het projectwerk binnen een groep te stimuleren.

8.2.2 Diversifieer

Alle leerlingen zijn verschillend. De leerkracht die denkt dat hij of zij de leerlingen allemaal hetzelfde kan aanleren is naïef. De leerlingen zitten allemaal in dezelfde klas, volgen dezelfde les maar nemen niet allemaal hetzelfde op. Ze verschillen in interesse, in voorkennis, de mate waarin ze wel de juiste sleutelcompetenties hebben verworven en de ervaringen die ze hebben met een bepaald thema of onderwerp. Belangrijke factoren waar je als leerkracht moet op inspelen zijn de volgende : het geloof in hun eigen leerkracht, het welbevinden, hun eigen autonomie en de planning om de les zelfstandig aan te pakken (zelfsturing). De leerling moet positieve energie hebben en moet willen investeren in zijn/haar activiteit, het sociale aspect van de klas moet eveneens optimaal zijn al deze sleutelcompetenties zetten aan tot leren.

Door als leerkracht in te zetten op een brede waaier aan actieve werkvormen en leermethodes geef je alle leerlingen de kans geeft om tot leren te komen. Door te variëren, speel je in op de verschillen van de leerling. Je doet er dus goed aan om tijdens je lessen een brede waaier van onderwijsmethodes aan te bieden.

Binnen de school waar ik mijn onderzoekspraktijk verricht werken ze vooral rond het diversifiëren. De school biedt verschillende richtingen (oa. Logistiek en zorgkunde) aan in duaal leren. De leerlingen leren op school en doen op de werkplek werkervaringen op. Drie dagen van de week breng je door op de werkvloer. De anderen twee dagen krijg je de algemene vakken en een deel praktijk op school. Volgens de directeur geeft het de leerling de kans om verschillende

¹⁹ Vertaling door de auteur van Clark & Linn, 2003, p.482

beroepscompetenties te ontwikkelen die men binnen de schoolmuren moeilijk ervaart. Men probeert de leerling die schoolmoe is op deze manier te motiveren en toch nog zijn diploma te behalen.

De formele instructies die anders worden aangeboden op school worden nu ervaren in de levens-echte contexten. Zo kan men stellen dat een school dat aan duaal leren doet mee zorgt voor een 21ste-eeuwse vaardigheid omdat men bewust de onderwijsmethodes uitbreidt voor de diverse groep en zorgt voor een breed gamma aan leerervaringen. Het leren beperkt zich ook niet tot één enkele leerkracht maar door verschillende experts. Inhoudelijke vakkennis kan direct worden verworven op de werkvloer, daarbij zijn verschillende mensen die je hierin begeleiden. (leerkracht, coach, collega's, mentor,...) Ook tal van sleutelcompetenties volgen automatisch mee denk maar aan een werkhouding (op tijd komen, verantwoordelijkheid, eigen vertrouwen).

Anderen manieren om in te spelen op de verschillen van leerlingen zal binnen de 21ste – eeuwse vaardigheid van essentieel belang zijn. Men moet inspelen op de specifieke leerbehoeften en- noden van elke individuele leerling. We moeten ook beseffen dat een één-op-één begeleiding binnen het reguliere onderwijs niet haalbaar is. Er zijn zeker maatregelen die de leerling tot leren aanzet/ houdt.

- Laat leerlingen tijdens bepaalde momenten (lesuren van de week, of bepaalde momenten van een les) in niveaus werken. Binnen het team werkt men op zijn/ haar niveau en krijgt men de ondersteuning die aangepast is binnen dat team.
- Tijdens bepaalde uren van de week, of tijdens bepaalde momenten in de les werken leerlingen in een keuzegroep waar ze taken uitvoeren die aansluiten bij hun motivatie en interesses.
- Leerlingen sluiten aan bij een groep waarbij taken worden afgewerkt op hun eigen tempo of in een eigen te bepalen volgorde.
- De leerkracht reikt de verschillende leerlingen de nodige steun aan die ze specifiek nodig hebben.
- Tijdens klasgesprekken zorgt de leerkracht ervoor dat er zoveel verschillende leerlingen aan bod komen en dat ze een persoonlijke reactie krijgen op de inbreng die ze hebben.

Het besluit dat we hieruit kunnen trekken is dat we moeten kunnen omgaan met de verschillen tussen de lerende, en dit kunnen overbrengen op een positieve en stimulerende manier, met de ambitie om de leerwinst te verhogen : differentiatie.

8.2.3 Passioneer

Scholen moeten trachten bij de leerlingen een zo groot mogelijk aantal sleutelcompetenties aan te brengen en tegelijkertijd de passie voor het leren aan te sterken. Vanaf de geboorte is de passie er om te leren, belangrijk is om dit aan te houden doorheen de kindertijd en dit wel tot 18 jaar en ouder. Men is van nature uit gedreven, men wil dingen begrijpen, zelf uitvoeren, vat krijgen op de wereld.

We kunnen dit bij leerlingen bevorderen op verschillende manieren.

We moeten leerlingen een brede en langdurige basis aanbieden. Geef de leerling de kans om te ontwikkelen in competenties , kennis en in diverse disciplines ieder op zijn eigen maat. De passie om enkel thuis te leren is niet juist. Leerlingen de kans geven om kennis, vaardigheden en attitudes op te bouwen binnen domeinen die voor hen niet gekend zijn stimuleert net tot uitdaging. Zo leert men een ruimer inzicht op te bouwen, door een brede basisvorming aan te reiken ontdekken de leerlingen niet alleen waar ze al goed in zijn, maar ze ontdekken ook waar ze goed in worden

en waar ze goed in willen zijn. De brede basis zorgt bij de leerling vooral een brede persoonlijkheid, emotioneel vlak, sociaal en cultureel en fysiek.

Door passie het hebben in het leren gaan je ook beseffen waarom waardevolle doelen essentieel zijn. Elke school heeft zijn doelen en leerinhouden die het traject van de leerlingen bepalen. Hierop attent te worden, de leerlingen in te zetten kan men ook een betere overgang maken naar het puntloos evalueren. De leerlingen weet waarvoor hij aan het werken is. De leerling moet geïnformeerd worden over het nut en de waarde waarom men moet leren op school. Op het eerste zicht lijkt het zo dat leren op de school geen persoonlijke waarde heeft, wanneer leerlingen beseffen dat onderwijsdoelen wel tot zinvolle doelen leiden zal dit succes op leren verhogen.

Als leerkracht zet je in dat leren succesvol is. De energie dat leerlingen in een activiteit steken moet ook succesvol zijn. Geef de leerlingen de zelfstandigheid, en zorg voor goede begeleiding, stuur in het proces en wees er als coach. Men kan het succes ook versterken door gebruik te maken van afwisselende werkvormen, noden aangepast aan de leerlingen, materiaal, visueel en authentiek werken waardoor de inleving van de leerling versterkt. Het overwinnen van obstakels zorgt voor een goed gevoel en bevordert het succesverhaal. Zorg binnen het werken van projecten door samen te werken, de kans dat het project slaagt door samen te werken is groter dan te werken individueel. De leerprocessen worden gedeeld en leerlingen kunnen en willen van elkaar leren vaak is de barrière tussen leerlingen kleiner dan de barrière tussen leerling en leerkracht. Coöperatieve werkvormen zijn succesvoller dan competentie gerichte werkvormen.

Geef de leerling ook de ruimte om zelf aan de slag te gaan. Autonomie zorgt ervoor dat er passie is om tot zelfontdekking te gaan, zelf probleemoplossend te denken. Als leerlingen zelf mee kunnen bepalen aan wat ze werken en welke doelen ze voorop stellen is de intrinsieke motivatie zoveel groter. Binnen het passionerend onderwijs wordt autonomie gestimuleerd en betutteling afgevoerd. Het geeft vertrouwen. Je legt de lat hoger, maar de leerling bepaalt zelfstandig dat hij er uiteindelijk over moet.

Uiteraard is er de leerkracht zelf. De leerkracht is een rolmodel en zal zelf de passie moeten uitdragen voor de inhouden die ze onderwijzen.

8.2.4 Samenwerken

Uit onderzoek blijkt dat samenwerken in een team of in duo's een sterke positieve impact heeft op de leerwinst.²⁰, leerlingen kunnen veel en van elkaar leren.

Door samen te werken kunnen leerlingen aan elkaar dingen uitleggen. Ze hanteren elkaars woordenschat wat vaak dichterbij in het bereik ligt dan een ander woordbereik. Een leerkracht kan zich beter inleven in de vaktaal van haar/ zijn vak en heeft het vaak moeilijker om zich in te leven in het standpunt van de lerende.

Leerlingen gaan vaak onderling nieuwe dingen uitproberen, zo proberen ze samen te begrijpen, reflecteren vervolgens op de resultaten en proberen er samen een oplossing voor te vinden. Indien dit niet lukt proberen ze er samen alternatieven voor te vinden. Samenwerken is vaak voor leerlingen leuker dan individueel te werken. Het geeft hen het gevoel erbij te horen en ook belangrijk te zijn in het aandeel dat zij hebben in het project. Door samen te streven naar een doel geeft het je een voldoening, hierdoor wordt je gemotiveerd om energie in het leerproces te steken, wat je anders als individu al had opgegeven.

²⁰ Hattie, 2009; Marzano, 2003; Petty, 2009.

Wanneer je als leerling snel de moed opgeeft kan je binnen een groepswerk sneller ondersteund worden. De anderen binnen je team spreken je moed in. Je kan je optrekken aan de anderen die de lat wel hoger durven leggen.

Leerlingen ondersteunen elkaar bij een groepswerk zowel intellectueel als emotioneel. Ze geven elkaar energie voor-te-leren. Leerlingen krijgen gelijke leerkransen wanneer ze in groep samenwerken, je moet rekening met elkaar houden, compromissen sluiten, respect voor elkaar tonen en kunnen omgaan met elkaars meningen. De manier om hier mee om te gaan heeft een invloed op sociale relaties tussen zichzelf en de anderen. Samenwerken is niet alleen van belang binnen een schoolervaring, samenwerken buiten de school is van groot belang voor het doorbreken van grenzen tussen verschillende groepen van leerlingen.

De school is een kleine samenleving.

Leerlingen moeten voorbereid worden om na de school de grote stap te zetten naar de samenleving. Men mag alleen niet vergeten dat een school een kleine samenleving is van de grote samenleving. Men verschilt van cultuur, religie, ideeën en waarden en waar leerlingen in contact komen met gezaghebbende volwassenen. De school toont aan hoe het er in de 'echte' wereld aan toe gaat. Voorleerlingen geeft het de kans op slagen van pogingen tot pacificeren in de samenleving.

Het is van belang dat leerlingen zich binnen de school goed voelen, zich veilig voelen en kunnen zijn wie ze zijn. Leerlingen moeten binnen een school op dezelfde gelijkwaardige manier worden behandeld. In veel scholen wordt op die pacificatie reeds ingespeeld. Leerlingen krijgen binnen de school hun 'zegje' door middel van een leerlingenraad. De leerlingen krijgen inspraak in allerlei beleidsbeslissingen op klas-en schoolniveau, ze ervaren hoe de inspraak een positief verschil kan maken voor zichzelf en voor anderen. Wanneer leerlingen concluderen dat dit binnen het schoolbeleid een invloed heeft, geeft hen dit vertrouwen en gedrevenheid waardoor ze dit later in de maatschappij ook toepassen en uitdragen. Binnen een school kunnen de leerlingen ervaren hoe een democratie werkt en wat er nodig is om iedereen in balans te houden, wanneer dit op succes uitdraait dan is de kans reëel dat ze de democratie in de samenleving ook zullen ondersteunen.

De school moet de ambitie hebben om nog een betere samenleving te zijn dan de werkelijke. Als we trachten te werken als leerkracht, ouder, begeleider, opvoeder. Aan al deze principes kunnen we stellen dat onze leerlingen binnen het 21ste-eeuws onderwijs alle competenties maximaal kunnen ontwikkelen. Het ligt er aan hoe actief, gepassioneerd, hoe de participatie en samenwerking verloopt, hoe je verbindt, hoe je globaliseert, op welke manier je differentieert en in welke mate je de grenzen verlegt en dit zowel bij de lerende als de lesgevende.

8.3 Wat is de rol van toetsen, examens en rapporten binnen de 21ste - eeuws onderwijs

8.3.1 Wat als...er geen toetsen meer worden gegeven?

Het klinkt misschien banaal of zelfs heel ver gezocht, maar als we binnen de 21ste eeuw geen toetsen meer zouden gebruiken zou een deel van het marktdenken in elkaar vallen. Niet enkel het ontwikkelen van leermiddelen maar door het gebruikt van toetsen is er een hele (private) toetsenindustrie ontstaan. *'Binnen het onderwijssysteem wordt er dus ingezet op media en onderwijs-toetsen. En dit voor meer dan 500 miljard dollar'*²¹. Enkele voorbeelden hiervan zijn de volgende : de

²¹ (Hargreaves & Fullan, 2002:12:2)

Pearson Company, zij verdienen massa's geld met het verkopen van objectieve toetsen en daarbij ook nog leermiddelen.

Zo zijn er ook verschillende toetsenboekjes te koop. Ze bereiden de jongeren voor op de universele toetsen wat belangrijk is binnen de schoolloopbaan. In de Verenigde Staten werden scholen aangemoedigd om een toetsenreeks als basis aan te schaffen om zo de vooruitgang van het onderwijs te meten. Er kwam een hervorming binnen het onderwijs en dit onder leiding van George W. Bush. De gestandaardiseerde toetsen brachten heel veel geld op.

Ook in Engeland wist men hierop in te spelen en men besteedde de toetsen uit aan drie grote toetsenorganisaties. Deze drie grote spelers (OCR, AQA, Edexcel) concurreren met elkaar want ten slotte moet de school er één van de drie uitkiezen. De keuze die de scholen maakt hangt af van de benchmarks van het aantal geslaagde leerlingen op de examens. Het geeft niet alleen een heleboel werk aan mensen ze doen een beroep aan duizenden leraren die hier een centje mee bijverdienen. Vanzelfsprekend is ook dat de toetsenindustrie handboeken, leermaterialen en eigen methodes ontwikkelen die passen bij de toetsen. Zo kan men stellen dat men binnen het onderwijs een soortgelijke commercie ontstaat die bepalen wat er op school moet worden geleerd. De vraag die we ons dan kunnen stellen is of dit de visie is binnen het 21ste-eeuws onderwijs?

Dit is eveneens een probleem in ons land. Denk maar aan al de voorgedrukte boekjes, de kijkwijzers en toetsenwijzers die er aan te pas komen. We kunnen direct zo enkele uitgeverijen opnoemen die aangepaste leer en handboeken aanreiken. In de eerste plaats zeker gemakkelijk en snel te hanteren. Alleen moeten we ons afvragen of het binnen het vernieuwend onderwijs nog van toepassing is.

Besluit

Als we alles samenvatten kunnen we zeggen dat er niets mis is met cijfers, metingen en toetsen. Het is de manier waarop ze worden toegepast binnen het onderwijssysteem, de hoeveelheid en de mogelijkheid om er een beslissing uit te trekken. Cijfers mogen gebruikt worden als ze een positieve rol vervullen. Het meten en het toekennen van een cijfer aan het menselijk gedrag is bijna onmogelijk omdat het nooit objectief is anderzijds is het toekennen van een cijfer en het toepassen van metingen aan interactief onderwijs positief om dit te ondersteunen. Dit vraagt wel een sterke dosis aan goede interpretaties van cijfers en metingen, wat niet voor iedereen gemakkelijk van toepassing is.

Wie heeft er nood aan het puntenloos evalueren ?

Tijdens mijn onderzoek dat liep vanaf het werkplekleren in september tot het einde van het schooljaar heb ik me heel vaak de vraag gesteld van: “ Wie heeft er nu eigenlijk voordeel bij, als men puntenloos gaat evalueren?” Zijn het de leerkrachten die er baat bij gaan hebben? Zijn het de ouders die er voordeel uit halen of zijn het de leerlingen, die hun talenten en vaardigheden gaan ontdekken en beseffen dat het niet om cijfers draait maar om je eigen kunnen.

De volgende vraag die ik me vaak stelde was: “ Hoe pak je dat puntloos evalueren aan? Is alles transparant bij de evaluatie? Heeft de leerkracht meer planlast? Kunnen ouders zich nog een beeld vormen van hoe hun kind het doet op school? Blijven de leerlingen nog gemotiveerd nu niets meer een punt heeft?

Al deze vragen waren belangrijk om ze op te nemen in mijn praktijkgedeelte. Op veel vragen heb ik via praktijkgerichte vormen een antwoord kunnen vinden. Ik heb me vooral gefocust op de vraag voor wie het optimaal zou zijn. Het antwoord op het resultaat vind je vooral in het praktijkgedeelte, onder de enquête.

Bachelorproef-praktijk

PAV next Level

“DE 21STE -EEUWSE VAARDIGHEDEN BINNEN PAV :
EVALUEREN OP DOELEN IN PLAATS VAN PUNTEN”

9 Evalueren binnen het GO!

In dit deel bekijken we nader de visie vanuit het GO! Ik heb me op deze visie gebaseerd omdat ik mijn praktijkgedeelte ook binnen de scholengroep van het GO heb onderzocht. Deze visie is alvast interessant en zeker toepasbaar op het verdere onderzoek.

9.1.1 Waarom moeten we evalueren in het secundair onderwijs?

Evalueren is één van de kerntaken van de leerkracht. Om te streven naar een goed kwalitatief evaluatiebeleid moet je een doordacht evaluatiebeleid uitwerken, vaak is dit met behulp en ondersteuning van een pedagoge. Binnen het Go heeft men beroep gedaan op de Pedagogische begeleidingsdienst van het Go! En sluit uiteraard aan bij de visie van het GO!

*uitgangspunten

Binnen het Go! wil men kwaliteitsonderwijs. Hiermee bedoelt men 'effectiviteit, efficiëntie, gelijke kansen en responsiviteit.'

Effectiviteit en efficiëntie welke effect, welke opbrengst heeft iets opgebracht in het onderwijs?

We gaan hiervan uit volgens de drie basisfuncties van de sociologie binnen het onderwijs.

- Kwalificatie

Het aanleren en het verkrijgen van kwalificaties, hoewel dit niet wordt opgenomen in het diploma.

- Selectie

Het selecteren van kwalificaties binnen een bepaalde richting die voor de lerende van belang en toepassing zijn.

- Socialiseren

Vanuit het burgerschapsperspectief de verworven kwalificaties socialiseren.

Leerprocessen worden binnen het Go! niet enkel gebruikt als selectiemechanisme. Men streeft ernaar om zoveel mogelijk uitdagende doelen voor alle leerlingen te bekomen, ongeacht intelligentie en interesse. Door afwisselend te werken (abstract- theoretisch, praktisch-technisch, sociaal -esthetisch.)

Een belangrijke pijler van het PPGO! is het sleutelbegrip : gelijke kansen.

“ We willen elk individu kansen bieden op een optimale ontwikkeling die niet leidt tot nivellering en standaardisering , maar gedifferentieerd is naar ieders talent en competenties. Hierdoor krijgen de leerlingen aangepaste pedagogische- didactische begeleiding. Het PPGO! streeft de totale ontwikkeling van de persoon na, de verwerving van kennis en inzicht, de ontwikkeling van vaardigheden en attitudes, met bijzondere aandacht voor een kritisch en creatieve ingesteldheid ten aanzien van mens, natuur en samenleving. Ieder mens is uniek. In elk onderwijs-en opvoedingssituatie moet dus de individuele eigenheid van iedere leerling tot haar recht komen. Dit betekent onder meer gelijke ontwikkelingskansen voor gelijk begaafden. Dit houdt enerzijds in dat milieuachterstanden of handicaps worden gemilderd of weggewerkt door aangepaste hulpverlening, en anderzijds dat wordt ingespeeld op de specifieke behoeften van meer begaafde en talentvolle jongeren.” **S.N. (september 2012). evalueren in het onderwijs . Visietekst van het GO! , 4.**

We leven op het moment in een kenniseconomie waar alles razendsnel aan het veranderen is en waar levenslang leren een noodzaak is. Binnen het Go is men zich hiervan bewust en wil men de leerling hierop voorbereiden op een responsieve manier. In deze snel veranderlijke maatschappij

wil dit zeggen dat ze kijken wat nog van toepassing is in het huidige onderwijs en welke bijkomende eisen voor de komende jaren nog moeten worden gesteld.

Om alles gerealiseerd te krijgen binnen de snel ontwikkelende maatschappij, gaat de Pedagogische dienst uit van de visie van de school dat nauw aansluit bij het constructief- en competentie ontwikkelend leren. Men vertrekt vanuit de visie van zowel kennisinstructie als kennisconstructie. Om het juiste evaluatiebeleid hieromtrent op te zetten houdt men rekening met drie aspecten:

Instructie + / of Constructie → Competentiegericht leren

9.1.2 Evaluatiebeleid

Een goed en doordacht evaluatiebeleid is de essentie van goed kwaliteitsvol onderwijs. Het evaluatiebeleid komt tot stand uit de visie die de school draagt en in de praktijk wordt gebracht en zorgt voor de interne kwaliteit van het onderwijs.

De visie van de school ligt op de lerende en de manier van onderwijzen.

Door de snelle verandering in de maatschappij liggen de accenten niet enkel op instructies en constructies die we moeten evalueren maar ook op de competenties van de leerlingen die al te vaak worden vergeten.

Men moet dus niet enkel rekening houden met de onderwijsdoelen maar eveneens met de kenmerken van de leerlingen. Men streeft ernaar om elke leerling tegemoet te komen naar zijn eigen talenten, kwaliteiten en interesses.

9.1.3 Kwaliteitszorg

Dankzij de kwaliteitszorgsystemen kan men nagaan op de leerprestaties worden gerealiseerd. Ook door gegevens van buitenaf kan men beslissen of controleren dat men leer-onderwijsprocessen/ evaluatie moet bij sturen.

Is evalueren voor iedereen hetzelfde en is het wel noodzakelijk

9.1.4 Waarom evalueren?

We kunnen evalueren voor verschillende redenen :

- De begeleidende functie

Tijdens het leerproces is het van belang om de sterktes en de zwaktes op te sporen, daar waar nodig bij te sturen. Tijdens het proces wil men aantonen of men wel of niet goed op de goede weg is. Het doel van evaluatie is hier leren.

- De bijsturende functie

Is het opstellen van remediëringsoefeningen voor de leerling een eigen onderwijsproces en didactisch handelen van de leerkracht. Ook het bijsturen van het leerproces door de leerling zelf is hierin verwerkt.

- De beoordelende functie

Het uitspreken van een oordeel of de doelstellingen al dan niet vervat in competenties, behaald zijn.

- De oriënterende functie

Het maken van doordachte uitspraken over de schoolcarrière van de leerling.

9.1.5 Wanneer wordt er geëvalueerd?

Om een constante te verkrijgen mag men zich niet tot geïsoleerde momenten binnen het leerproces gaan beperken. Wanneer men evalueert doorheen de hele opleiding geeft het een systematische beeld. Je krijgt tijdig inzicht en indien nodig kan men de aanpak bijsturen, hierdoor krijgt de lerende ook een beter inzicht in zijn leerproces. Men kan ook aan permanente evaluatie doen, dit wil zeggen alle evaluaties al dan niet geïntegreerd binnen het leer-onderwijsproces wordt permanent geëvalueerd. Op het einde van de rit worden alle evaluatieresultaten in kaart gebracht en krijg je een overzicht van het proces van de ontwikkeling.

Het is wel belangrijk dat de leraar in overleg met de lerende, criteria uitwerkt waarop de permanente evaluatie zal steunen.

9.1.6 Summatieve en formatieve evaluatie

- Summatieve evaluatie

Summatieve evaluatie spreekt een beoordeling uit. Hier is het resultaat belangrijker dan het proces.

- Formatieve evaluatie

Formatieve evaluatie heeft enkel het doel om te begeleiden en bij te sturen. Het proces is belangrijker dan het resultaat. Dit is ook meer een 21ste eeuwse manier van werken.

Informatie over het leren van de leerling wordt vergaard, geïnterpreteerd en gebruikt door leerkrachten om te beslissen welke stappen men moet ondernemen. Deze beslissingen zouden beter zijn voor het leren dan beslissingen die worden genomen zonder enige informatie. De evaluatie komt niet aan het einde van de les, om zo te weten te komen wat de leerling wel of niet leerde. Het is het proces dat wordt opgevolgd. Doordat de leerkracht naast de leerling zit, observeert, beoordeelt en beslist welke ondersteuning of instructie de leerling nodig heeft, kan men zo het leren bevorderen.

9.1.7 Proces/ productevaluatie

Een procesevaluatie is wanneer de lerende, in dit geval de leerling, de lengte en de manier waarop hij/zij iets leert. Het aanleerproces is het didactisch handelen van de leerkracht. Wanneer je aan een procesevaluatie doet heeft dit een kwalitatief karakter. In de 21ste eeuwse vaardigheden streeft men naar deze competentie. Men wil meer nagaan hoe een leerling tot leren komt, de aanpak, de evolutie. Kortom het hele proces. Binnen de het proces kan je ook als leerkracht bijsturen, coachen en aanbevelen. Tijdens het proces kan je observeren daar waar het misloopt, de lerende weet dan waar er moet worden bijgestuurd of waar de knelpunten liggen. Het is niet de bedoeling om het proces uit te drukken in cijfers.

We volgen het leerproces op volgens F. Dochy ²² op de volgende manier : het is de leerkracht die hierover uitspraak doet en zich baseert op drie volgende aspecten :

- Observeren van het leerproces : presenteren, groepswork, feedback geven en krijgen, luisteren naar anderen, verslag uitbrengen, vragen stellen, een logboek bijhouden, werk omzetten in de praktijk,...

²² Filip Dochy , e.a., Anders evalueren , assesment in de onderwijspraktijk, Lannoo Campus, Heverlee-Leuven, 2003, blz. 42

- Bevraging over het leerproces : dit kan zowel mondeling als schriftelijk. De leerkracht volgt op door verslagen. De lerende moet stilstaan bij zijn leerproces (wat heb ik geleerd?, heb ik geleerd?) met andere woorden een zelfevaluatie/reflectie.
- Verzameling van allerlei producten : toetsen, groepswerken, huisstaken.

Een procesevaluatie is een zeer goede methode om enerzijds de leerling te begeleiden en anderzijds om het leerproces bij te sturen daar waar nodig.

Een productevaluatie is het eigenlijke resultaat. Hoe je tot het resultaat bent gekomen is minder belangrijk of wordt niet opgevolgd. Het is het resultaat dat telt. Is het resultaat juist , dan is dat hetgeen wat telt en daar krijg je dan meestal een punt voor. De manier waarop je hier aan bent geraakt is minder van belang.

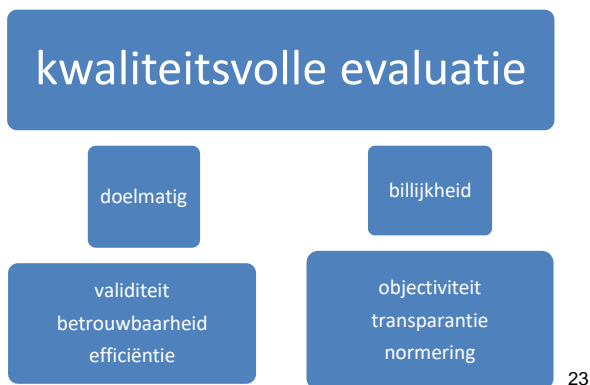
Bij een product is enkel het resultaat van belang. Het resultaat wordt gequoteerd. Binnen de 21ste-eeuwse vaardigheden wordt dit proces minder aangeraden.

9.1.8 Wie evalueert ?

Normaal is het een gedeelde verantwoordelijkheid tussen de lerende en de leraar zelf. Hoewel de balans vooral bij de leerkracht ligt omdat hij/zij het formuleren van de evaluatiecriteria vaststelt, de beoordeling ontwikkelt en de feedback geeft over de vorderingen rond het leren.

Één van de competenties binnen de 21ste-eeuws vaardigheden is ook dat lerende zich zelf kunnen evalueren en autonoom zijn. Het geven van feedback aan anderen lerende is ook van belang voor zichzelf en de anderen. Door actief deel te nemen aan zelfevaluatie leert men overgaan tot feedback, inzicht in zijn/haar eigen leerproces en het zelfstandig formuleren van eventuele bijstellingen. Bovendien verhoogt het de motivatie van de lerende.

9.2 De kenmerken van een kwaliteitsvolle evaluatie

23

9.2.1 Doelmatigheid :

- Validiteit

De evaluatie moet meetbaar zijn. (juiste conclusie kunnen trekken)

- Betrouwbaar

²³ ." S.N. (september 2012). evalueren in het onderwijs . Visietekst van het GO! , 6.

Het evaluatie-instrument moet bij herhaaldelijk gebruik onder dezelfde voorwaarde, hetzelfde resultaat geven. Factoren die toevallig aanwezig zijn mogen geen invloed hebben op het resultaat van de evaluatie. (nauwkeurig en eenduidig)

- Efficiënt

Het verkregen resultaat moet met beschikbare middelen en binnen een bepaalde tijd gebeuren. (praktische voorwaarden)

9.2.2 Billijkheid

Eerlijke behandeling voor alle deelnemers. Als de verschillende deelnemers eenzelfde behandeling krijgen, een evaluatie is rechtvaardig enkel en alleen indien men spreekt van objectiviteit, transparantie en normering.

- Objectiviteit :

Wie de evaluatie afneemt mag geen verschil maken met iemand anders. Ook de persoonlijke kenmerken zoals, geslacht, motivatie, sociale achtergrond mogen geen invloed hebben

- Doorzichtigheid :

Elke leerling krijgt voldoende informatie voor een optimale voorbereiding. Er wordt duidelijkheid gegeven omtrent de doelen, de evaluatiecriteria en de nomen.

- Normering

Dit is gebruik maken van een standaardevaluatie.

9.2.3 Bijkomende kenmerken van een goede evaluatie

Bij het competentiegericht leren is het belangrijk om constructiegericht en zo realistisch mogelijk te zijn. Men wil op een systematische manier de toepassingen in een zo groot mogelijk authentieke context laten leren. Het komt er op neer om de leerlingen hun kennis en hun vaardigheden zo uitgebreid mogelijk te tonen en zich niet te moeten beperken tot enkel ingestudeerde leerstof. (op de 21ste -eeuwse vaardigheden zo veel mogelijk inspelen)

De mate waarin men taken kan geven die zoveel mogelijk aansluiten bij de realiteit hangt af van de verwachtingen die men met de lerende tracht te bereiken.

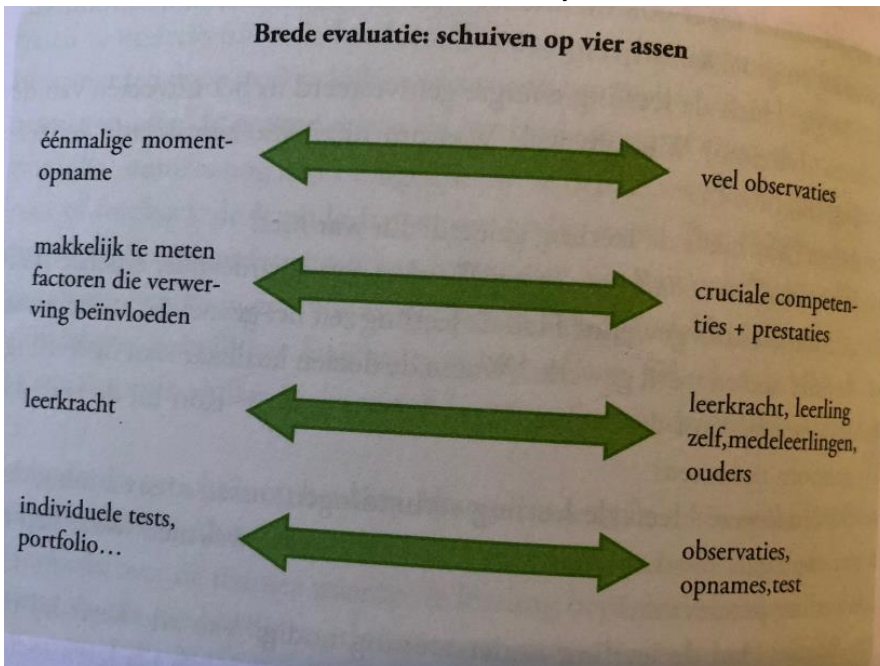
9.3 Breed evalueren

Om op de vraag te antwoorden 'hoe' we moeten evalueren blikken we terug op de vraag : 'waarom?'

We evalueren om een zoveel mogelijk informatie te krijgen, om tot een maximaal leerproces te komen en hierbij te ondersteunen.

En 'wat?' zoveel mogelijk informatie verzamelen om te kunnen besluiten welke competenties al zijn verworven en waken over de manier waarop het leerproces verloopt. Binnen het 21ste-eeuws onderwijs kunnen we dit bekijken vanop vier assen.

Om verschillende sleutelcompetenties op te volgen en het leren te bevorderen, ga je niet alleen evalueren na het leren, maar ook voor en tijdens. Verschillende methodes worden hier gehanteerd, niet enkel tests maar ook observaties en procesevaluaties. Niet enkel de leerlingen maar ook de leerkracht en ouders worden hier actief bij betrokken.

niet enkel tests maar ook observaties en procesevaluaties. Niet enkel de leerlingen maar ook de leerkracht en ouders worden hier actief bij betrokken.

²⁴ .” S.N. (september 2012). evalueren in het onderwijs . Visietekst van het GO! , 6.

10 Observatie van de sleutelcompetenties-voorbeelden binnen onze lessen PAV.

Het bekijken van de 21ste -eeuwse handvatten in de klassen

Het eerste deel van mijn praktijk ben ik gaan observeren naar de pedagogische principes binnen enkele authentieke schoolpraktijken. Deze voorbeelden zijn zeer realistisch en binnen de school KTA2 van toepassing. Veel leerkrachten binnen de school werken voortdurend aan 21ste -eeuws onderwijs. Tijdens de opdrachten wordt er gewerkt aan sleutelcompetenties en het vergaren van vakkennis.

Ook de energie om tot leren te komen wordt opgewekt en tracht men om te zetten tot een fijne leerervaring.

Enkele **voorbeelden** in de praktijk :

10.1 Actualiteit tot beeld brengen in de klas. (activeren)

Deze werkvorm werd toegepast in een 2bhv in november. De leerlingen werken doorheen het jaar rond actualiteit. Het is geen vast thema, dat wil zeggen wanneer er doorheen het schooljaar iets actueels gebeurt, wat tot de belevingswereld van de leerling behoort, wordt er op dit actueel thema ingespeeld. De leerkrachten werken rond actualiteit heel authentiek. Men werkt vooral rond sleutelcompetenties van authenticiteit, en zelfsturing. Tegelijkertijd probeer je ook de eindtermen rond tijd en ruimte in te vullen. Om de leerlingen bewust te maken over de (wereld)problematiek en tegelijkertijd de actualiteit te koppelen van het heden en het verleden.

De leerlingen gaan in de krant op zoek naar iets 'actueels'. Door de leerlingen zelf te laten kiezen geef je ze de ruimte om te differentiëren. Ze worden ook actief aan het werk gezet, niet enkel door zelf een handeling te doen maar ook door actief te leren. (competentie) . Ze kiezen met andere woorden eigen interesses. Ook hier hebben de leerlingen hun zelfsturingsproces in eigen handen. Aan elk actueel krantenartikel wordt een vertelmoment gekoppeld. Hier gaat de leerkracht in op de leesvaardigheid van de leerlingen en differentieert men opnieuw. De aandachtscriteria worden voorafgaand klassikaal doorgenomen. De leerlingen plannen ook hoe ze hun actualiteit voorbrengen (verhalend, voorlezen) door ze zelf planmatig hun opdracht te laten uitvoeren is er weer een competentie die door de leerlingen worden beoefend.

10.2 Een veilig paswoord. (activeren)

In het begin van het schooljaar hebben de leerlingen van 1B voor het inloggen op de schoolcomputers en voor het inloggen op Smartschool een veilig paswoord moeten bedenken. Ze krijgen hiervoor een extra les rond Smartschool bij GoLeLe. De leerlingen bekijken eerst bestaande paswoorden op veiligheid. De leerlingen gaan zelf op zoek wat de voorwaarden zouden zijn om een veilig paswoord aan te maken (zelfsturing). Ook hier wordt het bevorderen van actief leren gestimuleerd. Aan de hand van een klasgesprek komen de leerkracht en de leerlingen tot de belangrijke kenmerken van een veilig paswoord. De leerlingen moeten voorbereidend verkennen, een competentie die van groot belang is om zelfstandig beslissingen te kunnen en durven te nemen. Nadien gaan de leerlingen hun eigen paswoord aanmaken op de pc. (autonomie). Door deze competenties voortdurend in opdrachten te verwerken? leren leerlingen zichzelf ook te reflecteren en te evalueren. Indien nodig helpt de leerkracht als coach tijdens het proces, wanneer de leerling ergens vast zit of niet meer weet hoe de opdracht op te lossen. De leerlingen maar ook de leerkracht kan op ieder moment terugblikken tijdens het proces.

Om de leerstof te verwerken wordt er nog een filmpje getoond van School Tv over 'hoe veilig is het internet?'. (authentiek). De sleutelcompetenties zoals zelfstandigheid, zelfredzaamheid, betrokkenheid zijn competenties die men in het dagelijks leven steeds terug gaat vinden. Deze

sleutelcompetenties zorgen ervoor dat men verschillende eindtermen binnen de informatieverwerking/verwerking kan bereiken.

In de volgende les toont de leerkracht de definitieve lijst van de kenmerken rond een veilig paswoord. De leerkracht gaat bij elke leerling individueel langs (procesmatig) om te checken of iedereen zijn/haar paswoord heeft kunnen ingeven (evaluatie van leerling- leerkracht).

Hieruit kan men besluiten dat actief leren belangrijk is om leerlingen aan te zetten tot leren .

Niet enkel handelingen die leiden tot actie, maar ook tijdens het praktijkonderzoek werd de mentale energie van de leerlingen omgezet in leeractiviteit. De leerling die geboeid zat te luisteren naar het verwerkingsfilmje van School Tv heeft veel meer opgestoken dan de leerling die deelnam aan het groepswork, waar de anderen van de groep alles voor hem in groep oploste. Het actief leren kan gemotiveerd worden door in de les aan vraagstellingen te doen.

10.3 Op stap naar het station (grenzen verleggen)

De klas 4BVV, is een taalzwakke klas. Op het gebied van taalvaardigheid hebben deze leerlingen veel ondersteuning nodig. Veel leerlingen zijn anderstalig. De leerkracht gaat met de leerlingen op ontdekking naar het station tijdens de maand oktober. Het thema is : 'Waar zou jij met de trein naartoe willen reizen?'

Eerst maken ze samen een opdracht op de computer in verband met de uurregeling van de trein. Vervolgens kijken ze een introductiefilmje over de NMBS. De leerlingen leren zo de verschillende termen kennen en kunnen linken leggen met de werkelijke hedendaagse werking binnen de maatschappij. Daarna gaan de leerlingen zelf te voet naar het station. De leerlingen moeten zelf de route bepalen eerst op kaart. Ze noteren de weginstructies voor de volgende les. Vervolgens plannen ze zelfstandig de treinreis, dit gebeurt individueel op de locatie zelf. Hiervoor werd op voorhand een schrijfkader gemaakt met hoofdzakelijk de W-vragen.

De leerlingen verleggen op verschillende gebieden hun grenzen. Ze dagen zichzelf uit in taalvaardigheid, maar moeten ook hun vertrouwde omgeving verlaten. Hiervoor moeten ze vertrouwen op informatie van maatschappelijke instellingen en diensten. De leerlingen leren gericht opzoeken en gebruiken verschillende ICT-vaardigheden zoals het opzoeken van een treinregeling, het gebruik van Google Maps etc.

De clusters tijd en ruimte en organisatiebekwaamheid wordt hier in grote mate getoetst en dit binnen een authentieke context.

Tijdens de observatie van de voorbereiding kon ik opmerken dat de leerlingen zeer enthousiast waren. Dit had waarschijnlijk te maken met het feit dat de leerlingen zelf heel planmatig, zelfgestuurd en authentiek moesten werken. Het was de verantwoordelijkheid van de leerlingen om dit goed voor te bereiden. Het aspect om in een leefomgeving te kunnen functioneren en de taal hiervoor te kunnen is van essentieel belang.

De opbouw van de les was op voorhand goed voorbereid. Voordat de leerlingen effectief de straat op gingen, op weg naar het station werd er eerst in de klas voorbereidingen getroffen omtrent het station, de dienstregelingen en de mogelijkheden. De leerlingen werkten eerst rond het thema station en vervolgens werden er ICT- vaardige oefeningen aan verbonden. Ook de app rond Google Maps was voor hen innoverend, eerst werd het in de klas getest met : ' waar woon je ' en vervolgens aan de hand van de app gingen ze de route beschrijven naar het station. Door de aaneenschakelingen van de verschillende uitdagingen waren de leerlingen snel klaar voor de ' echte ' uitstap. De leerlingen vertrokken, de leerkracht diende als begeleider of als coach. De leerlingen vergrootten in de eerste plaats tijdens de uitstap de competenties om hun leven in de maatschappij beter te doen werken (organisatiebekwaamheid).

Als leerkracht was het een hele uitdaging om de leerlingen uit hun vertrouwde omgeving te halen en ze een openbare instellingen te laten ontdekken en de leerkracht koos ervoor om niet eerst uren in de klas te zitten werken rond regels op straat en uurregelingen op papier. Men ging naar het station en de leerlingen ontdekten daar de werkelijke werking rond de treinregelingen, vertragingen, automaten, enzovoort... Ook de voorbereiding om naar het station te gaan werd in de praktijk omgezet, dit door op ontdekking te gaan in de onvoorspelbare en chaotische wereld. Deze oefening was zeker geslaagd omdat realiteit en authenticiteit heel nauw met elkaar verbonden zijn. De leerkracht moest een hoge verwachting leggen op de motivatie, zelfstandigheid (zelfsturing) en het probleemoplossend denken. Ook de leerkracht kwam sterk aan bod. Elk individu moest leren om in complexe situatie (hun zelf gekozen reis), tot een goed einde te brengen. Desondanks het schrijfkader een hulpmiddel is om tot de juiste organisatie te komen waren ze niet volledig onafhankelijk van wat voorgezegd en voorgekauwd werd.

10.4 Proefjes : (abstracte concretiseren)

In de klas bij 1B werkt men in oktober rond het thema 'ademhaling' -natuurwetenschappen met proefjes. Zo ontdekken de leerlingen de dingen (zoals ademhaling- zuurstof) die vanzelfsprekend lijken en vaak ook abstract zijn. Door proefjes voor te stellen en ze deze zelf te laten uitvoeren worden de abstracte dingen, concreter. Er wordt steeds op dezelfde manier gewerkt aan de hand van de OVUR-methode. De leerlingen van 1B hebben deze vaste structuur nodig.

In de eerste stap **oriënteren** de leerlingen. Ze krijgen een onderzoeksvraag en moeten voor zichzelf een veronderstelling neerschrijven.

In de tweede stap **voorbereiden**, krijgen ze een lijst van de benodigdheden en de omschrijving van de proef.

De derde stap is de **uitvoering**. Hier schrijven de leerlingen neer wat ze waarnemen.

De vierde en de laatste stap is de **reflectie**. Is datgene wat je zag datgene wat je ook in de eerste stap hebt verondersteld?

Door het aanbieden van deze proeven is het de bedoeling dat de leerlingen rijke verbinding en tot stand brengen. Het gaat erom dat leerlingen verbindingen maken met complexe inzichten.

De leerlingen verbinden hun voorkennis met nieuwe inhoud. Abstracte principes worden concreet door verbindingen met elkaar te leggen door het theoretische om te zetten in de praktijk. Er worden verbindingen gelegd met schoolse activiteiten en de wereld buiten de school, deze worden dan ook nog praktisch door de mens zelf toegepast.

Dankzij het OVUR-schema is er een vaste structuur waarbij het visuele kan worden verwoord.

Het besluit dat je uit deze proeven kan trekken is dat men binnen de 21ste-eeuwse vaardigheden om tot deze complexe kennis te komen, moet kunnen opbouwen op zowel kennis als vaardigheden en zowel theoretisch als praktisch aan de slag moet gaan. Het is zelfs zo dat men de combinatie van de twee neemt, men het meeste resultaat boekt.

10.5 De warmste week (verbinden)

Tijdens dit project eind september, ben ik enkel op observatie geweest bij de opzet van het project. Het uitwerken heb ik niet mee begeleid.

De leerlingen van alle zevende jaren beroeps, werken voor het goede doel. De leerkrachten van PAV, en Voeding Verzorging maken een project voor het goede doel : kom op tegen kanker. Binnen KTA2 wordt dit jaarlijks georganiseerd voor de 7de jaarstudenten. Alle zevende jaren komen

samen en brainstormen. Er is een stappenplan voorzien dat heel open is. De leerlingen doen aan brainstorming volgens het stappenplan binnen het vak PAV. Hierin is een vakkenstructuur. De verschillende leerkrachten werken hier samen als een coach, ze zorgen voor een open leer-ruimte. De vaardigheden van de leerkracht PAV worden bijgestaan door de leerkracht Voeding- verzorging door het talige gedeelte mee bij te sturen en rekening te houden met algemene regels rond voeding.

INSTRUCTIEKAART 3de GRAAD 3de LEERJAAR

Problemen oplossen - systematische aanpak

Als je een probleem moet oplossen, volg je onderstaande stappen:

- 0. Opdracht lezen**
- 1. Brainstorm**
 - Wat moet ik doen?
 - Wat is er nodig?
 - Moet ik dit alleen doen of in groep?
 - Wat is de deadline?
 - **Afbekenen**
- 2. Stappenplan**
 - Stappenplan
 - Werkplanning (tabel: wat/wanneer)

Bij groepsopdrachten:

 - Stappenplan
 - Taakverdeling (wie/wat/wanneer) (tabel: wat/wanneer)
- 3. Uitvoeren**
 - Eigen taken uitvoeren binnen de opgegeven deadline
 - Verslagen vergaderingen lezen en opvolgen
- 4. Reflecteren**
 - Reflecteer over het resultaat
 - Reflecteer over je eigen functioneren
 - Reflecteer over het teamwerk
 - Wat ging goed/minder goed?
 - Hoe komt dit?
 - Hoe voorkom je dit?

KTA2 Villers Hasselt – Vakgroep PAV

25

10.6 Debatteren- het Lagerhuisdebat (differentiatie)

In de bundel op de vlucht bij 4BVV gaan de leerlingen leren hoe ze een debat moeten voorbereiden en moeten voeren. De leerlingen kiezen uit acht stellingen en voor twee stellingen uit waar ze een debat over gaan voeren. Ze beginnen niet zomaar met elkaar in dialoog te gaan. Ze bepalen samen met de leerkracht enkele afspraken. Vervolgens stemmen ze unaniem voor twee stellingen. Daarna bepalen ze wie voor is (pro) en wie tegen is (contra). Daarna bekijken ze hun argumenten die ze voor die stellingen hadden gevonden. Tijdens het debat zijn er vier leerlingen pro en vier leerlingen contra. Aan de hand van een evaluatiefiche die op voorhand wordt doorgenomen wordt

²⁵ PAV, v. (2018). Music for life . *Music for life*. Hasselt, Limburg, België: Vakgroepwerking KTA2-PAV.

bepaald of de leerling wel/ niet een goed debat voert. De leerlingen voeren het debat uit op een beschaafde manier (dit is één van de regels).

Door de diversiteit aan meningen en argumenten zou men ervoor moeten zorgen dat het debat gaande blijft. Het is dus van belang dat deze efficiënt zijn. (zie *tekening de regels en evaluatiecriteria*). Dankzij een debat, oefenen leerlingen hun taalvaardigheden, verbeeldingskrachten, de sociale vaardigheden en de kennis van zaken. De deelnemers moeten hun argumenten opbouwen aan de hand van de ander zijn standpunten waarbij de andere wordt uitgedaagd om zijn mening te kunnen staven. Bovendien dient een debat ervoor om je eigen standpunt in overweging te nemen. Met andere woorden je wordt verplicht om je in te leven in het perspectief van de ander (perspectiefwissel), hierdoor kan een stereotyperend beeld vermeden worden en leert men meer respect opbrengen voor de anderen hun mening.

1 Algemene evaluatiecriteria			
Woordgebruik	Variatie woordgebruik	0	1
	Vloeiendheid (naar woorden zoeken, voldoende woorden kennen)	0	1
Verstaanbaarheid	Standaardtaal	0	1
	Articulatie	0	1
	Intonatie	0	1
	Volume	0	1
Grammatica	Basisfouten woordvolgorde	0	1
	Basisfouten werkwoordsvormen	0	1
Voorbereiding gesprek/spreektaak	Verzamelen en verwerken informatie	0	1
	Spreekplan voor gesprek/spreektaak	0	1
	Juistheid informatie	0	1
Eigen mening en gevoelens uiten	Gevoelens/mening op gepaste wijze uiten	0	1
	Durven opkomen voor eigen mening	0	1

2 Specifieke evaluatiecriteria: spreekvaardigheid			
Afstemming op publiek	Publiek boeien of aandacht vasthouden (humor, presentatie...)	0	1
	Publiek aankijken, tekst niet aflezen	0	1

3 Specifieke evaluatiecriteria: gespreksvaardigheid			
Luisterconventies	Spreker laten uitspreken, onderbreken op een beleefde manier, respect andere mening	0	1
	Formuleert wat hij denkt begrepen te hebben	0	1
	Moedigt de spreker aan via non-verbale taal	0	1
Beurt nemen	Gesprek beginnen en beëindigen. In gesprek aan het woord komen met de juiste techniek	0	1
	Gesprek gaande houden (samenvatten wat de andere zegt, bevestigen wat de andere zegt, stemverheffing...)	0	1
Informatie inwinnen	Stelt duidelijke vragen	0	1
	Blijft doorvragen tot hij het antwoord volledig begrepen heeft	0	1

26

²⁶ PAV, v. (2018). Op de vlucht . *thema 4 - op de vlucht* . Hasselt, Limburg, België: Vakgroepwerking KTA2-PAV.

Dankzij de grote diversiteit binnen de leerlingen en de mens ontstaan er allerlei sleutelcompetenties. Als individu moeten we die proberen te begrijpen, te aanvaarden en door samen te werken uit te breiden en te ontdekken. Het zorgt voor een gezamenlijk overleg en wederzijds respect.

11 Op bezoek bij de Spectrumschool

Een goede inspiratiebron waar ze een doelenrapport toepassen in plaats van een puntenrapport was op de Spectrumschool. Ik neem contact op met de school half september 2018.

Op 8 oktober 2018 werd ik op de Spectrumschool uitgenodigd ²⁷voor de eerste keer. Het eerste gesprek leidde tot een verkennend gesprek. Ik had me vooraf goed ingelicht over de school en over de werking ervan. Bij aankomst ontmoette ik meneer de Schepper. Hij verwelkomde me en vroeg waarom ik geïnteresseerd was in het puntenloos evalueren. Ik vertelde hem dat ik mijn eindwerk rond de 21ste -eeuwse vaardigheden wilde doen en het deeltje punten en evaluatie belangrijke elementen in zijn. Ik wilde daarom hierover verder onderzoek doen en omdat ik had vernomen op mijn stageschool dat de Spectrumschool een project was opgestart rond puntenloos evalueren ben ik zo bij deze school terechtgekomen.

Vervolgens enkele maanden later, na mijn praktijkonderzoek heb ik voor de tweede keer de school bezocht rond een studiedag over puntenloos evalueren binnen beroepsgerichte vakken. Omdat ik dan zelf al een praktijkonderzoek had doorlopen, vond ik dit een uitgelezen kans om mijn ervaringen te gaan vergelijken met de ervaringen die tijdens de studiedag werden meegedeeld. Mijn besluit rond puntenloos evalueren is zeker positief, hoewel ik ook zeker struikelblokken heb gevonden die ook tijdens de studiedag aanbod kwamen. Zoals bijvoorbeeld planlast van een leerkracht.

11.1 Wat is de Spectrumschool?

De Spectrumschool is een gemeenschapsschool van de scholengroep GO ! Binnen de school zijn er een 50-tal beroepsgerichte- en technische opleidingen die zich bevinden binnen de afdeling, Nijverheid, STEM , Sport, Zorg, Horeca en Logistiek.

De visie die door de school hoog wordt gedragen is 'leren' en vanuit deze visie wordt elke leerling individueel begeleid door een traject op maat. Praktisch gericht werken en leren om zo door te groeien naar de arbeidsmarkt. Door het realiseren van projecten en activiteiten werken de leerlingen aan hun zelfontplooiing en aan het ontdekken van hun talenten. Door in te spelen op de krachtige leeromgeving binnen PAV wordt de focus gelegd op cultuur, sport en middagactiviteiten waardoor de brede zorg centraal staat.

Er is ook een mogelijkheid om duaal te leren. Dit is van toepassing op de volgende richtingen:

- Onderhoudsmechanica auto
- Elektriciteit
- Elektrisch installateur
- Kinderbegeleider

Voor al deze opleiding en wordt er verder verwezen naar de volgende link.: <https://www.spectrumschool.be/opleidingen/duaal-leren/>

Binnen de Spectrumschool is er ook een aanbod voor de OKAN.

Ook is er een afdeling voor leren en werken (modulair), de afdelingen hiervoor liggen op de campus Ruggenveld, dit is het deeltijds onderwijs.

²⁷ Zie bijgevoegde informatie via PowerPoint in toegevoegde map EPOS onder de naam "Bijkomend materiaal".

Volgende opleidingen komen hier aan bod :

- Lassen, Bekister, Logistiek medewerker – zorginstellingen, (Hulp) kelner, Haartooi, Begeleider kinderopvang, Heftruck, Sportbegeleider, Magazijnmedewerker, (Hulp) kok, Carrosserie, Metselaar, Verzorgende, Zorgkunde, Technisch verkoper, PC-technicus, Administratief medewerker, Winkel-verkoop, Centrale verwarming, Schrijnwerker, Kinderbegeleider

Leren positief werken wil zeggen dat je 2 dagen per week naar school gaat en drie dagen gaat werken. Tegelijkertijd leer je het beroep op de werkvloer en kan jij je diploma behalen. De opleiding wordt gegeven in modules eveneens als de lessen. Stap per stap word jij de specialist van het vak en kan je bewijzen wat je al kan. Als je een deel van de kennis hebt verworven krijg je hierover een certificaat. Deel per deel werk je af en al je deelcertificaten vormen je vakbekwaamheidsattest. Je studeert aan je eigen tempo en de duurtijd ligt dus niet op voorhand vast. Een normaal traject loopt tussen de twee tot vier jaar. Er is ook geen optie om te blijven zitten. Het behalen van je secundair diploma doe je op de school en in samenspraak met je werk. Elke week wordt er samen met je leerkracht overlegd, zodat je weet waar je aan toe bent. Eén dag in de week volg je nog algemene vakken (waar het puntloos evalueren wordt toegepast). Dit lessenpakket is identiek aan de leerlingen van het BSO in het voltijds onderwijs. Door het modulaire systeem kan je tijdens het schooljaar afstuderen. Kortom, je leert dus op een eigen tempo en volgt dus een individueel traject.

11.1.1 Hoe gaat men tewerk op de Spectrumschool?

Om de ontwikkelingskansen te bevorderen van elke jongere binnen de Spectrumschool past de school een aantal maatregelen voor op het gebied van leer- en evaluatieprocessen, zo ontwikkelt men voor elk individu gelijke kansen. Men werkt met de STICORDI-maatregelen waarbij de individuele leertrajecten en de permanente evaluatie voor elke leerling wordt bevorderd. Er wordt dus aandacht gegeven op proces en product maar eveneens op de kennis, de vaardigheden en de nodige attitudes. De manier waarop scholen evalueren, kiezen de scholen zelf. Binnen de Spectrumschool heeft men ervoor gekozen om puntloos te evalueren. Het evalueren is gebaseerd op de specifieke leerplandoelstellingen met steeds onderliggende criteria, die bij de evaluatie kenbaar wordt gemaakt.

Bij de beroepsklassen worden er door de leerkracht op ALLE vakken geen punten toegekend. In de A-stroom is dit principe ook van toepassing enkel bij de vakken, PO,LO en STEM.

Men werkt met doelstellingen, deze worden op voorhand aan de leerlingen duidelijk gemaakt door gebruik te maken van criteria. Deze criteria zijn transparant en voor iedereen duidelijk. De beoordeling moet eveneens transparant en objectief gebeuren zodat ze ongeacht welke leerkracht hetzelfde resultaat behalen. Zo manier weet de leerling ook op welke manier en waarop er beoordeeld zal worden en kan men hier rekening mee houden. Hiervoor wordt een bol gebruikt. Bij een grijze bol is de doelstelling niet bereikt terwijl bij een groene bol de doelstelling wel bereikt is. Wanneer de leerling tijdens een evaluatie afwezig is, wordt er een blauw vierkant geplaatst op SKORE. Op het einde van een graad, niet van een leerjaar is het de bedoeling dat de leerling al zijn leerplandoelstelling heeft bereikt. De manier waarop de leerling groeit en zijn doelstellingen bereikt = leerwinst is de eindbeoordeling door de klassenraad. Leerdoelen die men kan hoeft men verder niet te evalueren, hierdoor kan men meer aandacht geven aan leerdoelen waar men problemen mee heeft. Zo ontstaat er een individueel leertraject op maat.

Gemiddelde is bij dit systeem helemaal niet meer van toepassing.

11.2 Waarom is men binnen de Spectrumschool van punten overgestapt naar 'bollen?'

Het systeem is tot stand gekomen door de frustraties van de leerkrachten. Het was de periode toen er in de school nog examens werden afgelegd. Er waren leerlingen die een heel jaar niets deden en wanneer de examens eraan kwamen, zich dan even inspande om te leren en vervolgens slaagden. Het resultaat was vaak dat de leerlingen die een heel jaar lui waren, de les verstoorde en de anderen stoorden uiteindelijk goeie punten behaalden. De leerlingen die een heel jaar zijn best deed, maar de leerstof niet verwerkt kreeg tijdens het examen, die faalde. Deze leerling werd gedemotiveerd en raakte men kwijt.

De leerkrachten wilden dit vermijden en daarom werden de examens afgeschaft.

Men ging over naar PE. Leerlingen constant beoordelen. Ook daar liep men op tal van blokkades. Onder andere factoren die leerlingen konden beïnvloeden. De vraag die werd gesteld op het einde van het jaar wat hebben de leerlingen bijgeleerd, is er voldoende leerstof aanbod gekomen? Heb ik gewerkt op de noden van de leerlingen? Al snel kwam men tot het besluit dat becijferen vaak globaal en niet altijd objectief gebeurt. De volgende was in 2014, een testfase. Evalueren aan de hand van bollen en niet meer door gebruik te maken van cijfers. Binnen het deeltijds onderwijs en de BSO richting maakten men de overgang. Dit werd in de afdeling (praktijkgericht) eerst toegepast omdat de drempel hier lager ligt dan bij een richting met meer evaluatie. Het was voor iedereen een aanpassing zowel voor leerlingen, leerkrachten als ouders. Toch bleef men bij het systeem en vanaf 2016 werd het volledig ingevoerd binnen het deeltijdse en de BSO opleidingen. Vanaf toen kregen de leerlingen geen punten meer maar wel bollen. De bollen kunnen maar twee kleuren krijgen ofwel zijn ze grijs (doel niet bereikt), ofwel is de bol groen (doel is bereikt). Het klasgemiddelde verdwijnt en men ziet het proces van de individuele leerling. Als leerkracht krijg je een beter zicht op de eindtermen die men wel of niet heeft aangehaald.

Het fundament van de groene bollen ligt bij de leerdoelen per vak en zijn graad gebonden. Dat wil zeggen (1ste graad, 2de graad en 3de graad). Men kan binnen de graad verder bouwen op de voorgaande leerplandoelstellingen binnen de graad.

Je behaalt een groene bol wanneer je een doelstelling onder de knie hebt. Maar de vraag is hoe bepaal je wanneer je een doelstelling onder de knie hebt?

Eigenlijk moeten we het niet te ver gaan zoeken. Elke doelstelling moet minstens 5 keer worden aangereikt, wanneer je drie van de vijf keer, de doelstelling hebt bereikt, is het goed en heb je een groene bol.

Uiteraard ligt de focus van de leerling bij het behalen van de doelen en zeker niet op het klasgemiddelde.

Het streefdoel van de school is om binnen enkele jaren van het puntloos evalueren op de bollen over te stappen naar het puntenloos evalueren in een woordrapport. De directie merkte dat het puntenloos evalueren bij de ouders goed wordt onthaald, alleen en daar moeten ze eerlijk in zijn, weten en begrijpen ouders minder wat de doelstellingen inhouden. Wanneer we de doelen zouden kunnen 'verwoorden' in een taal tussen leerkracht – ouder en jongeren dan zijn ze weer een stap dichterbij de 21ste-eeuwse vaardigheden.

11.3 Was het voor de ouders, leerkrachten maar vooral voor de leerling een aanpassing?

In de eerste plaats was het voor iedereen nieuw en is het een groeiproces. Met vallen en opstaan. In het begin van de testfase merkte men al snel dat er vooral duidelijkheid en een goede

communicatie nodig was. Men merkte dat vooral de leerlingen en de ouders moeite hadden omdat geen punten meer waren. De houvast van de punten viel weg, waar moest men zich nu plots op baseren? Men had het gevoel dat men van iets concreets naar iets heel abstract ging. Daarom was communicatie, voorbereiding en uitleg in de eerste periode een belangrijk gegeven. Voor de leerlingen was het nodig om duidelijkheid te brengen wat van hen werd verwacht. Door gebruik te maken van evaluatiecriteria moest het bij leerlingen duidelijk worden wat ze al wel en niet konden. Door verbanden te leggen met de doelstellingen en hierop te reflecteren weet je als individu wat je wel en niet kan.

11.4 Worden attitudes ook geëvalueerd aan de hand van bollen?

Een attitude die binnen de eindtermen valt, wordt geëvalueerd met bollen. Een attitude dat niet binnen de eindtermen valt kan niet geëvalueerd worden maar zal automatisch een effect of een gevolg hebben op een kennis of een vaardigheid dat dan op die manier weer wordt geëvalueerd door het bollensysteem.

Voorbeelden: “Te laat komen in de les” dit is een attitude die niet in het leerplan staat, maar door dat men te laat is in de les, kan men de les niet volgen waar vervolgens wel doelstellingen moeten worden bereikt, het niet deelnemen zorgt ervoor dat de doelstellingen niet is bereikt en resulteert in een grijze bol.

Het niet meewerken/inleven in situaties staat vermeld in het leerplan, dit is een attitude (doelstelling), de bol wordt wel gekleurd.

We kunnen besluiten trekken dat de leerlingen bewust worden gemaakt van hun attitude. Het gedrag dat ze stellen heeft een invloed op hun vaardigheden.

Wanneer een attitude niet voorkomt in de doelstellingen, wordt ze opgenomen via het schoolreglement en deze worden aangepast via een sanctiebeleid.

11.5 Hoe wordt er gedelibereerd, hoe verlopen de klassenraden?

Ook de besprekingen op klassenraden verloopt vlotter en er is minder discussie. Het gaat niet meer om dat punt maar wel of je het hebt bereikt of niet. In het eerste jaar was het resultaat meer dan positief omdat er veel minder C- attesten moesten worden uitgereikt. Men bekijkt de leerdoelen over het jaar. Wanneer er doelen niet helemaal bereikt zijn, en het is binnen het eerste schooljaar van je graad kan hier worden gedelibereerd. De bedoeling is wel door gebruik te maken van remediëring dat men op het einde van de graad wel alle doelen bereikt. Wanneer je binnen een domein 2 doelen niet hebt bereikt ben je niet geslaagd.

Ook tijdens de stages wordt er gebruikt gemaakt van het puntloos evalueren. Stagebegeleiders zijn dol enthousiast omdat het voor hen veel beter de werkelijkheid benadrukt. Binnen de levens-echte context zegt een doel dat wel of niet bereikt is meer dan een punt.

Puntloos evalueren binnen Skore

Om het puntloos systeem te evalueren wordt gebruik gemaakt van Skore, dit is een werkinstrument binnen Smartschool. Zowel de leerlingen als de ouders kunnen op elk ogenblik de resultaten volgen. Het is een transparant systeem. De leerkracht doet dit wekelijks, de leerkracht geeft ook de nodige feedback bij het resultaat.

De vaststelling van het resultaat en de vermelding van de vermoedelijke reden ervan. Als leerkracht geef je hier de nodige remediëring. Met deze feedback kan hij onmiddellijk aan de slag om zijn werkpunten weg te werken. De remediering en de feedback is steeds transparant, dit wil zeggen geen verrassingen. Het is aangepast aan de noden van de leerling (leerling = centraal).

Het evalueren is het toepassen van het leerplan

Door geen punten te geven, maar te evalueren aan de hand van leerdoelen is je leerplan HET instrument bij uitstek.

De leerdoelen en de leerplandoelstellingen zijn de rode draad doorheen het leerproces van de leerling. Uiteraard is het niet de bedoeling om al je leerdoelen één per één te gaan evalueren;

Tijdens de vakgroepwerking stelt men een lijst op met doelen die men doorheen de graad gaat toepassen. Hierin is geen orde en geen vast tijdstip, de leerkrachten hebben de vrijheid om zelf de keuze te maken binnen het thema, wanneer en hoeveel men een doelstelling aanreikt. Er worden wel binnen deze lijst kerndoelen vooropgesteld, deze doelen worden door de vakgroep opgesteld omdat deze noodzakelijk zijn om te behalen en over te gaan naar het volgend schooljaar.

Zoals eerder vermeld moet de leerling wel in staat zijn alle doelstellingen binnen het graadplan te behalen om zo over te gaan naar de volgende graad. Dit is een principe, het is geen bindende voorwaarde.

Het systeem van evalueren wordt voorzien in vier stappen, dit wil wel niet zeggen dat elke doelstelling vier keer moet worden geëvalueerd om behaald te worden. Essentieel is de manier waarop men het leert, hier spreken we dan over de leerwinst. Elke leerling is uniek dus niet elke leerling heeft evenveel evaluaties nodig om aan te tonen dat het doel is bereikt.

Een voorbeeld hiervan is dat de weg om het doel te bereiken bij leerling X vrij hobbelig kan zijn met verschillende pogingen, terwijl het voor leerling Y in een rechte lijn kan gehaald worden.

Meestal gaat men ervan uit als er twee positieve evaluaties zijn het doel bereikt is ongeacht het aantal keer dat het doel negatief werd beoordeeld. Dit is ook niet van belang. Zoals eerder gezegd is het proces en het komen tot het bereiken van het doel belangrijker we willen leerwinst bereiken.

Uiteraard is het ook niet uitgesloten dat een leerling een bepaald doel nooit zal behalen. Belangrijk is hiermee ook rekening te houden, het heeft dan ook geen zin om telkens opnieuw remedierungen aan te bieden. Dit kan demotiverend werken voor de leerling.

11.6 Hoe werkt deze rapportering binnen Skore?

In het begin van het schooljaar wordt er een overzicht gegeven van de al te bereiken doelen.

Op het rapport verschijnen enkel de doelstelling die werden geëvalueerd. Het volledig overzicht van de doelstellingen verschijnt pas op het einde van het schooljaar. Vervolgens zie je welke doelstellingen wel en niet werden bereikt.

Permanente evaluatie is nog steeds aanwezig, er worden eveneens vier momenten ingelast waarop de evaluaties plaatsvinden. Deze momenten moeten niet op voorhand aangekondigd worden, maar men moet wel de criteria voorop stellen. Dit kan een invulformulier zijn of een soort van afvinkstelsel. Het is de taak van de leerkracht om na een verbetering de resultaten binnen de week op SKORE te zetten.

Wanneer een doelstelling niet bereikt is het noodzakelijk dat de leerkracht hier feedback over geeft. Er wordt een remediëring gegeven.

Ook na een evaluatie dient men de rapportgegevens in te vullen. Het meest gebruikte is wanneer er een goede evaluatie plaatsvond, de leerling een kwartje groen erbij krijgt.

Op deze manier wordt na vier evaluaties de bol volledig groen en zijn de doelstellingen bereikt. (Dit is geen exacte wetenschap – het kan zijn dat de leerling meer dan 4 positieve evaluaties nodig heeft zodat de bol groen kleurt.)

Men wil duidelijk maken dat het best mogelijk is dat men tijdens één dagelijks werk, de doelstelling geen vier keer gaat aanreiken en dat deze doelstelling dan verder loopt over een andere periode binnen het dagelijks werk. Dit heeft vaak te maken met doelstellingen die moeilijker te behalen zijn (kerndoelen) en waar er meer tijd over moet gaan of over vakgebonden attitudes die over het hele jaar lopen.

Het is belangrijk om hierover binnen de vakgroep goede afspraken te maken en dat deze zeker gelijklopen voor elke leerkracht binnen een leerjaar.

Wanneer er een doelstelling geen vier keer aan bod is gekomen of de leerling komt niet aan vier keer een evaluatie dan is het aan de leerkracht om te beslissen of de leerling voldoende heeft aangetoond dat men wel/ niet de doelstelling onder de knie heeft. Indien de leerkracht beslist dat men de doelstelling goed kan wordt de bol gekleurd, anders blijft hij onvolledig.

Naast de evaluatiekolom geeft men ook feedback. Bij de rapportering is het geven van commentaar eveneens belangrijk. Dit moet bondig en relevant zijn. Hieruit moet blijken welke doelstellingen onvoldoende zijn bereikt. Vanaf DW3 zal er aan de leerkracht worden gevraagd welke leerling er in de gevarenszone zit. Na DW3 moet men een overzicht hebben van welke doelstellingen er niet meer aanbod hoeven te komen en welke doelstellingen men nog moet aanreiken om eventueel te korten op te halen. Een ideaal moment om remediëringsoefeningen in te lassen en/of gesprekken met leerlingen en ouders in te plannen. Het is een manier om de leerling even attent te maken op eventuele tekortkomingen. De leerling wordt bewust dat er een gelegenheid is om de tekortkomingen weg te werken en kan zich hiervoor extra inzetten.

Om te bepalen of een leerling voor een vak slaagt mag men de bereikte en de niet bereikte doelen niet met elkaar in de weegschaal leggen. Het belangrijkste is om na te gaan of de kerndoelen werden bereikt om over te gaan naar het volgend jaar. Als de kerndoelen niet worden bereikt is de leerling niet geslaagd.

Leerlingen die op het einde van een graad zitten (2de, 4de, 6de) zouden in principe alle doelstelling moeten bereikt hebben binnen een graad.

Het beste is om tot een eindbeoordeling te komen met parallel collega's om tot een objectieve beoordeling te komen. Bij het maken van een eindbeoordeling is het aan te raden om de verworven doelstelling volledig groen te kleuren.

Doelstellingen die voor een deel werden bereikt, behouden de status. Ook de blauwe vierkanten (afwezig) blijven behouden. Een afwezige leerling heeft niet meegedaan en kan dan ook niet worden beoordeeld.

11.6.1 Evaluatiewijzer bij het doelgericht evalueren in de Spectrumschool

Er wordt per vakgroep een lijst opgemaakt met doelstellingen om te evalueren. Deze lijst wordt per graad opgesteld. Er moet voor elke doelstelling een evaluatiecriteria aanwezig zijn. Deze moeten zo opgesteld worden zodat je kan zeggen of de leerling het juist of fout heeft gedaan. De vakgroepwerking of leerkracht bepaalt uit de lijst van de doelstellingen, de kerndoelen op die essentieel zijn om naar het volgend leerjaar te kunnen. Stel evaluaties en evaluatiefiches op. Alsook doelstellingen die aan bod komen. Neem minimaal 1 evaluatie per 4 lesmomenten af. Binnen een week geef de score in via SKORE. Wanneer een leerling afwezig is, geef je dit in met een blauw blokje.

- Ongewettigd is niet meer inhalen.
- Gewettigd dan wordt er een inhaalmoment voorzien. Dit moet wel worden gemeld in de feedback. Het blauwe blokje wordt na de inhaalmoment vervangen door het resultaat.

Bij het ingeven van de resultaten zorg je voor een evaluatiekolom en een rapportenkolom. Rapport is zichtbaar voor de leerlingen. De evaluatie pas na het dagelijks werk. Wanneer je slaagt voor een evaluatie heb je een groene bol. Wanneer je niet slaagt heeft men een grijze bol. Hierbij wordt steeds feedback gegeven. Indien een leerling een herkansing heeft gekregen kan de grijze bol worden vervangen door een groene, dit moet gemeld worden in de feedback.

Na het ingeven van een evaluatie moet men ook het rapport aanpast worden binnen SKORE verloopt dit automatisch. In de kolom van het rapport wordt ook de leerwinst van de leerling weergegeven. Hiervoor worden de symbolen een kwartje, een half of driekwart gebruikt.

Indien de leerling de doelstelling volledig kan wordt de bol in het rapport volledig groen. Hier wordt niet op teruggekomen. Bij het begin van DW3 worden de slaagkansen van een leerling (voorlopig) bepaald.

- Behalen van de kerndoelen is het minimum om te slagen.
- Op het einde van een graad moeten alle doelen van het graadplan behaald zijn. De leerlingen waarvan de slaagkansen in gevaar zijn worden remedïering voor opgesteld.

Evalueren is het verwerven van vaardigheden en het verrijken van competenties. Doordat je een goed overzicht krijgt over welke ET wel/ niet worden bereikt geeft het je een beter zicht in het leerproces. Zo kan het zijn dat je zwak bent bij een schrijfopdracht maar bij een percent berekenen je de ET perfect behaald. Wanneer je bij een opdracht of een toets minder sterk bent, kan je sneller ingrijpen tijdens het proces. De leerlingen krijgen een zicht, wat voor hem/ haar de zwaktes en sterktes zijn waardoor men voor zichzelf een eigen traject kan opstarten. Een doelstelling die verworven is, moet je in principe niet blijven evalueren, zo kan je je concentreren op leerdoelen die minder goed vlotten.

11.7 Hoe is de planlast voor de leerkracht ?

In de Spectrumschool heeft men een onderzoek gedaan naar de vaststellingen na de controle van SKORE puntenboeken.

Heel veel leerkrachten wachten met het ingeven van evaluatieresultaten tot de laatste week voor de deadline. Dit zorgt voor een hoge werkdruk. De leerkracht krijgt hierdoor ook een gevoel van frustratie naar het evaluatiesysteem. Uit onderzoek blijkt dat men het best de resultaten na een evaluatie direct ingeeft. De resultaten zou men het best ingeven binnen de week en zichtbaar maken op Skore. Dit is eigenlijk binnen de Spectrumschool een algemene regel ook binnen het systeem van de permanente evaluatie. Het is van belang dat de leerling snel op de hoogte is van zijn resultaat, zo kan men als leerkracht kort op de bal inspelen. Het toepassen van remedïering kan sneller van start gaan en de leerling kan zelf feedback vragen waardoor hij zelfsturing vergroot wanneer het resultaat niet naar verwachting is.

Als leerkracht zorg je er het best voor dat de resultaten uiterlijk een week na de afname zijn geregistreerd.

Tijdens het ingeven van een evaluatie is men tot de constatering gekomen dat de kolom van de rapportering niet altijd zichtbaar is of niet is ingevuld.

Thans is het zeer belangrijk om deze kolom up to date te houden. Telkens er een evaluatie plaatsvond wil dit zeggen dat er een evolutie is binnen de leersituatie van de leerling.

Bij de bevraging is het duidelijk dat de planlast in de voorbereiding en in het begin van het schooljaar hoger ligt dan elders. In een korte termijn moet men al de doelstellingen waarrond men gaat erken bundelen in een overzicht. De afbakening van de doelstellingen die je gaat beoordelen en de structuur vraagt een hele organisatie. Dit alles moet men binnen een termijn gepland krijgen. Maar wanneer dit op punt staat, is het tijdens het jaar enkel afvinken hierdoor wordt de planlast erg kort en bovendien kan men op een korte periode zien waar je als leerkracht of waar de leerling nog moet op terugkomen. Door tijdens het jaar enkel aan afvinken te doen zie je ook een evolutie bij de leerlingen, dit zou althans de bedoeling moeten zijn.

Als je binnen je team of vakgroep goede en duidelijke afspraken maakt en je ervoor zorgt dat er een verdeelde takenlijst is dan valt alles heel goed te plannen.

12 Een evaluatie van een nieuwe leerling

Half november start er een nieuwe leerling in mijn klas 4 BVV.

Het was een meisje dat vorig jaar in de school heeft gezeten bij de OKAN. Dit schooljaar is ze naar een andere school verhuisd, maar half november besliste ze om terug te komen naar KTA2. Ze was voldoende geëvolueerd en mocht aansluiten bij de afdeling voeding-verzorging.

Tijdens de eerste les mocht de leerling gewoon mee inpikken waarmee de anderen leerlingen bezig waren. De leerlingen werkten verder aan de regel van drie. We vroegen aan B; of deze leerstof voor haar bekend was. We gaven ze even de tijd en begon net zoals de anderen leerlingen aan de oefeningen. We gaven B. mee dat indien het niet lukte ze steeds de hulp van ons mocht invoeren. We keken vanop een afstand mee hoe B. aan de oefeningen begon. We zagen al snel dat B. geen tussenstappen ging gebruiken, wel viel op dat ze de vraag(stukken) niet volledig begreep. Het viel ons ook op dat B. geen antwoordzinnen vormde. Door één enkele opdracht zelfstandig in te laten vullen hebben we van haar beginsituatie opgestoken. We zagen dat ze wel doorzettingsvermogen had, ze wou zelfstandig werken. Hetgeen wat we hebben gezien en geobserveerd gebruiken we meteen als feedback naar B.

Na het maken van de oefeningen geven we B. feedback en analyseren we alles stapje per stapje. We vroegen haar of ze de oefening in het algemeen moeilijk vond? Het resultaat was uiteindelijk juist, hiervoor geven we haar een complimentje. Vervolgens legde we uit dat ze goed moet lezen wat er wordt gevraagd. (*begrijp je wat er in de zin staat geschreven?*)

We ontleden de zin samen. We verklaren de woorden en maken er samen een andere zin van die misschien beter wordt begrepen. Vervolgens leggen we haar de verschillende tussenstappen uit. Dit doen we systematisch eerst met een voorbeeld en dan met de oefening die gevraagd werd. Ze ziet duidelijk het verschil. Stap per stap betrekken we haar bij de tussenstappen. We geven telkens korte feedback en bijkomende tips. We hadden het gevoel dat we B. hadden gemotiveerd en dat ze zin had om te leren. We hadden haar een techniek bijgeleerd die ze ook kon toepassen op de volgende oefeningen.

We hadden deze evaluatie ook anders kunnen doen. We hadden haar een beginsituatie analyse test kunnen geven, of enkele oefeningen op de regel van drie. We hadden haar hiervoor een lesuur kunnen geven en bij het belsignaal de 'test' kunnen ophalen. We hadden het diezelfde dag/avond kunnen verbeteren, de tussenstappen er kunnen bijschrijven en vragen om de antwoordzin niet te vergeten. Als besluit hadden we er een korte commentaar kunnen bijschrijven en tenslotte een cijfer kunnen op kleven. Vervolgens hadden we kunnen besluiten of ze wel/niet de leerstof voldoende onder de knie had, en vervolgens wel/niet laten aansluiten bij de volgende lessen.

Het eerste geval is meer authentiek, men wekt motivatie en belangstelling door de leerling direct bij zijn 'fouten' te betrekken. We gebruiken de beoordeling om zich aan te passen aan de noden van de leerling, het niveau en de interesses en zo het leerproces te ondersteunen. Daardoor groeit de motivatie en dit zet aan tot te leren. Dit zowel emotioneel (motiveren om door te zetten), als intellectueel (je zwak punt verbeteren door te tonen hoe het moet). In het tweede geval, is er nergens een moment wanneer je gemotiveerd wordt om beter of verder te leren. Telkens een cijfer halen en niet weten wat het eigenlijk wil zeggen door het gebrek aan feedback. Je weet eigenlijk niet wat je fout hebt gedaan.

13 Het maken van goede evaluatiecriteria

In dit deel onderzoek ik wat een goede evaluatiecriteria zijn en waaraan goede evaluatiecriteria moeten voldoen.

Onlangs is er via het ministerie nog gebleken dat er te weinig eindtermen worden geëvalueerd.

Het is van essentieel belang dat we goede evaluatiecriteria opmaken maar evenzeer is het belangrijk dat de leerlingen weten waarop men let tijdens een evaluatie. Zoals reeds is aangegeven in het theoretische gedeelte is het belangrijk dat criteria objectief en transparant zijn en door iedereen te hanteren is. Ikzelf ben op onderzoek gegaan welke evaluatiecriteria ze binnen de school KTA2 gebruiken, of er andere scholen ook met evaluatiecriteria werken en hoe het is om er zelf mee aan de slag te gaan.

13.1 Voorbeeld 1 : opstellen evaluatiecriteria

In de bundel "Op de vlucht" maken de leerlingen van 4 BVV een eigen presentatie. Ze kiezen uit verschillende conflicten. Aan de hand van een succesmodel en een goed voorbereid stappenplan voeren de leerlingen stap voor stap de opdrachten uit. Alle leerlingen beginnen aan de bundel op hun eigen manier. Sommige lezen eerst de verschillende conflicten door, de anderen kiezen door middel van interesse of voorkennis een conflict. Vervolgens gaan ze door de opdrachtenbundel. Tijdens de eerste lessen worden er samen met de leerkracht evaluatiecriteria opgesteld waarbij al de leerlingen inspraak hebben. Er worden verschillende doelen aangereikt en de leerlingen bepalen zelf mee welke doelen worden beoordeeld. Dit gebeurt door inspraak van de leerlingen en een stemronde. Er worden binnen de evaluatiecriteria zes doelen gekozen waaraan de presentatie moet voldoen. Deze doelen komen vervolgens uit de cluster taalvaardigheid/ spreekvaardigheid. Tijdens de voorbereiding van de presentatie volgt de leerkracht de leerlingen individueel. De leerlingen hebben de volledige autonomie en de leerkracht is er als coach en begeleiding. De leerkracht volgt het proces van de leerlingen op en stimuleert de leerprocessen indien nodig. Voor ze het werk inleveren doen de leerlingen aan een zelfevaluatie. De vooropgestelde criteria worden eerst door de leerling zelf doorlopen. Ze beslissen zelf wanneer ze hun presentatie goed genoeg vinden om voor te stellen. Bij deze evaluatie, evalueren de leerlingen zichzelf op een bewuste, doordachte en verantwoordelijke manier. Doordat de opdracht doelgericht is, denken de leerlingen na over de opdracht en de bijhorende criteria. De leerlingen weten waarop ze worden geëvalueerd, de evaluatie is eerlijk want iedereen wordt op dezelfde manier geëvalueerd. Er is geen subjectieve invloed van de leerkracht. Een zelfkritische blik is niet altijd gemakkelijk en moeten we aanleren. De ondersteuning van een leerkracht binnen deze praktijkobservatie en binnen de klom komt voor op verschillende niveaus : 21ste eeuwse vaardigheden (zelfsturing, en probleemoplossend) en passende leezorg (coachen en evalueren om te leren) de leerling staat centraal.

Hieronder een evaluatiecriteria zelf samengesteld door de leerlingen. Wat zij belangrijk vinden tijdens hun presentatie-spreekvaardigheid.

Evaluatie spreekvaardigheid

1		Algemene evaluatiecriteria		
Woordgebruik	Variatie woordgebruik	0	1	
	Vloeiendheid (al of niet regelmatig naar woorden zoeken, voldoende woorden kennen)	0	1	
Verstaanbaarheid	Standaardtaal	0	1	
	Articulatie	0	1	
	Intonatie	0	1	
	Volume			
Grammatica	Basisfouten woordvolgorde			
	Basisfouten werkwoordsvormen			
Vorbereiding gesprek/spreektaak	Verzamelen en verwerken informatie	0	1	
	Spreekplan voor gesprek/spreektaak	0	1	
	Juistheid informatie	0	1	
Eigen mening en gevoelens uiten	Gevoelens/mening op gepaste wijze uiten			
	Durven opkomen voor eigen mening			

2		Specifieke evaluatiecriteria: spreekvaardigheid		
Afstemming op publiek	Publiek boeien of aandacht vasthouden (humor, presentatie...)	0	1	
	Publiek aankijken, tekst niet aflezen	0	1	

28

²⁸ PAV, v. (2018). Op de vlucht . *thema 4 - op de vlucht* . Hasselt, Limburg, België: Vakgroepwerking KTA2-PAV.

13.2 Voorbeeld 2 : peerassessment

Wanneer leerlingen elkaar kunnen beoordelen en feedback geven blijkt het dat dit een positieve feedback heeft op leerprocessen ²⁹. We deden aan peerevaluatie bij de volgende opdracht.

De leerlingen maken in de beroepsafdeling een uitnodiging voor de opendeurdag van de school. Elke klas wordt verdeeld in twee groepen. Zo ontstaan er telkens per afdeling twee groepen. De verschillende groepen kunnen zo de uitnodiging van een andere afdeling gaan evalueren. Voorbeeld de eerste groep van kantoor, geeft een assessment op de eerste groep van voeding-verzorging.

Stap 1 is bedenken wat er op de uitnodiging moet komen te staan. Ze werken per groep de opdracht uit.

Stap 2 is feedback geven op de uitnodigingen van de andere groep. Ze vergelijken twee tot drie uitnodigingen met elkaar en rangschikken van goed naar minder goed. Over de criteria moet worden nagedacht, overlegd en worden geargumenteed via een klasgesprek.

Vervolgens geeft de leerkracht feedback.

De leerlingen krijgen de kansen om tussentijds en na de feedback van de leerlingen en leerkracht hun versie aan te passen. Er wordt een definitieve versie opgemaakt via de pc. Een uitnodiging wordt door de directie gekozen.

De evaluatie komt niet enkel na het leren of na de opdracht, men werkt vanaf het begin aan het proces leren. De taakuitvoering voedt evaluatie en omgekeerd. Door een taak uit te voeren leren leerlingen hun medeleerlingen te evalueren. Het is belangrijk om zoveel en zo goed mogelijk authentiek te werken, omdat de inleving in de situaties veel reëler wordt. De leerkracht kan hierdoor ook observeren rond verschillende sleutelcompetenties. Het voorbeeld hier wordt niet enkel geëvalueerd rond de schrijfvaardigheden (de manier waarop de uitnodiging werd geschreven), maar eveneens de feedback die de leerlingen voor elkaar hebben en de manier van samenwerken bevordert de competentie rond de sociale en relationele vaardigheden. Het opstellen en de lay-out zorgt dan weer voor de competenties rond de ICT- vaardigheden. Evalueren en leren is zo met elkaar verweven waardoor er (nieuwe) energie tot leren snel tot stand komt.

Een voorbeeld van de peerassessment opgesteld voor de uitnodigingen.

²⁹ Hattie, 2009; Marzano, 2003; Petty, 2009

Variërend van (1) helemaal niet mee eens tot (5) helemaal mee eens					
Is de uitnodiging aantrekkelijk ?	1	2	3	4	5
Is de uitnodiging duidelijk/overzichtelijk ?	1	2	3	4	5
Is de boodschap duidelijk?	1	2	3	4	5
Is het logo van de school aanwezig ?	1	2	3	4	5
Is de datum aanwezig ?	1	2	3	4	5
Is de locatie genoteerd?	1	2	3	4	5
Staat de aanvang erop ?	1	2	3	4	5
Is de uitnodiging zonder correct geschreven (goede zinsbouw, zonder fouten, overzichtelijk)?	1	2	3	4	5

30

³⁰ Bulthé, B. (2019, maart 10). Samenstelling Sam-schaal . Hasselt, Limburg, België: Britt Bulté .

14 Het beoordelen van een opdracht aan de hand van een vooropgesteld evaluatiecriteria en woordrapport³¹ : praktijkgegevens uit de klas 4BVV

Tijdens een presentatie in de bundel maken we transparante evaluatiecriteria op.

Op voorhand wordt er nagedacht welke competenties en doelen we in de evaluatie mee opnemen.

Door deze uit te schrijven en die met de leerlingen op voorhand te overlopen krijgen de leerlingen een duidelijk beeld waarop er tijdens de presentatie wordt gelet.

In dit deel doe ik onderzoek welke competenties en doelen men duidelijk kan opnemen en kan verwerken tot een goede evaluatie. Omdat onze leerlingen gewend zijn om een score te krijgen zet ik bewust de punten erbij. Toch gaat het bij deze opdracht voornamelijk rond het al dan niet bereiken van het doel of de competentie en de feedback die wordt gegeven.

Alle leerlingen brengen op dezelfde manier, in dezelfde ruimte en op hetzelfde tijdstip hun eigen presentatie.

Tijdens het onderzoek let ik vooral op of de leerlingen rekening houden met de opgegeven criteria. Ik vul tijdens de presentatie de criteria in en vervolgens geef ik een feedback (woordrapport), hierbij onderzoek ik of de planlast voor de leerkracht hoger ligt dan het verbeteren van een toets/opdracht met punten.

Op de volgende pagina's is de presentatie volledig uitgewerkt voor de 9 leerlingen van de klas 4BVV. (Vierde jaar voeding-verzorging). Er staat nog wel een totaal punt omdat de mentor van de klas dit nadien toch op punten wou zetten.

14.1 Besluit van het praktijkonderzoek

Om terug te kijken naar het onderzoek zijn volgende factoren me duidelijk geworden :

De vooropgestelde criteria moeten duidelijk, gestructureerd en vooral transparant zijn. De leerlingen moeten een duidelijk beeld hebben waarop ze worden geëvalueerd.

Wanneer leerlingen een attitude probleem hebben waardoor een opdracht niet wordt uitgevoerd, hebben de leerlingen hun doelen niet bereikt. Door op doelen en competenties te beoordelen is dit niet mogelijk. Je hebt dan geen idee of ze het doel/competentie wel of niet hebben bereikt.

Feedback geven is moeilijker en intensiever als punten. Je feedback moet steeds onderbouwd zijn. Je feedback moet steeds gelijklopend zijn met de feedback die je geeft aan de andere leerling. Dit is net hetzelfde als het geven van een punt. Toch is objectiviteit ook een belangrijk element binnen deze evaluatie.

Het oordelen of een competentie en een doel is bereikt tijdens een presentatie, moet vrij snel na de opdracht gebeuren. Heel veel handelingen gebeuren vrij snel na elkaar. Het is belangrijk om goed te noteren en zo snel mogelijk de feedback te verwerken.

³¹ Zie bijlage 2: Woordrapport

Naar mijn mening is de planlast ook veel hoger. Bij een woordrapport verwoord je waar de leerling staat en geef je bijkomende uitleg. Deze uitleg moet eveneens objectief zijn. Vaak is het zoeken naar de juiste woorden hier een hele opgave. Dit vraagt tijd en inspanning.

Ook het aantal leerlingen bepaalt de planlast. Het uitschrijven van woordrapporten voor negen leerlingen of het uitschrijven van woordrapporten voor twintig leerlingen is een groot verschil. Toch ben ik van mening dat een doelenrapport niet steeds onderbouwd moet worden van een uitgebreide feedback. Als je een duidelijk vooropgestelde criteria maakt en vervolgens tijdens de opdracht de opgestelde doelen en competenties in het oog houdt, is afvinken binnen het doelenrapport niet veel intenser dan het geven van punten.

15 Het al dan niet bereiken van de doelstellingen – doelenrapport

In dit deel van het onderzoek kregen de leerlingen gedurende een periode een doelenrapport. Dit wordt geïnspireerd aan de hand van de clusters binnen de eindtermen PAV.

Het doelenrapport³² wordt gebruikt sinds vorig schooljaar. De vakgroepwerking PAV heeft dit uitgewerkt voor de 2 de graad. Alle leerjaren drie en vier werken sinds vorig schooljaar met dit systeem.

15.1 Hoe gaat het tewerk?

Het is een bundeltje dat bestaat uit een voorblad met een cartoon.

De cartoon maakt duidelijk wat de bedoeling van het doelenrapport is en dat is groeien!

Op een zelfstandige manier gaan de leerlingen zelf hun competenties, vaardigheden en kennis ondervinden en ze gaan aan de hand van de doelen bekijken ze wat ze wel en niet kunnen.

Deze competenties komen dan ook aan bod in de bundel zelf. De binnenkant is opgesplitst in zes clusters. Deze clusters worden dan ook met een symbool aangeduid. Binnen de clusters zijn er dan nog onderverdelingen volgens de leerplandoelstellingen en eindtermen. De symbolen en de onderverdeling is idem op de toetsen en bij de opdrachten. Ook de doelen en de eindtermen binnen de clusters komen op dezelfde manier terug op de toets en de opdrachten.

Binnen de zes clusters zijn

- Functionele taalvaardigheid met een onderverdeling (kijk- en luistervaardigheden, spreekvaardigheden, leesvaardigheden, schrijfvaardigheden)
- Functionele rekenvaardigheden met een onderverdeling (regel van drie, percent, schaal, grootheden, schematische voorstelling)
- Informatie verwerven en verwerken met een onderverdeling (ICT, informatie vinden en selecteren)
- Organisatiebekwaamheid met een onderverdeling (organisatie eigen leven, individuele opdrachten, groepsopdrachten, omgaan met geld)
- Tijd – en ruimtewustzijn met een onderverdeling (wereldproblemen, eigen regio, actualiteit, situeren oriënteren en verplaatsen)
- Functionele wetenschappelijke vaardigheden met een onderverdeling (duurzame leefomgeving, natuurwetenschappelijke verschijnselen).

Bij al deze clusters zijn steeds doelen en eindtermen zoals in het leerplan vermeld.

Op de achterzijde van het doelenrapport is er eventueel ruimte voorzien voor remediëring. Dit wordt door de leerkracht ingevuld en opgevolgd.

Wanneer de leerlingen een opdracht of een toets hebben gemaakt en deze terug krijgen, vullen ze zelfstandig hun doelenrapport in.

³² Zie bijlage 3: Doelenrapport

Dit doen ze als volgt³³ :

De leerlingen krijgen hun opdracht / toets terug. Ze bekijken de toets/ opdracht in het algemeen.

De leerlingen schrijven op het bijgevoegde blad 'overzicht toetsen' alle gegevens in (datum waarop de toets/ opdracht werd gemaakt – het nummer van de toets – de omschrijving / titel – het resultaat – Smarts (toets digitaal ontvangen) – LKR (leerkracht verbetert en op papier).

Vervolgens vullen ze het doelenrapport in. Ze gaan op zoek naar de clusters die aan bod kwamen.

In het voorbeeld hieronder vind je de cluster *schrijfvaardigheid* – met een onderverdeling : *informatie geven en vragen*. En de cluster *eigen regio* – met de onderverdeling : *belangrijke maatschappelijke voorzieningen situeren*. Naast de omschrijving staat er een kadertje waarin staat of men al dan niet het doel heeft bereikt. Bij de cluster *schrijfvaardigheid* is het niet en bij de tweede cluster *eigen regio* wel. De leerling kleurt dan op het doelenrapport bij *schrijfvaardigheid – informatie geven en vragen* het vakje **niet bereikt**, en bij *eigen regio – belangrijke maatschappelijke voorzieningen situeren* **wel bereikt**. Men spreekt van een doel bereikt wanneer men 3/5 behaalt.

Uiteraard wordt er telkens na het krijgen van een opdracht of een toets de clusters aangeduid of het doel wel of niet is bereikt. Wanneer de leerlingen drie van de vijf vakjes als doel bereikt hebben wordt dit doel als gekend aangevinkt.

Dankzij het doelenrapport krijgt de leerling en de leerkracht een goed overzicht wat de leerling wel kent en waar er nog op moet geoefend worden.

³³ Zie bijlage 4: voorbeeld doelenrapport leerling

16 Bevraging bij leerkrachten, ouders en leerlingen

Het doel van dit eindwerk was om binnen de opleiding secundair onderwijs en in functie tot het werkplekleren een beter inzicht te krijgen rond het puntenloos evalueren binnen het vernieuwend en toekomstgericht gericht onderwijs. Om een antwoord te kunnen geven op mijn onderzoeksvraag, ben ik opzoek gegaan of punten echt een belangrijke rol spelen binnen het onderwijs.

Dit heb ik praktisch onderzocht door verschillende enquêtes op te stellen. Ik heb mij gebaseerd op drie verschillende maar belangrijke doelgroepen namelijk in de eerste instantie doelgroepen die eigenlijk bewust, maar eveneens onbewust dagelijks geconfronteerd worden met het onderwijs en dat waren onder meer, de leerkrachten, de leerlingen en de ouders.

In een periode van vijf weken ben ik intensief op zoek gegaan om deze verschillende doelgroepen te ondervragen. Als voorbereiding stelde ik drie verschillende enquêtes op.

Aangepast met specifieke vaktermen voor de leerkrachten en aangepast aan de leerlingen en ouders. De verschillende doelgroepen hadden de keuze om de enquêtes in te vullen digitaal aan de hand van een Q-r code of op een papierenversie.

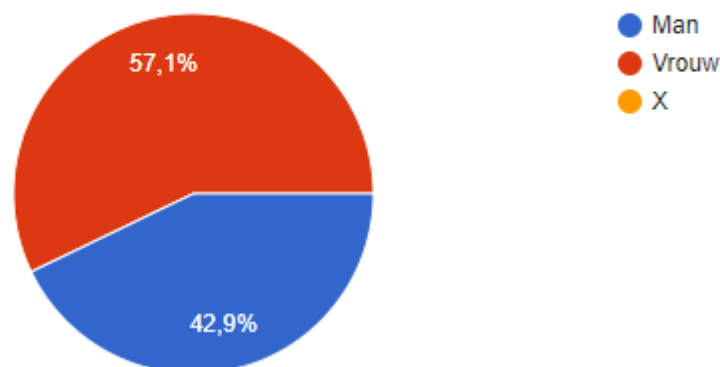
Ik heb bewust onderzoek gedaan in twee verschillende scholen en een stukje erbuiten. Ik probeerde mijn onderzoek te vergroten door zowel leerkrachten, leerlingen als ouders te bevragen van verschillende scholen. Ik koos hiervoor de school KTA2, vervolgens heb ik een schoonzus die in een grootstad lesgeeft eveneens op een KTA waar ik ook enkele enquêtes heb afgenomen en daarbuiten ben ik ook op zoek gegaan binnen ons sociaal netwerk en vriendenkring naar ouders en leerlingen van andere (secundaire) scholen. Het resultaat ziet u hier in de vorm van grafieken en verdere besluiten en meningen die ik hier heb uitgetrokken.

Dit zijn de verschillende resultaten van de drie enquêtes afgenomen bij de ouders, de leerlingen en de leerkrachten.

16.1 DE OUDERS :

Wat is uw geslacht?

42 antwoorden

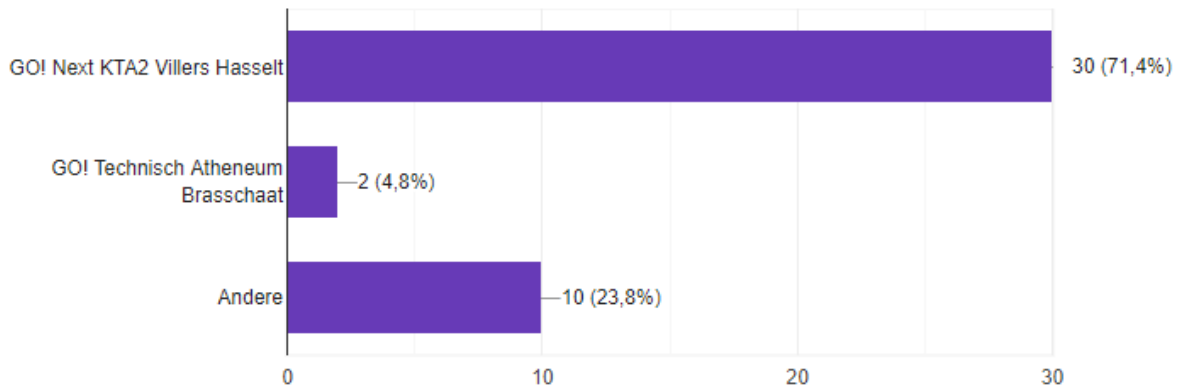

Figuur 1: wat is je geslacht ?

In welke school zit uw kind?

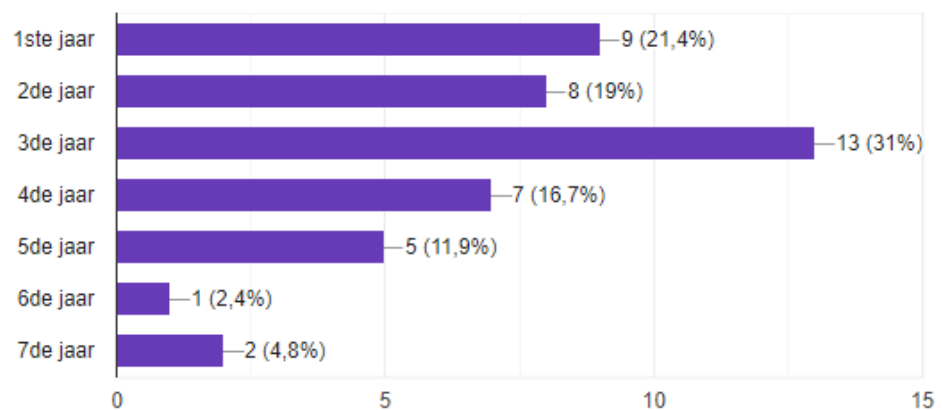
42 antwoorden

Figuur 2: welke school ?

In welk jaar zit uw kind?

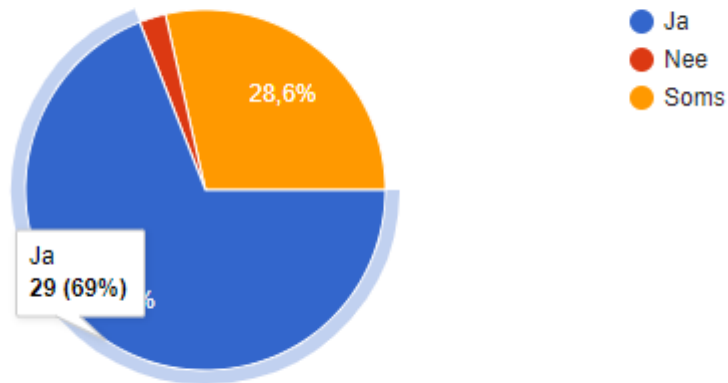
42 antwoorden

Figuur 3: in welk jaar zit je kind ?

Vindt u het krijgen van punten belangrijk voor uw kind?

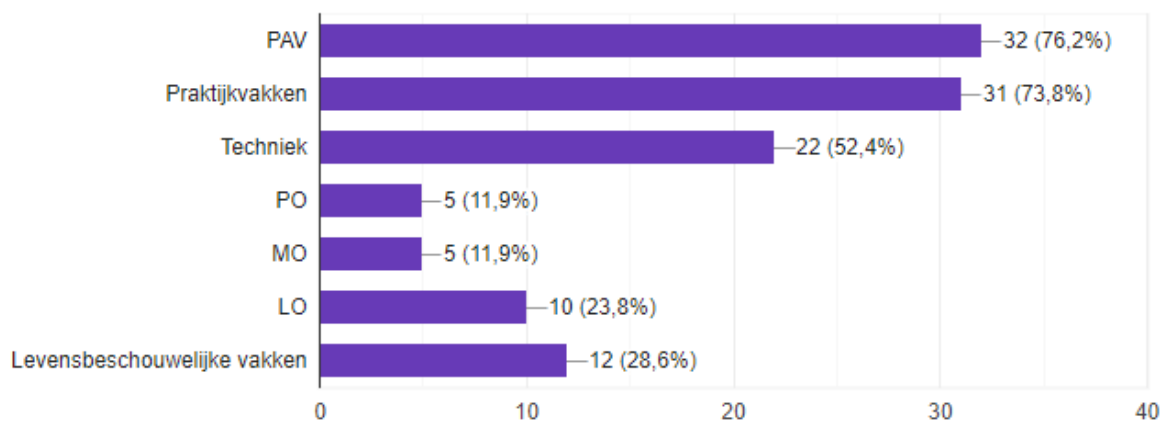
42 antwoorden

Figuur 4: zijn punten belangrijk ?

Bij welke vakken vindt u punten krijgen belangrijk?

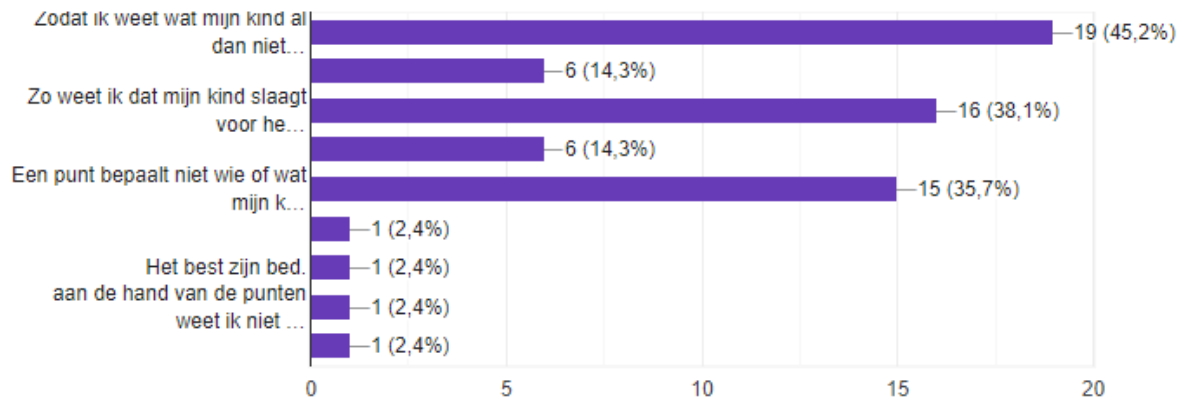
42 antwoorden

Figuur 5: bij welke vakken zijn punten belangrijk ?

Waarom vindt u punten krijgen al dan niet belangrijk?

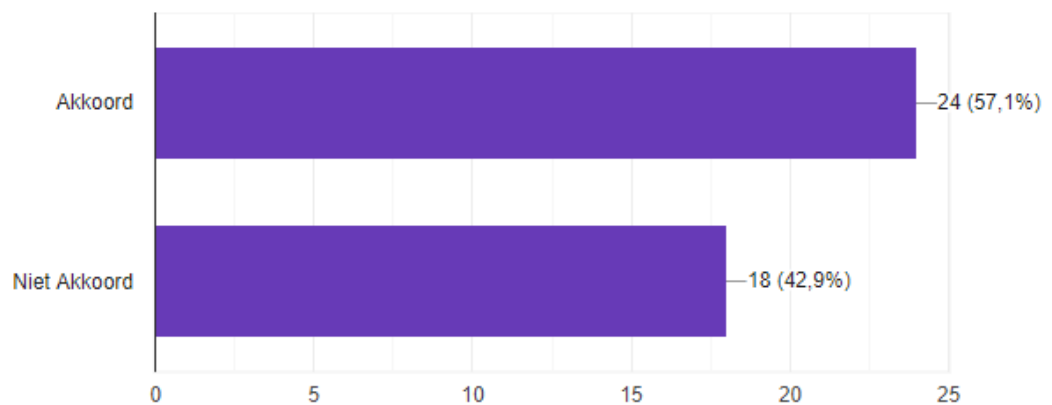
42 antwoorden

Figuur 6: zijn punten belangrijk ?

Akkoord of niet akkoord: "Als je goede punten haalt, ken je ook de leerstof"

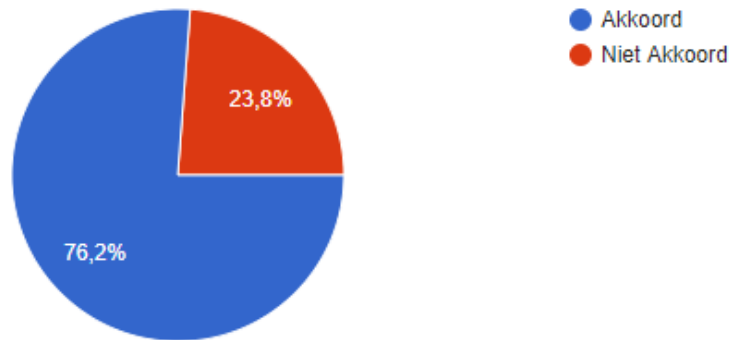
42 antwoorden

Figuur 7: ken je de leerstof als je goede punten behaald ?

Akkoord of niet akkoord: "Mijn kind doet beter zijn best, als er op de opdracht punten staan"

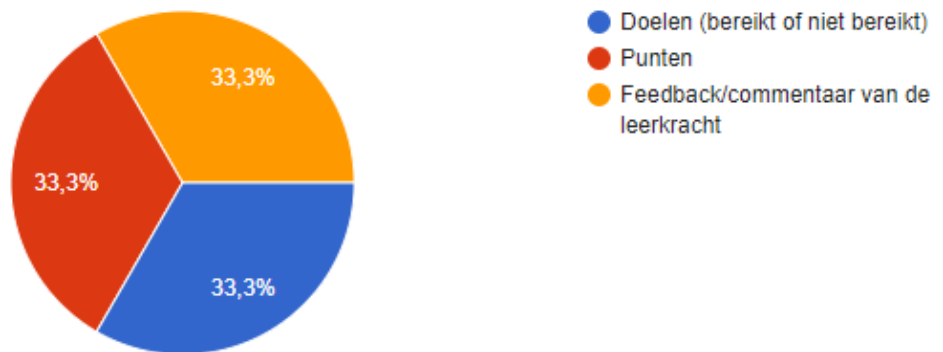
42 antwoorden

Figuur 8: doe je kind beter zijn best als er iets op punten staat ?

Stel dat uw kind thuiskomt met een opdracht waar zowel punten opstaan als doelen, wat vindt u dan het belangrijkste?

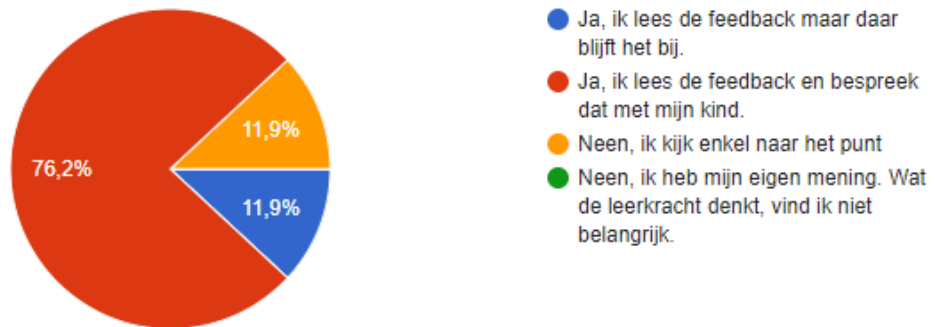
42 antwoorden

Figuur 9: vindt u punten of doelen belangrijk ?

Leest u de feedback die de leerkracht op de opdracht schrijft?

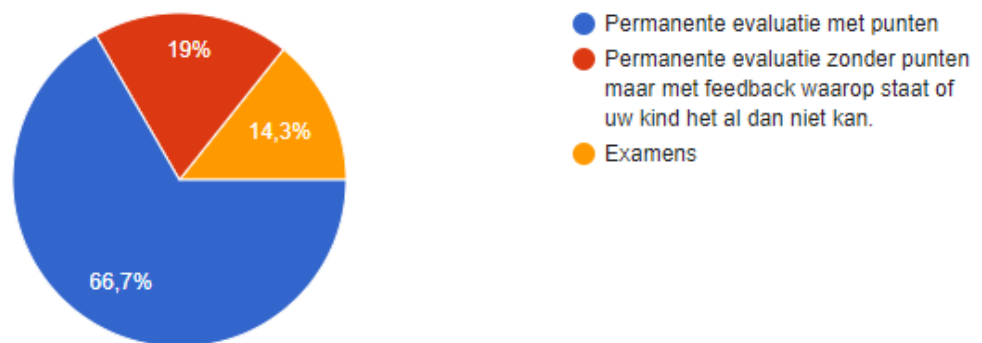
42 antwoorden

Figuur 10: leest u de feedback ?

Verkiest u permanente evaluatie of examens?

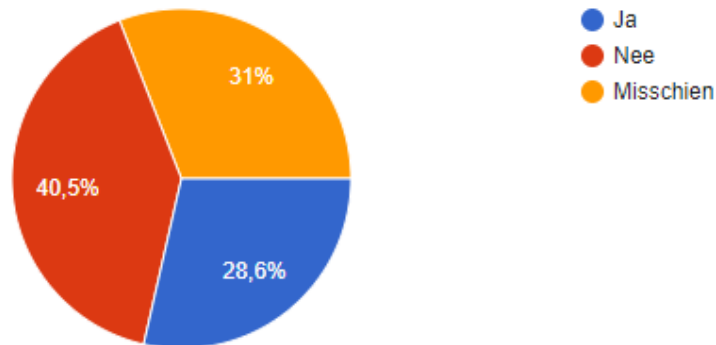
42 antwoorden

Figuur 11: wat verkiest u ?

Als de school beslist om puntloos te evalueren, zou u hiermee akkoord gaan?

42 antwoorden

Figuur 12 : zou u akkoord gaan als we puntloos gaan evalueren ?

Enkele voorbeelden van ouders hun mening over puntloos evalueren :

Wanneer mijn kinderen met toetsen zouden thuiskomen waar geen punten zouden opstaan, vind ik het voor mezelf nogal vaag wat het resultaat dan voor hen is.

puntensysteem geeft een algemeen beeld van waar je kind staat

Feedback is belangrijker dan punten

De kinderen niet in vakjes steken maar kijken wat het kind persoonlijk kan

Punten is toch belangrijk vind ik, als ze goed krijgen is dit tussen bv 6 en 8 punten. Dan weet je toch graag of je 6,5 of 8 hebt.

Ik vind dat punten nog steeds een goed beeld geven.

Ik ben voorstander om geen punten maar woorden als resultaat te krijgen.

Punten geeft me een goed beeld.

Het maakt me niet uit hoe leerkrachten nagaan wat mijn kind kan, als ze het maar kan.

Ik vergelijk graag een cijfer en dat geeft me een beeld van goed of slecht.

Ik zie graag een cijfer.

16.1.1 Besluit :

Uit het onderzoek bij de ouders kon ik zelf ervaren dat de medewerking voor het invullen van een enquête bij de ouders het minst vlot verliep. Ouders stelden zich snel de vraag waarom ze aan zo een onderzoek zouden 'moeten' meewerken. Tijdens het oudercontact had ik het meeste contact met ouders, in de andere school heeft mijn schoonzus deze taak op zich genomen. Ook aan ouders binnen de vriendenkring heb ik de bevraging gedaan, maar eveneens had ik het gevoel dat er weinig ouders mee bezig zijn, omdat het dan niets met de school van hun kind had te maken.

Het resultaat van de bevraging is ook het kleinst bij deze doelgroep. Het onderzoek verliep over verschillende graden en schooljaren, hier zie je een duidelijke variatie. Uit het resultaat blijkt dan toch nog dat de meerderheid van de ouders punten een belangrijk item vinden binnen de school-carrière van de zoon/dochter. Uit het onderzoek kunnen we ook stellen dat ouders er vanuit gaan dat de leerlingen 'goede punten' hebben ze ook de leerstof kennen, ze vinden eveneens dat leerlingen meer hun best gaan doen als de opdracht/toets ook op punten staat. (figuur 7- figuur 8). Opvallend is dat ouders hun mening gelijk verdeeld is over punten en doelen (figuur 9). Ze vinden het krijgen van feedback heel belangrijk, 76% bespreekt de feedback eveneens met zijn/haar kind (figuur 10). De meeste ouders verkiezen toch nog liever een permanente evaluatie waaraan punten worden gekoppeld. Ongeacht welke school of opleiding/afdeling blijven de ouders punten een belangrijke 'rode draad' vinden binnen de loopbaan van de school. Liefst 40% van de ouders zou er niet mee akkoord gaan als de school over zou gaan naar puntloos evalueren.

16.2 DE LEERLINGEN :

155 antwoorden

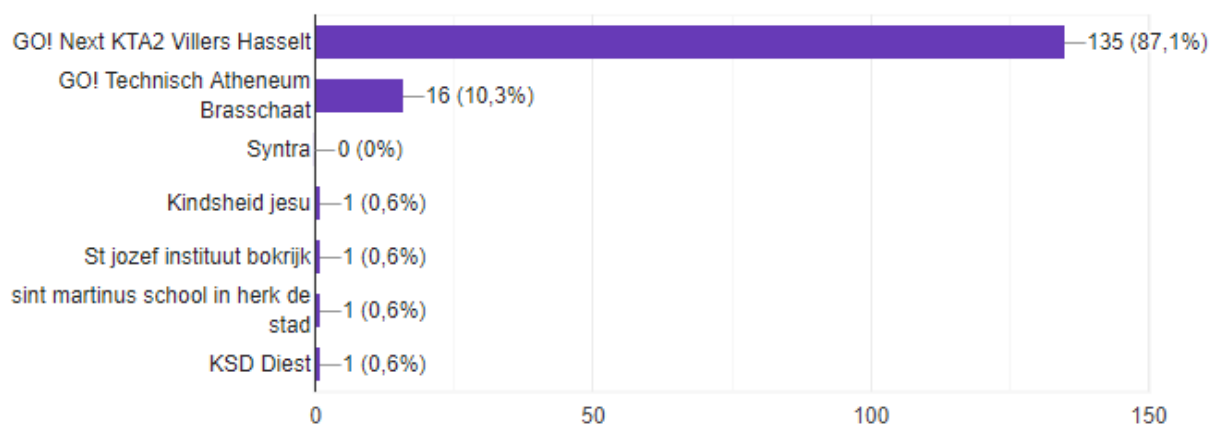
OVERZICHT

INDIVIDUEEL

Accepteert antwoorden

In welke school zit je?

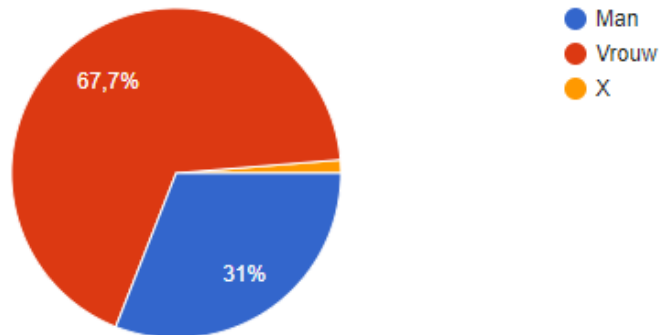
155 antwoorden

Figuur 13: in welke school zit je ?

Wat is je geslacht?

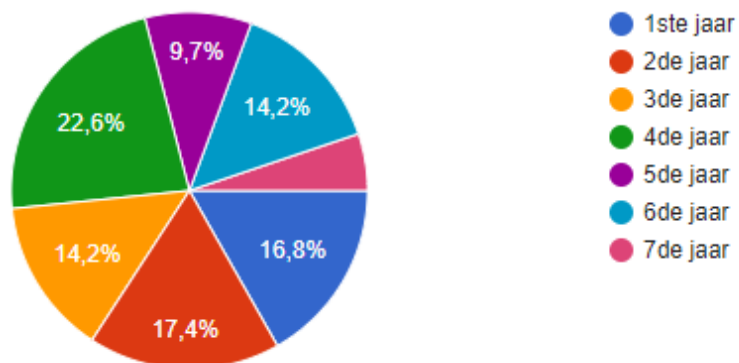
155 antwoorden

Figuur 14: wat is je geslacht ?

In welk jaar zit je?

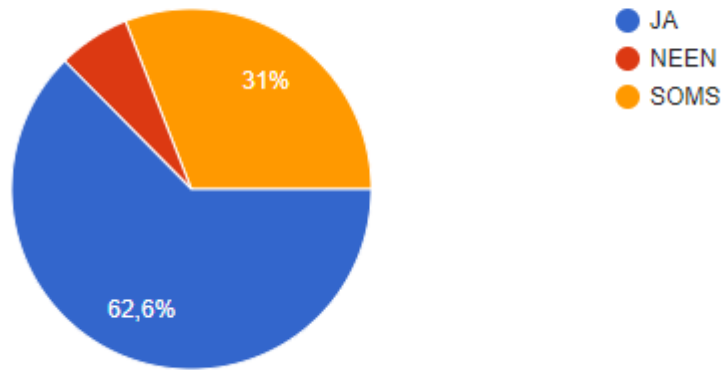
155 antwoorden

Figuur 15: welk is je jaar ?

Vind je het krijgen van punten belangrijk?

155 antwoorden

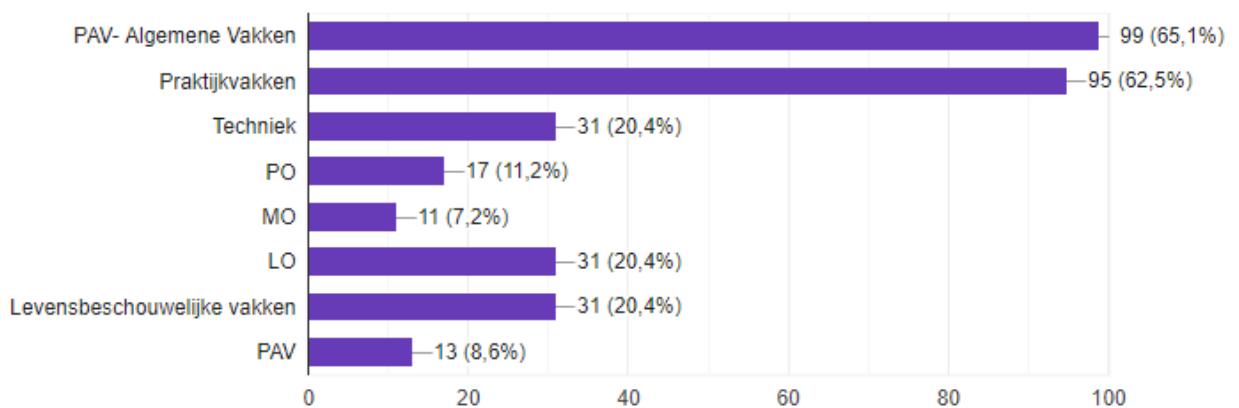

Figuur 16 : vind je punten belangrijk ?

Bij welke vakken vind je punten krijgen WEL belangrijk?

152 antwoorden

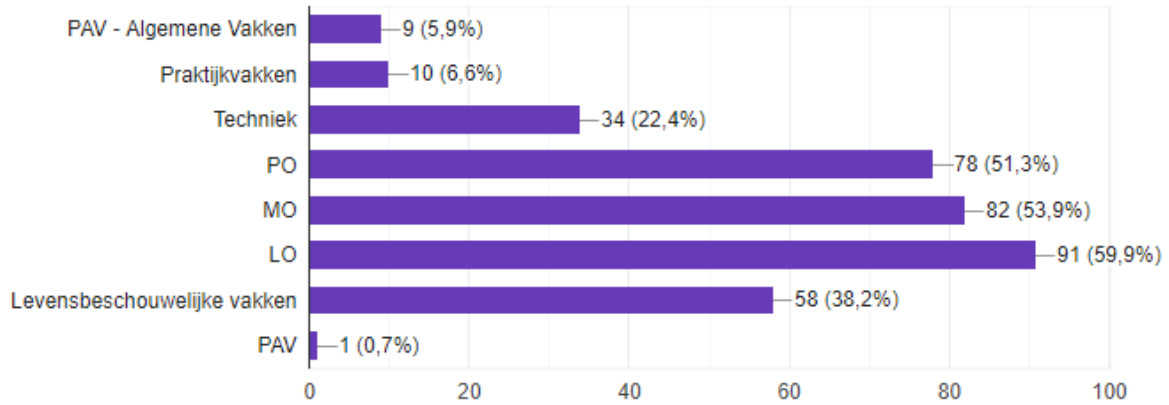

Figuur 17: bij welke vakken zijn punten belangrijk ?

Bij welke vakken vind je punten krijgen NIET belangrijk?

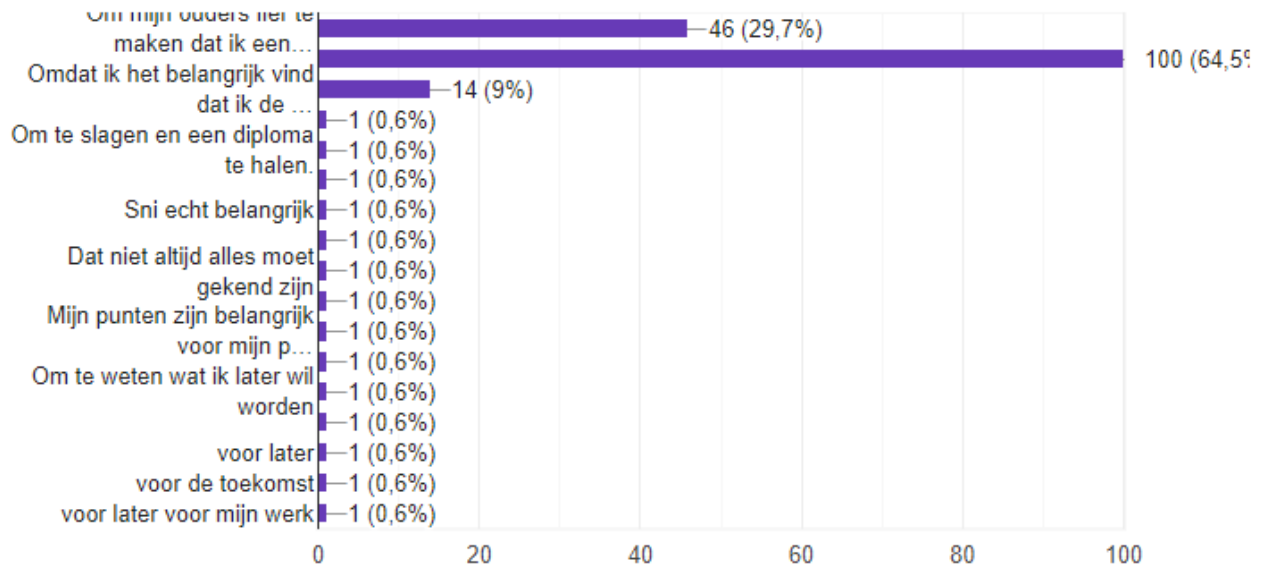
152 antwoorden

Figuur 18: waar zijn punten minder belangrijk ?

Waarom vind je het krijgen van punten belangrijk?

155 antwoorden

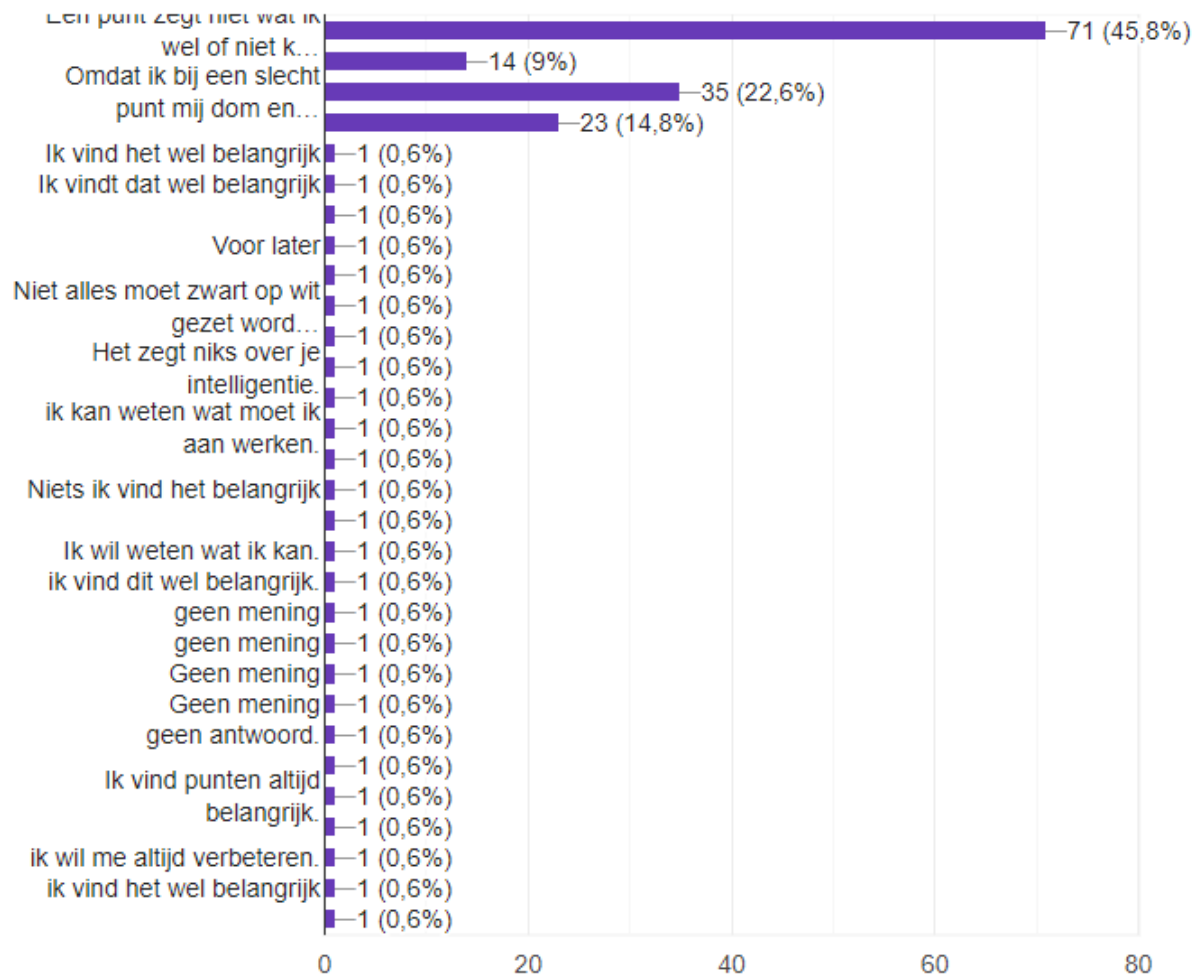

Figuur 19: waarom zijn punten belangrijk ?

Waarom vind je het krijgen van punten niet belangrijk?

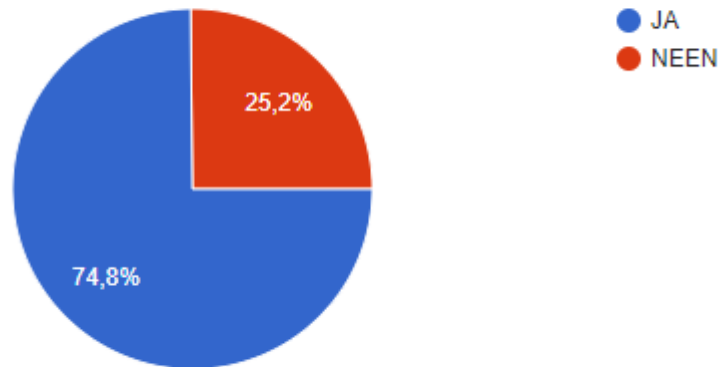
155 antwoorden

Figuur 20: waarom zijn punten niet belangrijk ?

Doe je beter je best als een opdracht op punten staat?

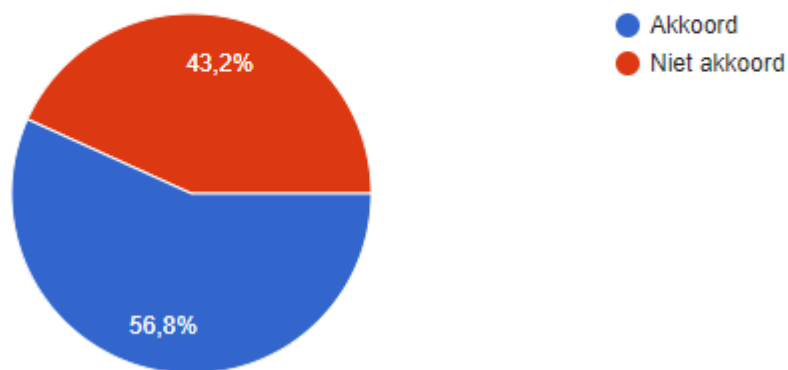
155 antwoorden

Figuur 21: Als er iets op punten staat doe je beter je best ?

Akkoord of niet akkoord? Als je goede punten haalt, ken je ook de leerstof.

155 antwoorden

Figuur 22: ken je de leerstof als je goede punten haalt ?

Lees je de feedback die de leerkracht op je opdracht schrijft?

155 antwoorden

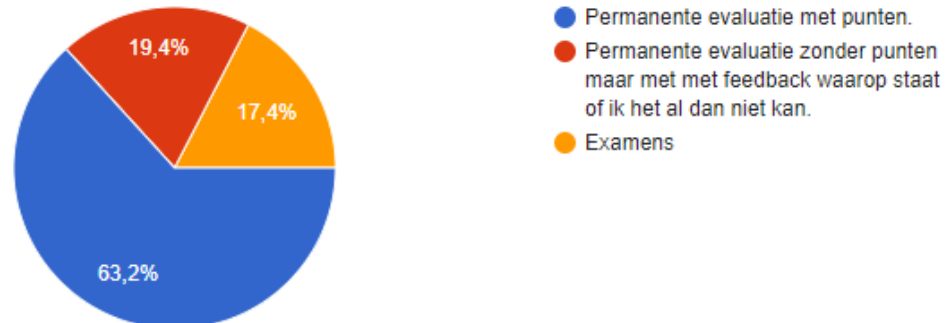

Figuur 23: lees je de feedback ?

Verkies je permanente evaluatie of examens?

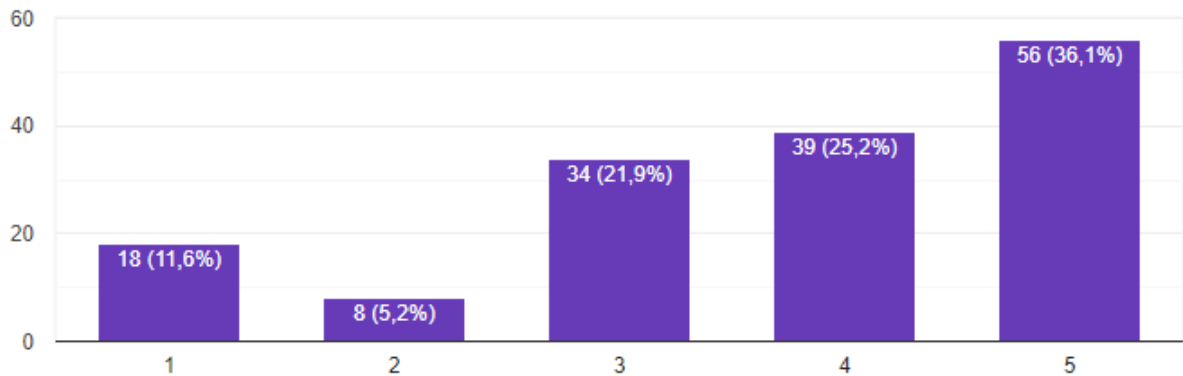
155 antwoorden

Figuur 24: verkies je permanente evaluatie of examens ?

Als er geen punten meer worden gegeven, zou je dan even goed je best doen?

155 antwoorden

Figuur 25: zou je nog evengoed je best doen als er geen punten meer zouden worden gegeven ?

16.2.1 Besluit :

Tijdens het onderzoek bij de leerlingen, heb ik geprobeerd een zo breed mogelijk beeld te verkrijgen over verschillende scholen, jaren en geslacht (*figuur 13-14-15*).

Leerlingen vinden het krijgen van punten nog steeds belangrijk liefst 62,6% vindt het krijgen van punten nog belangrijk. Vooral bij algemene vakken en praktijkvakken (beroepsgericht), 65%-62% vinden ze punten een belangrijke 'rode draad' doorheen hun schoolcarrière. Bij vakken zoals Po, Mo, Lo vinden ze punten minder belangrijk 58%-60%. Leerlingen vinden het belangrijk dat ze een punt krijgen om te weten wat ze wel en niet kunnen 65% (*figuur 19*). Anderzijds zijn er leerlingen die het krijgen van punten minder belangrijk vinden, 45,8% vinden dat een punt niks zegt over wat ze wel en niet kunnen (*figuur 20*). De meerderheid zal ook meer zijn best doen als de opdracht of toets op punten staat 74.8% (*figuur 21*). Meer dan de helft is ervan overtuigd dat als je goede punten haalt je de leerstof ook kent (*figuur 22*). Over de feedback zijn de meningen verschillend, een kleine minderheid vindt feedback belangrijk 49.7%. Vaak wordt de feedback gelezen maar daar blijft het dan ook bij (*figuur 23*). Net zoals bij de ouders vinden leerlingen een permanente evaluatie met punten evenzeer belangrijk 63.2% (*figuur 24*). Kortom, het krijgen van punten vinden en blijven leerlingen een belangrijk gegeven vinden, toch zouden ze zich blijven inzetten indien er geen punten meer worden gegeven (*figuur 25*).

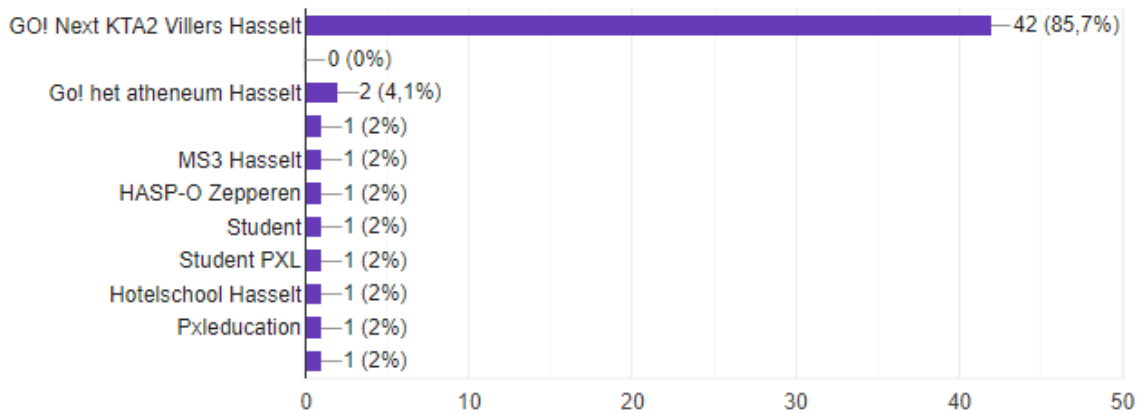
Omdat leerlingen zelf nog voorbeelden konden geven, is dit in sommige grafieken niet helemaal duidelijk. De volledige resultaten kan u bekijken in de map "Bijkomend materiaal" op EPOS.

16.3 DE LEERKRACHTEN :

In welke school geeft u les?

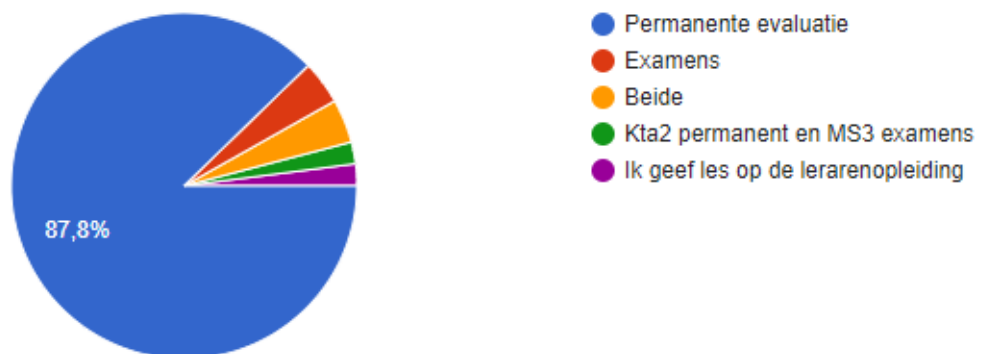
49 antwoorden

Figuur 26: in welke school geef je les ?

Beoordeelt uw school met permanente evaluatie of met examens in het BSO.

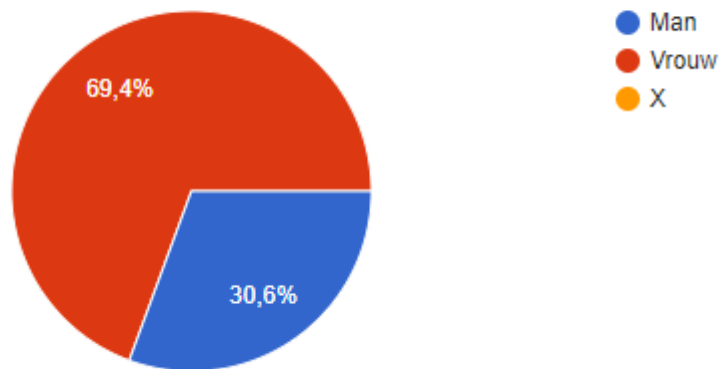
49 antwoorden

Figuur 27: hoe beoordeelt je school ?

Wat is uw geslacht?

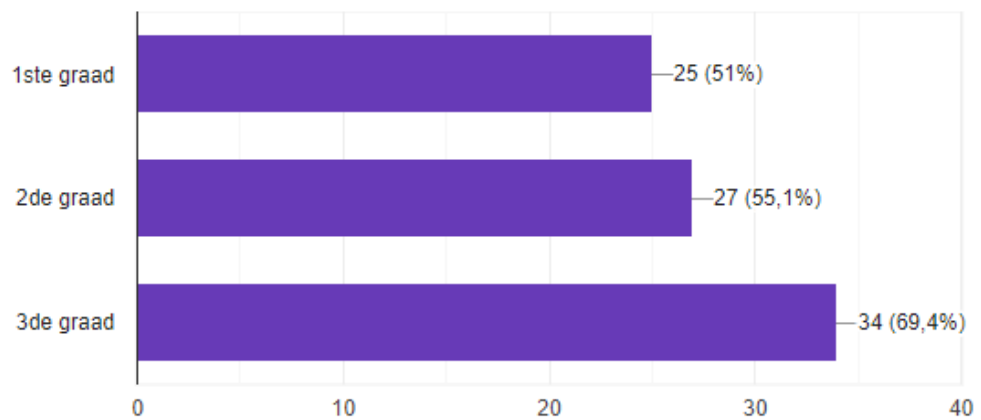
49 antwoorden

Figuur 28: wat is je geslacht ?

In welke graad geeft u les?

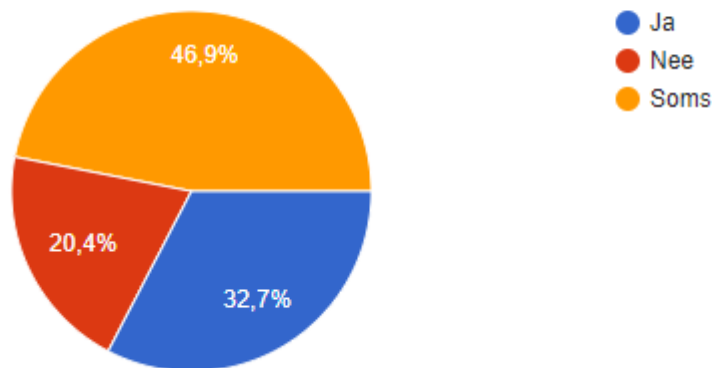
49 antwoorden

Figuur 29: in welke graad geeft u les ?

Vindt u het geven van punten belangrijk?

49 antwoorden

Figuur 30: is het geven van punten belangrijk ?

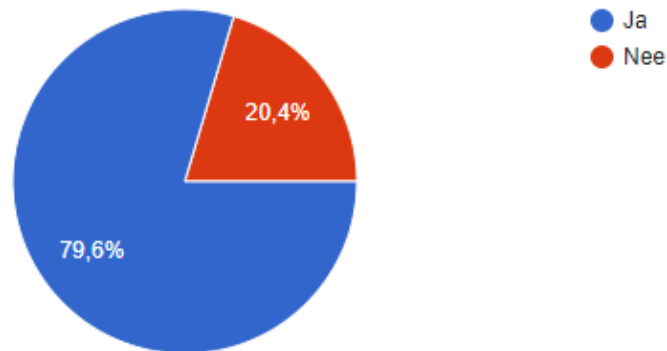
Enkele voorbeelden van de meningen van leerkrachten of punten al dan niet belangrijk zijn :

Geen mening
Ik vind het bij onze leerlingen vaak een momentopname. Ze geven niet altijd weer wat ze kunnen. Ze werken enkel omdat het op punten staat.
Punten zijn voornamelijk productgericht, toch moeten we in het onderwijs meer streven naar procesgerichte evaluaties. Verder is het opmerkelijk dat punten iets is dat ingeburgerd zit bij de leerlingen. Leerlingen verwachten dat wanneer ze een taak / test moeten uitvoeren, ze er punten op zullen krijgen. Indien je hen een opdracht laat uitvoeren die niet geëvalueerd zal worden, ontbreekt er vaak een bepaalde attitude, want men acht deze opdracht dan niet belangrijk.
Ik vind het geven van punten soms belangrijk maar bij de objectieve criteria (kennis en inzicht,...) veel minder belangrijk
Geeft onvoldoende inzicht in het leerproces en is een beperkte meerwaarde voor de lln
Het is een signaal dat bij de lln (die vaak schoolmoe zijn) het d'aide,ijkst overkomt.
Vergelijken met een standaard is makkelijker, je weet waartoe je naar werkt en waar het verschil zit.
Competentiegerichte beoordeling is belangrijker
Transparante evaluatie voor de leerlingen

Figuur 31: wat is de mening ?

Bent u van oordeel dat leerlingen beter hun best doen als de evaluatie op punten staat?

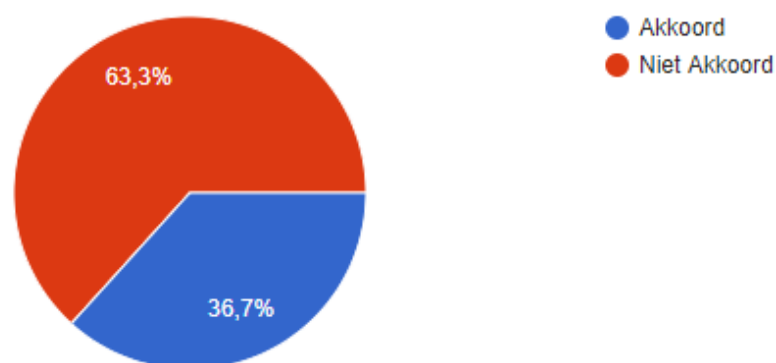
49 antwoorden

Figuur 32: doen leerlingen hun best als de opdracht op punten staan ?

Akkoord of niet akkoord: als de resultaten goed zijn, hebben de leerlingen de doelen bereikt.

49 antwoorden

Enkele voorbeelden over de meningen van leerkrachten, of leerlingen een goed punt hebben ze ook het doel errond hebben bereikt :

Hier kan u uw mening toelichten op bovenstaande stelling.

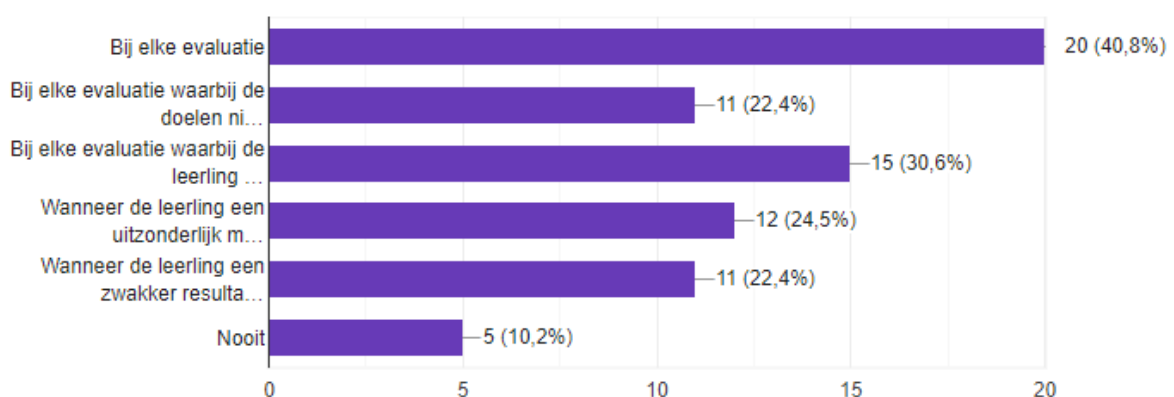
44 antwoorden

geen mening
Enkel als het een goede evaluatie is die alle doelen deftig test
Ze doen hun best enkel omdat ze weten dat de taal/toets op punten staan. Ze hebben het helemaal niet door wat ze wel en niet kunnen.
Wat als je leerling op bijvoorbeeld een multiplechoice test naar de correcte antwoorden gist en geluk heeft? In zulke gevallen beheerst die leerling absoluut niet de gewenste doelen.
Als de doelen worden verwoord en geëvalueerd
Enkel wanneer per doelstelling een concreet geformuleerde evaluatie wordt gekoppeld
In een afdeling zoals publiciteit is het niet omdat ze mooi kunnen tekenen, ze ook de opdracht hebben gevolgd.
Soms meer door inzet dan door kennis. Beheersing dan eerder wel.
Hangt af van de moeilijkheidsgraad en betrouwbaarheid van de opdracht
Indien doelgerichte evaluaties worden de kwaliteitseisen opgesteld naargelang de doelstellingen. Afhankelijk van de beoordeling zijn de doelen al dan niet bereikt.
Het eindresultaat geeft niet weer hoe goed de leerlingen gescoord heeft op de verschillende onderdelen van de

Figuur 33: de mening over wel of niet bereikte doelen.

Hoe vaak voegt u feedback toe op evaluatie?

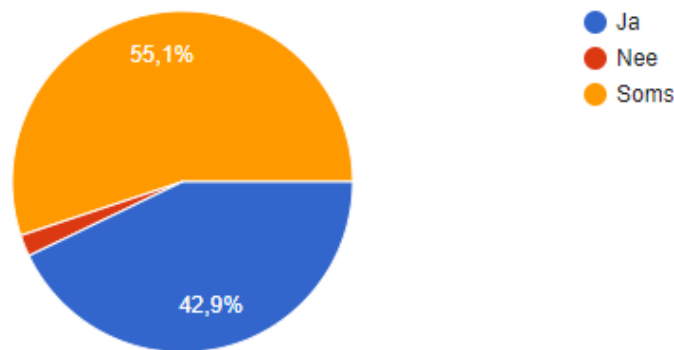
49 antwoorden

Figuur 34: voegt u feedback toe?

Heeft u het gevoel dat uw feedback iets bijdraagt tot het leerproces van de leerling.

49 antwoorden

Figuur 35: heeft feedback een bijdrage tot een leerproces?

Enkele voorbeelden van meningen, of feedback een bijdrage levert aan het leerproces :

Hier kan u uw mening toelichten over feedback op evaluaties.

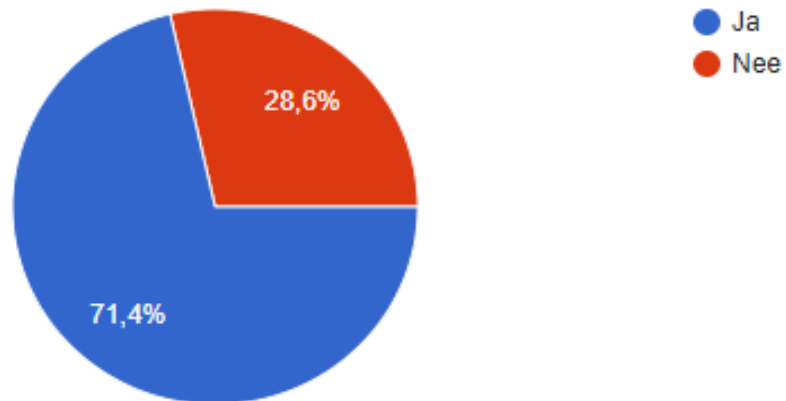
38 antwoorden

Door te werken met feedback geef je de leerlingen de kans om te groeien binnen hun eigen leerproces. De leerling ziet waar zijn kwaliteiten en werkpunten liggen en waar hij / zij dus een extra tandje voor moet bijsteken. Bij het geven van feedback is het ook belangrijk dat je dit op een goede manier doet. Zo is het belangrijk om niet uitsluitend werkpunten aan te halen, maar ook enkele kwaliteiten.
Er wordt niet altijd iets mee gedaan
Noodzakelijk aspect van het feedproces om leren te stimuleren
Voor praktijkvakken in het beroeps is dit heel anders dan voor algemene vakken. Hier wordt het nogal eens over her hoofd gezien.
Ze kijken niet altijd naar de feedback en doen er zeker niks actiefs mee.
Zeer belangrijk. Vooral de feedup en feedback blijkt zichtbaar effect te hebben bij het afnemen van evaluaties. De leerling op voorhand duiden op de verwachtingen zodat naderhand gericht geduid kan worden waar de fouten gemaakt geweest zijn en aan gewerkt moet worden.
Duiding
Feedback is nodig om uit te leren
Geen mening

Figuur 36: wat is de mening op feedback ?

Verkiest u permanente evaluatie boven examens?

49 antwoorden

Figuur 37: permanente evaluatie boven examens?

Hier kan u uw mening toelichten over uw keuze rond permanente evaluatie of examens.

38 antwoorden

Wanneer uw permanente evaluatie goed geregeld is, kan er ingespeeld worden op de noden van de leerlingen. Examens zijn slechts een momentopname en is hierdoor in mijn ogen niet representatief genoeg om een leerling te beoordelen of hij / zij al dan niet de vooropgestelde doelen heeft bereikt.

Het is mij om het even hoe we evalueren.

Afhankelijk van het vak .. ook een voorstander van projectwerk

Bij een examen kan je beter toetsen of een lln het zelfstandig kennen of begrepen hebben . Anders dan in de praktijk.

Permanente evaluaties sluit beter aan bij het evalueren van leerproces dan examens (= momentopnames).

Examens bereiden leerlingen die eventueel verder willen studeren beter voor.

constant evalueren is noodzakelijk om het op de bal kunnen spelen

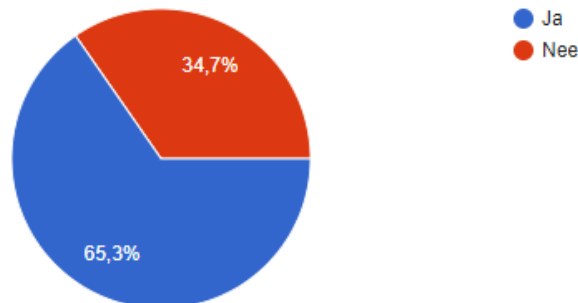
Leerlingen (zonder examen) kunnen geen grote leerstofpakketten meer verwerken. Ze zullen problemen ondervinden als ze verder studeren.

In een BSO, die erg praktisch gericht is wel. Geeft ook minder stres bij de leerlingen geen minder momentopname van examens.

Figuur 38: wat is de mening over permanente evaluatie of over een examen ?

Kunnen we in de toekomst beter evalueren op doelen in plaats van op punten?

49 antwoorden

Figuur 39: evalueren op doelen in plaats van punten?

Hier kan u uw mening geven over evalueren op doelen in plaats van punten.

49 antwoorden

geen mening

Wanneer je op een doel gaat evalueren, kan je zien welke competenties je goed kan. Je werkt specifiek op de vaardigheden een punt is eerder globaal cijfer van de gehele opdracht waarin verschillende doelen zitten. Het is algemener wanneer je specifiek gaat beoordelen op doelen, beoordeel je ook enkel dat doel.

Door bijvoorbeeld te werken met een doelenrapport blijf je heel transparant naar de leerling toe en zo ziet hij / zij ook duidelijk de stand van zaken zonder dat daar een cijfer op geplakt wordt.

Punten voor leerlingen blijven een belangrijke drijfveer om opdrachten binnen de school te maken.

Werkt duidelijker, transparanter en doelgerichter

Ik geef punten op mijn doelen.

Datgeen wat bereikt is , is dan duidelijker.

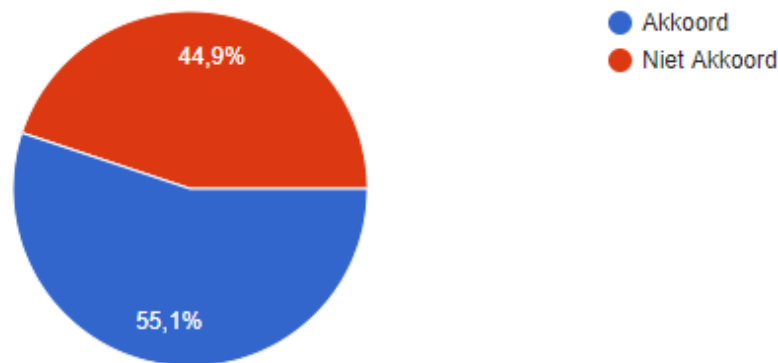
Ze behalen een doel of niet en dat beoordeel je

Veel duidelijker voor de leerling wat er verwacht wordt en waar er naartoe gewerkt moet worden

Figuur 40: wat is de mening over doelen in plaats van punten ?

Akkoord of niet akkoord "Indien mijn school overgaat naar puntloos evalueren, zal mijn planlast groter worden"

49 antwoorden

Figuur 41: denkt u dat de planlast groter zal worden ?

16.3.1 Besluit :

Uit de enquête blijkt dat de leerkrachten van KTA2 de enquête het meest ingevuld hebben, daarbij viel op dat de meesten leerkrachten ook vrouwelijk zijn (*figuur 26-28*). De medewerking van de leerkrachten verliep elders in de school niet vlotjes. Doordat ik een langere periode door mijn werkplekieren stage heb gelopen, waren de leerkrachten bereid om deel te nemen aan de enquête. Binnen de scholen wordt er bij de beroepsafdeling vooral met permanente evaluatie gewerkt en verkiezen de leerkrachten dit ook binnen de afdeling (*figuur 37*), het afnemen van examens gebeurt zelden (*figuur 27*). De leerkrachten hebben eveneens hun meningen mogen toelichten waarom de keuze eerder bij een permanente evaluatie ligt (*figuur 38*) dit zijn maar enkele voorbeelden van meningen. Het blijkt dat leerkrachten het geven van punten niet altijd even belangrijk vinden 46.9%, daarentegen is er toch 32.7% die het geven van punten dan wel weer belangrijk vindt (*figuur 30*). De enquêtes die werden afgenomen bij de leerkrachten variëren over de verschillende graden (*figuur 29*). De meerderheid van de leerkrachten vinden punten nog steeds belangrijk omdat bijna 80% ervan overtuigd is dat leerlingen beter hun best doen als er een opdracht of toets wordt beoordeeld met punten (*figuur 32*), hoewel leerkrachten (*figuur 33*) er niet van overtuigd zijn dat wanneer de resultaten goed zijn, de leerlingen ook hun doelen hebben bereikt. Het geven van feedback door de leerkracht gebeurt door de meeste leerkrachten 40.8% slechts 10% geeft nooit feedback (*figuur 34*).

Niet alle leerkrachten zijn ervan overtuigd dat feedback een bijdrage heeft 55% denkt zelf dat het maar enkele keren werkt, de meningen over, of feedback bijdraagt tot het leerproces is te volgen op (*figuur 35-36*). Toch zijn de leerkrachten, 65.3% ervan overtuigd en willen ze innoverend werken om naar de toekomst meer te evalueren naar doelen in plaats van met punten (*figuur 39-40*), ook door hun mening en argument te geven blijkt dat de leerkracht hiervoor openstaat. Tegenover dit voorstel blijkt dan wel dat de meesten leerkrachten overtuigd zijn 55.1%, als de school zou overgaan naar puntloos evalueren de planlast van de leerkracht groter en zwaarder zal worden (*figuur 41*).

De volledige enquêtes kan u terugvinden in de map "Bijkomende materiaal" op EPOS.

Dus tot zo ver mijn bevraging bij de drie doelgroepen die in de toekomst hiermee te maken zullen krijgen. Het verbaasde me dat punten nog steeds aanwezig zijn op zoveel verschillende manieren. Het punten geven heeft zijn voordelen, maar uiteraard zijn er ook nadelen aan verbonden. Een punt geeft geen duidelijk zicht of een concrete doelstelling is bereikt. Tijdens een klassenraad of om tot remediërvorstelling te komen is het niet evident om op basis van deze informatie te oordelen. Is een leerling dan geslaagd omdat zijn punt oké is maar eigenlijk de doelstelling niet heeft behaald? Als leerkracht moet je dan gaan oordelen aan de hand van een leerplan en niet aan de hand van het evaluatiesysteem, iets wat we uiteraard niet willen.

Mijn onderzoek bestond eruit om een evaluatie te doen waarbij men uitgaat van het leerplan, namelijk te doelstellingen beoordelen. Niet door gebruik te maken van punten maar door te oordelen wat bereikt of niet bereikt werd.

Dit heeft meer voordelen, het geeft een duidelijk overzicht, men ziet wat de leerling kan en wat niet en men kan het linken met de eindtermen. Het groeiproces van de leerling wordt duidelijk weergegeven, dit is niet alleen duidelijk voor de leerkracht maar werkt ook positief naar de leerling zelf. Het biedt ook een transparantie naar leerkrachten, leerlingen, ouders en de directie. Wanneer er gebruik wordt gemaakt van een standaard doelenrapport is het zelf vereenvoudigd en snel in te vullen.

Ook naar remediëring toe, in de loop van het jaar kan je sneller de tekorten zien bij een leerling. Hierdoor kan je sneller en gericht remediëring uitwerken.

Taken, rapporten, maar ook attitudes worden beoordeeld aan de hand van een puntensysteem, terwijl eigenlijk de doelen voorop staan. Het klassieke systeem zit vastgeroest, alles wordt gekenmerkt door een punt. Een goed punt, dan is het goed en heb je je best gedaan. Een slecht punt, dan presteer je ondermaats en heb je onvoldoende. Binnen het onderwijs moeten we misschien eens afstappen van het klassieke systeem en moeten we leren reflecteren op de doelstellingen en kijken of deze wel of niet worden bereikt. Hebben we de doelen bereikt, dan kan je het. Heb je de doelstellingen nog niet volledig onder de knie, dan moet je hier verder aan werken tot je doel bereikt is. Maak in het begin van het schooljaar een doelenrapport op, waarin al de doelen staan die men tegen het einde van het schooljaar moet kennen/kunnen. Een voorbeeld hiervan vind je terug in de bijlage van mijn eindwerk.

Het doel dat ik had met dit eindwerk was om leerkrachten, leerlingen maar ook ouders te laten inzien dat een puntensysteem geen objectieve kijk geeft en cijfers eigenlijk niks willen zeggen. Leerlingen en ouders moeten zich bewust worden van de vaardigheden en kennis die de leerlingen hebben en deze kunnen gebruiken in de praktijk. Wanneer je hiervan bewust wordt, begrijp je dat punten niets willen zeggen. Als je een doelstelling hebt bereikt/niet hebt bereikt is het via het doelenrapport zeer overzichtelijker. Begrijpelijk is dat vaak de omschrijving van de doelen niks willen zeggen voor de ouders en vaak ook niet voor de leerlingen. De overgang van een doelenrapport naar een woordrapport is dan de volgende stap.

Ik denk dat als we overstappen naar doelenrapporten we als leerkracht sterker in onze schoenen staan. We krijgen een beter individueel overzicht van de leerling. Als leerkracht kunnen we persoonlijker werken en ingaan op de rol als coach. Bij gesprekken met de ouders wordt het minder algemeen en meer concreet en persoonlijk. Er wordt niet meer gesproken over samenvattende cijfers maar wel over concrete doelen en competenties die vasthangen aan de talenten van elke (individuele) leerling.

Dit zijn stappen die elke school met dit project kan verder zetten. Kortom punten vervangen door doelen en deze omzetten in een woordrapport.

Ik hoop alleszins dat mijn werk genoeg heeft geïnspireerd om er in de toekomst binnen het vernieuwend onderwijs mee aan de slag te gaan.

Literatuurlijst

S.N. (2012). Evalueren in het secundair onderwijs . *evalueren in het secundair onderwijs - visietekst van het GO!* . GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap .

Branden, K. V. (2015). *Onderwijs voor de 21ste eeuw*. Leuven : Acco.

Standaert, R. (2014). *De becijferde school* . Leuven/Den Haag: Acco .

Overheid, V. (S.N). *Vlaanderen is onderwijs en vorming - breed evalueren kan je leren* .
Opgehaald van onderwijs Vlaanderen : <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/breed-evalueren-kan-je-leren>

<https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/toolkit-breed-evalueren-competenties-nederlands-in-het-secundair-onderwijs>

<https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/toolkit-breed-evalueren-competenties-nederlands-in-het-secundair-onderwijs>

Backer, F. D. (2013). *Toolkit Competenties Nederlands*. Leuven : Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming.

S.N. (S.D). *Coachingspakket Breed Evalueren 'Zie je wat ik kan?!'*. Opgehaald van steunpunt diversiteit en leren :

<http://www.steunpuntdiversiteitenleren.be/materiaal/materialen/coachingspakket-breed-evalueren-zie-je-wat-ik-kan>

http://old.steunpuntdiversiteitenleren.be/sites/default/files/Evalueren_om_te_leren_0.pdf

Anouke Bakx, A. R. (2012). *opbrengstgericht onderwijs ontwerpen* . Bussum: Couthino.

Education, P. (2018-2019). Bachelorproef - gids voor de bachelorproef. *professionele bachelor in het onderwijs- secundair onderwijs* . Hasselt, Limburg, Belgie: PXL Education - professionele bachelor in het onderwijs- secundair onderwijs .

Geraadpleegde werken

Zie de rapporten over schooluitval op [www. Aanvalopschooluitval.nl](http://www.Aanvalopschooluitval.nl) (voor Nederland) en www.steunpuntsel.be (voor België)

Eric, e. (S.D). *Leer elke kind lezen de alfabetcode* . Opgehaald van alfabetcode.be -wordpress:
<https://www.alfabetcode.be/leren-zichtbaar-maken/>

Tielemans, J. (2006). *Onderwijs in Vlaanderen* . Antwerpen / Apeldoorn : Garant .

Waeckens, F. (2017-2018). bachelorproef : op naar een basecamp - samen in berg brengen van groei,zelfsturing en reflectie. *op naar een basecamp - samen in berg brengen van groei,zelfsturing en reflectie*.

Informatiepunt Onderwijs & Talentontwikkeling (SLO) - www.talentstimuleren.nl

Vanderstukken, W. (2018). eindwerk - vernieuwd en didactisch verantwoord evaluatiesysteem voor projectmatig werken . *vernieuwd en didactisch verantwoord evaluatiesysteem voor projectmatig werken*.

Vanderstukken, W. (2018). eindwerk - vernieuwd en didactisch verantwoord evaluatiesysteem voor projectmatig werken. *vernieuwd en didactisch verantwoord evaluatiesysteem voor projectmatig werken- handleiding voor leerkrachten* .

S.N. (S. D). *Zie wat ik kan* . Opgehaald van Steunpunt diversiteit leren : Eric, e. (S.D). *Leer elke kind lezen de alfabetcode* . Opgehaald van alfabetcode.be -wordpress:
<https://www.alfabetcode.be/leren-zichtbaar-maken/>

http://old.steunpuntdiversiteitleren.be/sites/default/files/Scoren_0.pdf

Petyer Van Petegem, I. I. (2012). *Wegwijs in het Vlaas Onderwijs* . Mechelen : Plantyn.

Bijlagen

Bijlage 1 : Deze tabel dient als handvatten voor de leerkrachten binnen het duurzame 21ste eeuws onderwijs.

Tijdens observaties in de klassen heb ik deze tabel geraadpleegd om te kijken of leerkrachten deze tabel hanteren om aan de sluiten binnen het vernieuwend onderwijs en wat het als besluit heeft opgeleverd.

Principe	Toelichting
1. ACTIVEER	Onderwijs moet leerlingen activeren en aanzetten om actief te leren en intensief energie te investeren in hun eigen leerproces.
2. VERLEG GRENZEN	Onderwijs moet leerlingen voortdurend uitdagen om nieuwe dingen te leren die ze nog niet kennen en kunnen.
3. VERBIND	Onderwijs moet krachtige verbindingen tot stand brengen tussen het nieuwe en de voorkennis van de leerlingen, tussen concrete en abstracte inhouden, tussen theorie en praktijk, tussen actie en reflectie,...
4. GLOBALISEER	Onderwijs moet flexibel omgaan met grenzen tussen vakken, tussen school- en buitenwereld. Het moet strakke structuren die het verwerven van de sleutelcompetenties afremmen, doorbreken.
5. DIVERSIFIEER	Onderwijs moet een brede waaier aan onderwijsmethodes hanteren en moet leerlingen gedifferentieerd ondersteunen. Het moet de verschillen tussen leerlingen positief benutten.
6. PACIFICIEER	Onderwijs moet zich voor leerlingen afspeelen in een veilige en positieve leeromgeving. Tegelijkertijd moet het leerlingen sensibiliseren en de kracht geven om een bijdrage te leveren tot een betere en veiligere en vreedzame leefomgeving binnen en buiten de school.
7. WERK SAMEN	Onderwijs moet leerlingen veelvuldig de kans geven om met en van elkaar te leren.

8. PASSIONEER	Onderwijs moet de passie die de leerlingen voor leren hebben, verder aanwakkeren.
---------------	---

Deze tabel overgenomen uit het boek :

Branden, K. v. (2015). *Onderwijs voor de 21ste eeuw*, pag. 72-73. Leuven : Acco.

Bijlage 2: Woordrapport

Naam : Br.

Presentatie 10 punten	Punten	Opmerkingen	Doel bereikt
Spreekvaardigheid			
<ul style="list-style-type: none"> Je spreekt vloeiend 	2 pnt	<p>Je spreekt duidelijk, zonder aarzelen. Je moet niet naar je woorden zoeken.</p> <p>Je was voorbereid om te spreken, goed.</p>	
<ul style="list-style-type: none"> Je articuleert goed 	2 pnt	<p>Doordat je weet waarover je spreekt, ben je rustig en praat je ook rustig en duidelijk, knap !</p>	
<ul style="list-style-type: none"> Fouten bij het gebruik van de woordvolgorde en werkwoorden 	1.5 pnt	<p>Soms zijn je vervoegingen niet helemaal correct, maar daar werk je aan. Het is zeker niet 'onverstaaanbaar'.</p>	
<ul style="list-style-type: none"> Presentatie zonder spreekplan 	2 pnt	<p>Je was goed voorbereid? Je wist waarover je sprak. In de PPT stonden enkel kernwoorden door deze tijdens je presentatie te zien wist je meteen waarover je moest praten.</p>	
<ul style="list-style-type: none"> Afgestemd op de klas 	2 pnt	<p>Je presenteert voor de klas, met de PPT achter je . Je leest niet af , knap gedaan !</p>	

Opmerkingen :			Voor mij persoonlijk vond ik je presentatie HEEL goed Brenda ! Ik zie dat jij hier tijd hebt ingestoken en goed voorbereid hebt ! Blijf zeker groeien en durf jezelf uit te dagen met nog presentaties zoals deze en gebruik dan als extra uitdaging : moeijkere en nieuwe woorden !
---------------	--	--	--

PPT uploaden en inhoudelijk	Punten	Opmerkingen	Doel bereikt
5 punten			
<ul style="list-style-type: none"> Is de PPT geüpload 	1 pnt		
<ul style="list-style-type: none"> Voldoet ze aan de criteria (geen volledige zinnen – 5 dia's 	2 pnt	<p>Je hebt meer dan 5 dia's. Op elke dia stonden foto's. Je maakt gebruik van kernwoorden.</p> <p>Je werkt origineel (GIF) , knap !</p>	
<ul style="list-style-type: none"> Is de inhoud correct- volledig 	1 pnt	Alle informatie die je meedeelt, was volledig en correct. Je maakte een mooie	

		onderverdeling tussen hernieuwbare -energie en fossiele brandstoffen.	
<ul style="list-style-type: none"> • Stonden er fouten in de presentatie 	1 pnt	Jij maakt een presentatie zonder fouten. Goed dat je de PPT naleest.	

Medewerking	Punten	Opmerkingen	Doel bereikt
5 punten			
<ul style="list-style-type: none"> • Je hebt respect voor de medeleerling (je luistert, je stoort niet) 	2.5 pnt	Je bent aandachtig en volgt alle presentaties.	
Ik stel vragen aan mijn medeleerling (stel duidelijke vraag, en blijf doorvragen)	2.5 pnt	<p>Je durft vragen te stellen bij de andere leerlingen hun presentaties.</p> <p>Je vragen zijn ook duidelijk en hebben betrekking op het onderwerp.</p>	

TOTAAL : /20

DOEL **wel**/ Niet bereikt : Je hebt alle doelen bereikt tijdens je presentatie Br. Voor mij groei je tijdens presentaties.

Blijf zeker zo verder doen. Ik zou je willen uitdagen door de volgende keer zeker weer zo een presentatie neer te zetten, durf jezelf extra uit te dagen door het uitbreiden van je woordenschat. Daarmee bedoel ik durf moeilijke woorden te gebruiken en ga op zoek naar synoniemen voor woorden (andere woorden, maar met dezelfde betekenis); Knap gedaan !

Naam : B.

Presentatie 10 punten	Punten	Opmerkingen	Doel bereikt	
Spreekvaardigheid				
<ul style="list-style-type: none"> Je spreekt vloeiend 	1.5 pnt	Je sprak vloeiend en je wist waarover je presentatie ging. Dit vind ik een groot pluspunt !		
<ul style="list-style-type: none"> Je articuleert goed 	1 pnt	Doordat je met je aangezicht vaak naar het scherm van de computer zat, was het niet altijd duidelijk wat je vertelde. Ook dit kan je leren.		Zorg dat je houding van je lichaam goed is tijdens het presenteren. Door je presentatie te oefenen voor de spiegel, word je zelfzeker en komt de voorstelling 'zekerder' over.
<ul style="list-style-type: none"> Fouten bij het gebruik van de woordvolgorde en werkwoorden 	0 pnt	Doordat je geen volledige zinnen in je PPT mocht gebruiken, struikelde je af en toe over de zinsbouw. Dat is helemaal niet erg, blijf hierop inzetten. Niet opgeven je doet het erg goed !		B. , bij jou moeten we nog wat oefenen op de opbouw van de zinnen (zinsconstructie) dit kunnen we alleen blijven doen door te oefenen. Blijf jezelf in te zetten voor Nederlands, wat JIJ erg goed doet hoor !
<ul style="list-style-type: none"> Presentatie zonder spreekplan 	2 pnt	Je werkt zonder een spreekplan, dit lukt vlot. Blijven oefenen voordien. Zeg je presentatie hardop als voorbereiding dan gaat dit zeker nog vlotter gaan.		
<ul style="list-style-type: none"> Afgestemd op de klas 	0 pnt	Jammer dat je met je rug naar de klas stond en je erg geconcentreerd was op het		

		<p>scherm van de pc. Probeer van deze onzekerheid af te stappen. Durf met je aangezicht naar de klas te staan. Je kan dit.</p>		
Opmerkingen :			<p>B. persoonlijk vond ik jou presentatie zeker niet de beste/ Maar moet je de beste voor mij zijn? Je hebt wel ongelooflijk vooruitgang geboekt! Je durft nieuwe dingen uit. Werk zeker aan de taal zinnetjes. We gaan voor de perfectie, B. !</p>	

PPT uploaden en inhoudelijk 5 punten	Punten	Opmerkingen	Doel bereikt	
<ul style="list-style-type: none"> • Is de PPT geüpload 	0 pnt			
<ul style="list-style-type: none"> • Voldoet ze aan de criteria (geen volledige zinnen – 5 dia's – 2 foto's – • Overzichtelijk 	1.5 pnt			<p>Je doel is bereikt B. Let wel dat je ALLE CRITERIA bereikt, ook die van de volledige zinnen. Je PPT is overzichtelijk en je gebruikt foto's.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Is de inhoud correct- volledig 	0.5 pnt			
<ul style="list-style-type: none"> • Stonden er fouten in de presentatie 	1 pnt			<p>In je presentatie stonden nog spellingsfouten. Deze kan je voorkomen door je</p>

				presentatie zelf na te lezen of ze te laten lezen door iemand anders. Hierbij mag je altijd hulp vragen !
--	--	--	--	---

Medewerking 5 punten	Punten	Opmerkingen	Doel bereikt	
<ul style="list-style-type: none"> Je hebt respect voor de medeleerling (je luistert, je stoort niet) 	2 pnt	<p>Je bent rustig en volgt de presentaties van de anderen.</p> <p>Je luistert ook, de volgende stap is vragen durven stellen.</p>		
Ik stel vragen aan mijn medeleerling (stel duidelijke vraag, en blijf doorvragen)	0 pnt	Durf zelf eens vragen te stellen, ik weet zeker dat er bepaalde dingen zijn waarover je meer wil weten, of iets wat je misschien niet goed begrijpt. Dit mag je gerust vragen !		Ik vind dat je hier je doel nog niet bereikt, B. Misschien kan je het wel maar doe je het nog niet! Ik ben er zeker van dat jij ook vragen hebt aan je medeleerlingen, durf deze te stellen. Jij gaat hieruit leren. Fouten maken mag. Probeer hier je grenzen in te verleggen.

TOTAAL : /20

Doelen wel/niet bereikt :

Het maken van een presentatie loopt voor jou al erg goed. Bij je de eerste presentatie heb ik je echt op weg moeten helpen. Qua inhoud en opmaak maak jij deze presentatie volledig zelfstandig. Hierin ben jij erg gegroeid B. en werk je zelfstandig, knap!

Probeer zeker nog aan je spreekvaardigheid te werken. Daarmee wil ik zeggen dat jij al erg goed je best doet ! Houd dit vol ! De taal is nog een zwak onderdeelje, toch vind ik dat je zeker vooruitgang boekt en daar mag je erg trots op zijn. Durf ook vragen te stellen aan de leerkracht maar ook hulp aan je medeleerlingen, zo leer je van elkaar.

Knappe presentatie B., met veel vooruitgang !

Let vooral op de doelen die niet bereikt zijn. Zet hierop in. Ik ben zeker dat jij dat kan!

Naam : H.

Presentatie 10 punten	Punten	Opmerkingen	Doel bereikt	
Spreekvaardigheid				
<ul style="list-style-type: none"> Je spreekt vloeiend 	1.5 pnt	<p>Je spreekt duidelijk, zonder aarzelen.</p> <p>Doordat je goed voorbereiding was, kan je het vlot overbrengen. Wanneer je nieuwe/moeilijke woorden gebruikt moet je soms nog eens even terugkijken. Dat is zeker normaal hoor.</p>		
<ul style="list-style-type: none"> Je articuleert goed 	1.5 pnt	<p>Je bent rustig, komt vlot over. De informatie wordt duidelijk overgebracht. Je hebt variatie in het gebruik van woorden. Woorden die je niet dagelijks gebruikt liggen soms moeilijker in de mond. Spreek ze een paar keer hardop uit.</p>		
<ul style="list-style-type: none"> Fouten bij het gebruik van de woordvolgorde en werkwoorden 	1.5 pnt	<p>Je varieert in het gebruik van woorden. Ik vind het heel knap van jou dat jij nieuwe dingen leert en deze ook gebruikt (je gebruikt moeilijke woorden – woorden uit de bundel) heel knap H. !</p>		
<ul style="list-style-type: none"> Presentatie 	2 pnt	Jij maakt geen gebruik van een		

zonder spreekplan		spreekplan, dit heb je niet nodig want je PPT is duidelijk en overzichtelijk. Je kan de informatie uitleggen aan de hand van je kernwoorden, mooi.		
<ul style="list-style-type: none"> Afgestemd op de klas 	2 pnt	Je presenteert voor de klas. Je PPT is de rode draad van je presentatie. Je was goed voorbereid, met de juiste informatie. De klas luisterde aandachtig naar jou.		
Opmerkingen :			Presententeren is echt iets voor jou, H. Ik heb het gevoel dat jij zelf je grenzen verlegt. Je probeert nieuwe dingen uit. Durft je woordenschat verder uit te bouwen, je gaat opzoek naar nieuwe woorden en gebruikt ze in de juiste context. Blijf dit volhouden, super !	

PPT uploaden en inhoudelijk 5 punten	Punten	Opmerkingen	Doel bereikt	
<ul style="list-style-type: none"> Is de PPT geüpload 	1 pnt			
<ul style="list-style-type: none"> Voldoet ze aan criteria (geen volledige 	2 pnt	Je hebt meer dan 5 dia's en ze werden visueel ondersteund . Je maakt gebruik		

zinnen – 5dia’s – overzichtelijk)		van kernwoorden.		
<ul style="list-style-type: none"> Is de inhoud correct-volledig 	1 pnt	Je informatie was duidelijk, goed en geordend. Je gebruikte een uitgebreide woordenschat (onuitputtelijk, groene energie- biomassa, kernenergie...)		
<ul style="list-style-type: none"> Stonden er fouten in de presentatie 	1 pnt	Geen fouten.		

Medewerking 5 punten	Punten	Opmerkingen	Doel bereikt	
<ul style="list-style-type: none"> Je hebt respect voor de medeleerling (je luistert, je stoort niet) 	1.5 pnt	Probeer tijdens de presentatie geen vragen te stellen. Dit leidt de presentator af en hierdoor kan je medeleerling zijn ‘rode draad’ kwijt zijn.		
Ik stel vragen aan mijn medeleerling (stel duidelijke vraag, en blijf doorvragen)	2 pnt	Je stelt vragen waar je medestudenten vaak moeten over nadenken, dit is heel goed. Geef ze dan ook even de kans om erover na te denken en geef niet zelf het antwoord.		

TOTAAL : /20

DOEL **wel**/ Niet bereikt : H. je bereikt al je doelen. Dat wil niet zeggen dat je er niet meer aan hoeft te werken. Je bent sterk in spreekvaardigheid, maar probeer perfectie na te streven. Blijf jezelf uitdagen door NOG MEER je woordenschat uit te bereiden. Durf dingen te leren die je nog niet weet. Jij kan en hebt de mogelijkheden. Durf de lat voor jezelf steeds hoger te leggen. Lukt het niet, is dat niet erg dat kan geen kwaad. We zijn om uit onze fouten (alweer) te leren; knappe presentatie H.

Naam : D.

Presentatie 10 punten	Punten	Opmerkingen	Doel bereikt	
Spreekvaardigheid				
<ul style="list-style-type: none"> Je spreekt vloeiend 	2 pnt	Jij hebt duidelijk geen moeite om te presenteren. Dat wil zeggen dat jij informatie opneemt en dat in je eigen woorden kan uitlegen. Beter kan het niet.		
<ul style="list-style-type: none"> Je articuleert goed 	1 pnt	Je bent niet zenuwachtig -. Je komt zelfzeker over. Probeer je alleen niet te laten afleiden door je medeleerlingen. Hierdoor val je soms in herhaling, waardoor de 'vlotheid' wegvalt.		
<ul style="list-style-type: none"> Fouten bij het gebruik van de woordvolgorde en werkwoorden 	1.5 pnt	Door de juiste en goede kernwoorden neer te schrijven in je presentatie, kan jij informatie in je eigen woorden, overbrengen. Het gebruik van woordenschat mag jij (omdat je het kan) NOG meer uitbreiden.		Durf jezelf uit te dagen en durf jezelf nog moeilijker te maken !
<ul style="list-style-type: none"> Presentatie zonder spreekplan 	2 pnt	Goed gebruik van kernwoorden.		
<ul style="list-style-type: none"> Afgestemd op de klas 	1 pnt	Je presenteert goed. Je medeleerlingen hebben door dat ze jou van niet van		

		je stuk kunnen brengen. Laat je niet in de val lokken. Probeer hier ook geen aandacht aan te geven. Het geeft het gevoel dat je dan even de informatie niet meer weet, terwijl ik weet dat het niet zo is.		
Opmerkingen :			Ik vind je spreekvaardigheid voor een klas behoorlijk goed, D. Je bent sterkt in woordenschat, het maken van je zinnen en de informatie op een goede, duidelijke manier over te brengen. Durf jezelf nog meer uitdagen.	

PPT uploaden en inhoudelijk 5 punten	Punten	Opmerkingen	Doel bereikt	
<ul style="list-style-type: none"> Is de PPT geüpload 	1 pnt			
<ul style="list-style-type: none"> Voldoet ze aan de criteria (geen volledige zinnen – 5dia's – overzichtelijk 	2 pnt	Je voldoet aan alle criteria.		
<ul style="list-style-type: none"> Is de inhoud correct- volledig 	1 pnt	Informatie = correct, duidelijk en een uitbreiding van de woordenschat, knap !		

<ul style="list-style-type: none"> • Stonden er fouten in de presentatie 	1 pnt			
---	-------	--	--	--

Medewerking 5 punten	Punten	Opmerkingen	Doel bereikt	
<ul style="list-style-type: none"> • Je hebt respect voor de medeleerling (je luistert, je stoort niet) 	1.5 pnt	Stoor je medeleerling niet of probeer haar niet van zijn stuk te brengen. Doe geen dingen die jezelf niet graag hebt.		
Ik stel vragen aan mijn medeleerling (stel duidelijke vraag, en blijf doorvragen)	1.5 pnt	Wees nog actiever bij de presentaties van de anderen. Jij kan zeker nog extra vragen stellen, waar we allemaal eens moeten over nadenken, en waar jij waarschijnlijk ook het antwoord niet op weet.		

TOTAAL : /20

DOEL **wel**/ Niet bereikt : D. je bereikt voor mij alle doelen. Alleen verwacht ik van jou meer betrokkenheid bij de presentaties van je medeleerlingen. Durf jezelf uitdagen om vragen aan je medeleerlingen te stellen. Vergroot je woordenschat en blaas ons omver met de volgende presentatie, weet dat perfectie niet altijd bestaat !

Naam : Berna

Presentatie 10 punten	Punten	Opmerkingen	Doel bereikt	
Spreekvaardigheid				
<ul style="list-style-type: none"> Je spreekt vloeiend 	1 pnt	Zorg dat je goed voorbereid bent voor je presentatie, zo gaat het spreken vlotter.		
<ul style="list-style-type: none"> Je articuleert goed 	1 pnt	In het begin van de presentatie was je erg zenuwachtig en ging je heel snel praten. Dit is een puntje waar je aan moet werken. Wat je wil presenteren (de boodschap) komt duidelijk over. Wordt niet te speels, daarmee bedoel ik als anderen je afleiden, hou je aan de presentatie.		Berna. voor jou is het duidelijk praten nog wel een struikelblok. Toch vind ik dat, als jij je goed voorbereid door volop te oefenen dat jij vooruitgang boekt. Je articulatie is er goed op vooruitgegaan. Je taal is belangrijk maar met jouw inzet kom je er ! knap werk.
<ul style="list-style-type: none"> Fouten bij het gebruik van de woordvolgorde en werkwoorden 	1.5 pnt	Wanneer je merkt dat je zinnen niet volledig kloppen, merk je deze zelf op en verbeter jij jezelf, dit vind ik erg knap, Berna. Je voelt perfect aan wanneer je zinsconstructie niet klopt. Blijf je verder uitdagen en leg de lat maar hoog genoeg.		Durf jezelf uit te dagen en durf het jezelf nog moeilijker te maken !
<ul style="list-style-type: none"> Presentatie zonder spreekplan 	2 pnt	Je maakt geen gebruik van een spreekplan, je PPT is je stappenplan.		

<ul style="list-style-type: none"> Afge-stemd op de klas 	1 pnt	Durf nog meer voor de klas te spreken, en durf ook een opmerking maken als ze jouw presentatie verstoren. Jij bent op dat moment aan het woord en je mag gerust de aandacht vragen.		Durf voor jezelf opkomen en durf nog zelfzeker je presentatie voor te stellen.
Opmerkingen :			Je boekt vooruitgang Berna. Vooral op de uitbreiding van je zinnen en woorden. proficiat !	

PPT uploaden en inhoudelijk 5 punten	Punten	Opmerkingen	Doel bereikt	
<ul style="list-style-type: none"> Is de PPT geüpload 	1 pnt			
<ul style="list-style-type: none"> Voldoet ze aan de criteria (geen volledige zinnen – 5dia's – overzichtelijk 	1 pnt	Zorg dat je zeker je voorwaarden goed doorneemt. Noteer het eventueel op elke PPT. (geen volledige zinnen), zorg ervoor dat je overal foto's hebt. Door te kijken naar de foto's, kan je zelf de informatie herinneren.		Door goed de opdracht te lezen weet je wat er van je verwacht wordt. Probeer je ook hier aan te houden. Daarvoor zijn er criteria 's.
<ul style="list-style-type: none"> Is de inhoud correct- volledig 	0.5 pnt	De informatie die je had was goed. Durf de informatie nog meer uit te breiden.		
<ul style="list-style-type: none"> Stonden er fouten 	0 pnt	Let op de fouten in je presentatie.		

in de presentatie		Laat je presentatie nalezen. Stuur op voorhand eventueel door.		
-------------------	--	--	--	--

Medewerking 5 punten	Punten	Opmerkingen	Doel bereikt	
<ul style="list-style-type: none"> Je hebt respect voor de medeleerling (je luistert, je stoort niet) 	2 pnt	Jij volgt elke presentatie. Je stoort niet en heb respect voor je medeleerling.		
Ik stel vragen aan mijn medeleerling (stel duidelijke vraag, en blijf doorvragen)	1.5 pnt	Durf nog meer! Je mag aan je medeleerlingen best vragen stellen. Jij kan ook niet alles weten.		

TOTAAL : /20

DOEL **wel**/ Niet bereikt : Werk aan de doelen waar je nog wat zwak in bent. Dat wil niet zeggen dat jij dit nog niet kan. Ik weet dat jij bij deze doelen nog kan groeien, daarmee bedoel ik nog beter en zelf zekerder worden. Je schrijfvaardigheid wordt beter en beter. Ik weet dat jij nog niet aan je limiet bent, volhouden !

Naam K.

Presentatie 10 punten	Punten	Opmerkingen	Doel bereikt	
Spreekvaardigheid				
<ul style="list-style-type: none"> • Je spreekt vloeiend 	0 pnt			
<ul style="list-style-type: none"> • Je articuleert goed 	0 pnt			
<ul style="list-style-type: none"> • Fouten bij het gebruik van de woordvolgorde en werkwoorden 	0 pnt			
<ul style="list-style-type: none"> • Presentatie zonder spreekplan 	0 pnt			
<ul style="list-style-type: none"> • Afgestemd op de klas 	0 pnt			
Opmerkingen :			Tijdens de voorbereiding afwezig, waardoor geen presentatie.	

PPT uploaden en inhoudelijk 5 punten	Punten	Opmerkingen	Doel bereikt	
<ul style="list-style-type: none"> • Is de PPT geüpload 	0 pnt			
<ul style="list-style-type: none"> • Voldoet ze aan de criteria (geen volledige zinnen – 5dia's – overzichtelijk 	0 pnt			

<ul style="list-style-type: none"> Is de inhoud correct-volledig 	0 pnt			
<ul style="list-style-type: none"> Stonden er fouten in de presentatie 	0 pnt			

Medewerking 5 punten	Punten	Opmerkingen	Doel bereikt	
<ul style="list-style-type: none"> Je hebt respect voor de medeleerling (je luistert, je stoort niet) 	0 pnt	K., ik vind het erg storend dat JIJ praat wanneer je medestudenten hun presentatie voorstellen. Jammer dat je mij en je medeleerlingen het gevoel geeft dat het je niet interesseert.		Je medeleerlingen maken een presentatie en stellen die voor. Dit kost tijd en moeite. Het is respectvol als je dan wel op zijn minst moeite doet om te luisteren.
Ik stel vragen aan mijn medeleerling (stel duidelijke vraag, en blijf doorvragen)	1 pnt	Ik geef je de opdracht om vragen aan je medeleerlingen te stellen. Deze vragen zijn goed en duidelijk. Jammer dat ik je de opdracht moet geven, zelf kan jij dit ook. Hierdoor vind ik dat jij je doel duidelijk niet bereikt.		

TOTAAL : /20

DOEL wel/ **Niet** bereikt : Jij bereikt de doelen niet. Je kunt het, je begrijpt het maar je doet er de moeite niet voor. Ik vind dit heel jammer. Je hebt vaardigheden en kennis voldoende om mooie resultaten te behalen. Jammer, hopelijk ga je het nog inzien.

Naam Kul.

Presentatie 10 punten	Punten	Opmerkingen	Doel bereikt	
Spreekvaardigheid				
<ul style="list-style-type: none"> • Je spreekt vloeiend 	0 pnt			
<ul style="list-style-type: none"> • Je articuleert goed 	0 pnt			
<ul style="list-style-type: none"> • Fouten bij het gebruik van de woordvolgorde en werkwoorden 	0 pnt			
<ul style="list-style-type: none"> • Presentatie zonder spreekplan 	0 pnt			
<ul style="list-style-type: none"> • Afgestemd op de klas 	0 pnt			
Opmerkingen :			Afwezig tijdens de voorbereiding waardoor geen presentatie.	

PPT uploaden en inhoudelijk 5 punten	Punten	Opmerkingen	Doel bereikt	
<ul style="list-style-type: none"> • Is de PPT geüpload 	0 pnt			
<ul style="list-style-type: none"> • Voldoet ze aan de criteria (geen volledige zinnen – 5dia's – overzichtelijk 	0 pnt			

<ul style="list-style-type: none"> Is de inhoud correct-volledig 	0 pnt			
<ul style="list-style-type: none"> Stonden er fouten in de presentatie 	0 pnt			

Medewerking 5 punten	Punten	Opmerkingen	Doel bereikt	
<ul style="list-style-type: none"> Je hebt respect voor de medeleerling (je luistert, je stoort niet) 	0.5 pnt	Kul., jammer dat jij niet meer inzet toont bij het luisteren naar de presentaties van de andere leerlingen. Jij stoort door het constante gebabbel met de buurvrouw.		Ik heb het gevoel K., dat jij je vooral laat meeslepen door de buurvrouw. Terwijl jij kansen zou moeten grijpen om te leren.
Ik stel vragen aan mijn medeleerling (stel duidelijke vraag, en blij doorvragen)	0.5 pnt	Je krijgt de kans om vragen te stellen, maar ook dit laat je passeren.		Jammer dat je aan de medeleerlingen geen vragen stelt.

TOTAAL : /20

DOEL wel/ **Niet** bereikt : K., ik hoop dat jij je wat gaat herpakken. Jij mag en kan zeker nog veel bijleren. Je vroeg me om je presentatie uit te stellen omdat je het wat moeilijk had. Hier zou ik begrip voor kunnen opbrengen als jij het tijdens de presentaties niet zo fijn had met de buurvrouw. Volgend keer beter ?

Naam Z.

Presentatie 10 punten	Punten	Opmerkingen	Doel bereikt	
Spreekvaardigheid				
<ul style="list-style-type: none"> • Je spreekt vloeiend 	0 pnt			
<ul style="list-style-type: none"> • Je articuleert goed 	0 pnt			
<ul style="list-style-type: none"> • Fouten bij het gebruik van de woordvolgorde en werkwoorden 	0 pnt			
<ul style="list-style-type: none"> • Presentatie zonder spreekplan 	0 pnt			
<ul style="list-style-type: none"> • Afgestemd op de klas 	0 pnt			
Opmerkingen :			Afwezig tijdens de voorbereiding waardoor geen presentatie.	

PPT uploaden en inhoudelijk 5 punten	Punten	Opmerkingen	Doel bereikt	
<ul style="list-style-type: none"> • Is de PPT geüpload 	0 pnt			
<ul style="list-style-type: none"> • Voldoet ze aan de criteria (geen volledige zinnen – 5dia's – overzichtelijk 	0 pnt			

<ul style="list-style-type: none"> Is de inhoud correct-volledig 	0 pnt			
<ul style="list-style-type: none"> Stonden er fouten in de presentatie 	0 pnt			

Medewerking 5 punten	Punten	Opmerkingen	Doel bereikt	
<ul style="list-style-type: none"> Je hebt respect voor de medeleerling (je luistert, je stoort niet) 	2.5 pnt	Z. jij luistert wel naar de presentatie van de medeleerling , je toont interesse en inzet.		
Ik stel vragen aan mijn medeleerling (stel duidelijke vraag, en blijf doorvragen)	2 pnt	Je stelt vragen en hebt betrokkenheid bij enkele presentaties. Dit vind ik positief. Ik heb het gevoel dat je dingen hebt geleerd van je medeleerlingen, dat is mooi.		

TOTAAL : /20

DOEL **wel**/ Niet bereikt : Je hebt je doelen bereikt door het luisteren naar de leerlingen. Door de inzet en de medewerking steek je veel op. Ik ben ervan overtuigd dat jij dit goed zou doen en dat je nog een grote groeimarge hebt.

Naam S.

Presentatie 10 punten	Punten	Opmerkingen	Doel bereikt	
Spreekvaardigheid				
<ul style="list-style-type: none"> Je spreekt vloeiend 	0 pnt			
<ul style="list-style-type: none"> Je articuleert goed 	0 pnt			
<ul style="list-style-type: none"> Fouten bij het gebruik van de woordvolgorde en werkwoorden 	0 pnt			
<ul style="list-style-type: none"> Presentatie zonder spreekplan 	0 pnt			
<ul style="list-style-type: none"> Afgestemd op de klas 	0 pnt			
Opmerkingen :			S. wat jammer! Je presentatie was niet volledig klaar. Ik geef je de kans om toch nog datgene wat je hebt voor te stellen, dit wilde je niet doen. Ik was er echt van overtuigd dat jij het wel kon.	

PPT uploaden en inhoudelijk 5 punten	Punten	Opmerkingen	Doel bereikt	
<ul style="list-style-type: none"> Is de PPT geüpload 	0 pnt			

<ul style="list-style-type: none"> • Voldoet ze aan de criteria (geen volledige zinnen – 5dia's – overzichtelijk 	0 pnt			
<ul style="list-style-type: none"> • Is de inhoud correct- volledig 	0 pnt			
<ul style="list-style-type: none"> • Stonden er fouten in de presentatie 	0 pnt			

Medewerking 5 punten	Punten	Opmerkingen	Doel bereikt	
<ul style="list-style-type: none"> • Je hebt respect voor de medeleerling (je luistert, je stoort niet) 	0 pnt	S. , tijdens de presentaties van je medeleerling was je soms een storende factor.		BIJ momenten was je de storende factor van de groep. Waardoor we vaak tijd verloren. Als jij graag ook de aandacht had gehad, had je die zeker gekregen tijdens jouw presentatie, jammer want die kwam er helaas niet....
Ik stel vragen aan mijn medeleerling (stel duidelijke vraag, en blijf doorvragen)	1.5 pnt	Je stelt wel vragen en durft ook doorvragen, dit is knap.		

TOTAAL : /20

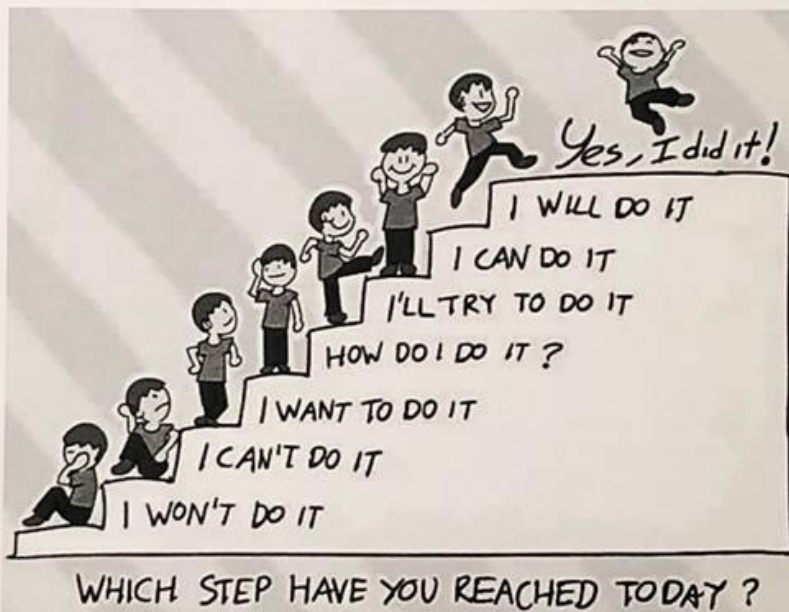
DOEL wel/ **Niet** bereikt : S., desondanks jouw presentatie niet af was, mocht je van mij het stukje wat je had komen voorstellen. Jammer genoeg heb je dat niet gedaan. Ik had graag je presentatie gezien. Je kan het en begrijpt alles maar door je attitude beslis je om een geen presentatie te geven, dit zal voor jou een onvoldoende geven, met andere woorden doelen niet bereikt.

Bijlage 3: Doelenrapport

WAT KAN IK AL?!

2de graad | PAV

Naam: _____

Klas:

Schooljaar:

Informatie verwerven & verwerken		Bereikt				Niet Bereikt			
Informatie vinden en selecteren	Informatie vinden en selecteren.								
ICT	Computer op een gestructureerde manier gebruiken.								
	Internet								
	Toepassingssoftware								
Organisatiebekwaamheid									
Organisatie eigen leven	Organisatie dagelijks leven								
	Hulp inroepen								
	Maatschappelijke structuren en mechanismen								
Individuele opdrachten	Individuele opdrachten organiseren, uitvoeren en evalueren.								
Groepsopdrachten	Groepsopdrachten organiseren, uitvoeren en evalueren.								
Omgaan met geld	Rekenen met geld								
	Budgetteren								
Tijd- en ruimtebewustzijn									
Wereldproblemen	Wereldproblemen bondig omschrijven								
Eigen regio	Belangrijke maatschappelijke voorzieningen situeren.								
	<i>Respect voor leefmilieu en historisch cultureel erfgoed</i>								
Actualiteit	Aspecten dagelijks leven situeren (vergelijken) in tijd en ruimte.								
Situeren, oriënteren en verplaatsen	Atlas, wegenskart, stratenatlas								
	Uurrrregelingstabellen bus/tram/trein/metro								
Functionele wetenschappelijke vaardigheden									
Duurzame leefomgeving	Bijdrage natuurwetenschappen aan duurzame leefomgeving								
Natuurwetenschappelijke verschijnselen	Toepassingen natuurwetenschappelijke verschijnselen.								
	Invloed omgevingsfactoren en micro-organismen op menselijke gezondheid.								

Functionele taalvaardigheid		Bereikt				Niet bereikt			
Kijk- en luistervaardigheid	Info halen uit beluisterde tekst								
	Hoofdgedachte achterhalen								
	Info uit beluisterde tekst ordenen								
Spreekvaardigheid	Info meedelen								
	Eigen mening/gevoelens uiten								
	Gespreksvaardigheden								
Leesvaardigheid	Info halen uit informatieve schriftelijke tekstsoorten								
	Hoofdgedachte achterhalen								
	Info uit tekst ordenen								
Schrijfvaardigheid	Informatie geven en vragen								
	Samenvatting								
	Invullen formulier, vragenlijst, enquête								
Schooltaalwoorden	Schooltaalwoorden								
Functionele rekenvaardigheid		Bereikt				Niet bereikt			
Regel van drie	Recht evenredig								
	Omgekeerd evenredig								
Percent	Percent van een getal berekenen								
	Percent van getal optellen / aftrekken van een getal.								
	Percent omzetten in een breuk of decimaal getal								
	Percent berekenen								
	Handige rekenregels voor eenvoudige percenten.								
Schaal	Werkelijke afstand bepalen								
	Afstand op kaart, plan ... bepalen								
	Schaal bepalen								
	Op schaal tekenen								
Grootheden	Grootheden schatten								
	Grootheden meten								
	Omzetten van eenheden								
	Grootheden berekenen (omtrek, oppervlakte)								
	Grootheden berekenen (tijdsmaten)								
Schematische voorstellingen	Interpreteren van schematische voorstellingen.								

Bijlage 4: Voorbeeld doelenrapport leerling

Schrijfvaardigheid
Informatie geven en vragen.

Doel bereikt?

nee

2 / 5

2. Je vindt op de straat de onderstaande identiteitskaart terug.
Omschrijf in minstens 3 correcte zinnen wat je op de afbeelding ziet.

Ik heb gevonden zijn naam en actiesoms...

Ik heb zijn geboorteplaats en datum gevonden...

Ik heb ook nog eens gevonden tot wanneer het geldig is...

Eigen regio
Belangrijke maatschappelijke voorzieningen situeren.

Doel bereikt?

ja

5 / 5

3. Michiel is zijn identiteitskaart dus kwijt. Wat moet hij doen?

Hij moet een aangifte doen bij de politie in zijn regio...

Dan moet hij dat stop zetten om zijn kaart te laten...

Als hij het oezems vindt, dan nieuwe aanvragen in het stadhuis...

KTA2 Villers Hasselt

Functionele taalvaardigheid		Bereikt	Niet bereikt
Kijk- en luistervaardigheid	Info halen uit beluisterde tekst	█	
	Hoofdgedachte achterhalen	█	
	Info uit beluisterde tekst ordenen	█	
Spreekvaardigheid	Info meedelen	█	
	Eigen mening/gevoelens uiten	█	
	Gespreksvaardigheden	█	
Leesvaardigheid	Info halen uit informatieve schriftelijke tekstsoorten	█	
	Hoofdgedachte achterhalen	█	
	Info uit tekst ordenen	█	
Schrijfvaardigheid	Informatie geven en vragen	█	
	Samenvatting	█	
	Invullen formulier, vragenlijst, enquête	█	
Schooltaalwoorden	Schooltaalwoorden	█	

Tijd-en ruimtebewustzijn		Bereikt	Niet bereikt
Wereldproblemen	Wereldproblemen bondig omschrijven		
Eigen regio	Belangrijke maatschappelijke voorzieningen situeren.	█	
	<i>Respect voor leefmilieu en historisch cultureel erfgoed</i>	█	
Actualiteit	Aspecten dagelijks leven situeren (vergelijken) in tijd en ruimte.	█	
Situeren, oriënteren en verplaatsen	Atlas, wegenkaart, stratenatlas		█
	Uurrregelingstabellen bus/tram/trein/metro	█	